

ARCHÍV KLUBU SLOVENSKÝCH TURISTOV LOKOMOTÍVA BANSKÁ BYSTRICA
SÚBOR OSOBNOSTI SLOVENSKEJ TURISTIKY
Významná osobnosť mesta Banská Bystrica
Archívne a publikované dokumenty o Viliamovi Paulinym z rokov 1918-2021

Viliam PAULINY

(* 20.12.1877 - † 1945)

Viliam Pauliny

„...Príroda hojí, potešuje, sily a odvahy dáva a toho všeho Slovač potrebuje...“
(Viliam Pauliny v liste Milošovi Janoškovi 30.apríla 1931)

Viliam PAULINY

pseudonym Podbúnovský

* 20.12.1877 Slovenské Pravno

† Za deň úmrtia súdom určený 1. marec 1945 (ako deň ktorý pravdepodobne neprežil)

Štúdium : gymnázium v Kremnici, 1896-1898 Čs. obchodná akadémia v Prahe

Pôsobenie Viliama Paulinyho v čs. štátnej a verejnej správe

poslanec Národného zhromaždenia ČSR (14. 11. 1918 do 15. 4. 1920)

1920 riaditeľ Zvolenskej ľudovej banky vo Zvolene

Po prevrate 28.okt.1918 bola pod jeho vedením Zvolenská ľudová banka hlavným komisariátom pre kolkovanie bankoviek

1918-1938 funkcionár Republikánskej strany poľnohospodárskeho a maloroľníckeho ľudu

1923 - 1940 predseda správnej rady Národnej banky v Banskej Bystrici

1923 -1938 predseda správnej rady Obchodnej a živnostenskej komory v Banskej Bystrici

Ako člen krajinského zastupiteľstva spolupôsobil pri utvorení Slovenskej rady pre cestovný ruch

1935 zriadil odbočku Cudzineckého zväzu pri obchodnej a živnostenskej komore v Banskej Bystrici.

člen predsedníctva Národohospodárskej župy stredoslovenskej

1938 na dobu 5 rokov menovaný za člena riaditeľskej rady železničnej v Bratislave, pre obchod a živnosti

1.8.1938-6.10.1938 bol starostom Banskej Bystrice, pre politickú príslušnosť sa musel úradu vzdať

Pôsobil tiež ako dozorca ev.a.v.cirkevného sboru v Banskej Bystrici a dozorca zvolenského seniorátu.

od 1940 na dôchodku

Časopisy, v ktorých pôsobil Viliam Pauliny ako zakladateľ a redaktor

1904 Zvolenské noviny - spoluzakladateľ

1909-1922 Slovenský peňažník : Mesačník venovaný peňažníckym a hospodárskym otázkam- zakladateľ a hlavný red.

1925-1928 Hronské noviny : Politický a spoločenský časopis.Orgán Slovenskej národnej a roľníckej strany -redaktor

Funkcie Viliama Paulinyho v spolku SOKOL a SKI-klub Banská Bystrica

od roku 1919 bol predsedom sokolskej Pohronskej župy Detvan

1923-1925 SOKOL Banská Bystrica 1.miestostarosta

1927 – SOKOL Banská Bystrica člen výboru

1929 – SOKOL Banská Bystrica starosta

1937 člen predsedníctva Československej obce sokolskej a člen čestného výboru SKI-klubu v Banskej Bystrici

Funkcie Viliama Paulinyho v organizovanej turistike KČST na Slovensku

1924-1925 predseda odboru Klubu československých turistov v Banskej Bystrici

1926-1938 predseda Stredoslovenskej župy KČST

1928 zakladateľ odboru Klubu československých turistov v Radvani (1928-1937)

1928 zástupca Ústredia KČST v Rade Asociácie slovanských turistov

Pôsobil v ústredí KČST v Prahe

1927 1.podpredseda ústredia KČST v Prahe (v máji 1929 sa vzdal funkcie v prospech JUDr. Juraja Slávika)

1928-1932 predseda Slovenskej komisie KČST

1928 zástupca Ústredia KČST v Družstve Demänovských jaskýň

Pôsobenie Viliama Paulinyho v Slovenskom národnom povstaní

Počas SNP bol členom *Revolučného národného výboru v Ban.Bystrici*

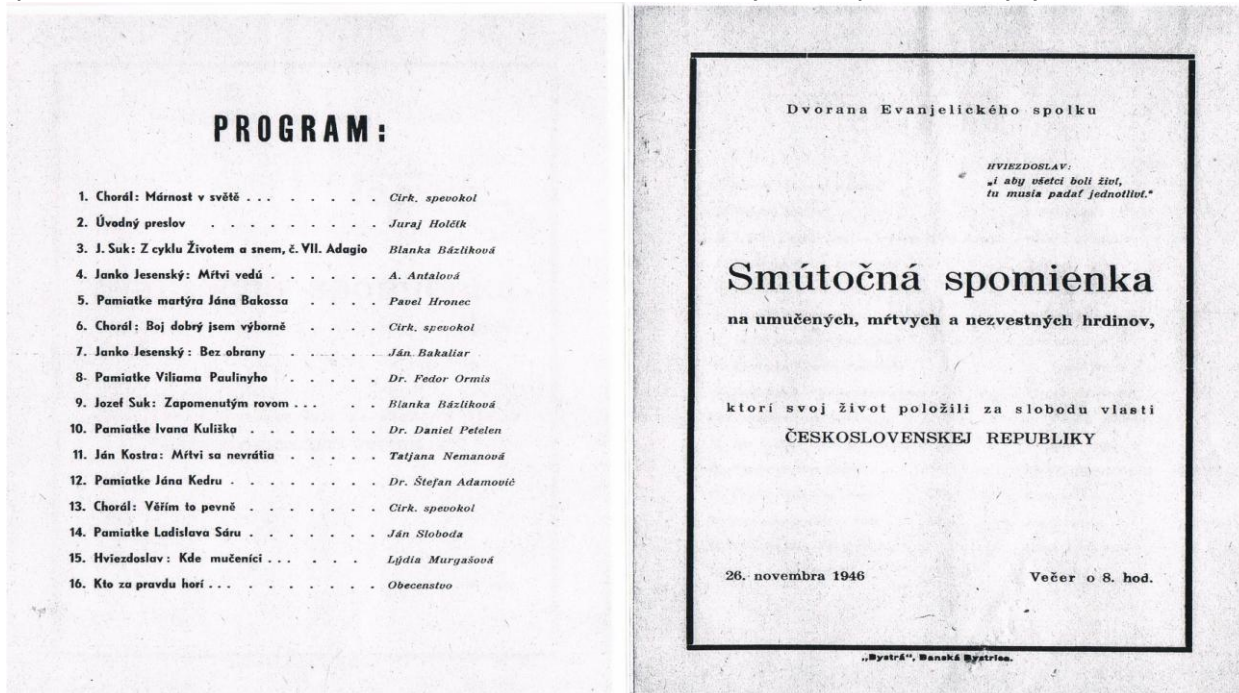
od 1.9.1944 člen *povstaleckej Slovenskej národnej rady* - od 5.9.1944 prvý *poverenik SNR pre financie*

PREČAN, Vilém : Slovenské národné povstanie. Nemci a Slovensko 1944. Dokumenty. – Bratislava : Epocha, 1970. – na str.457, v dokumente č.226 je Súhrnná správa Úradu veliteľa bezpečnostnej polície a bezpečnostnej služby na Slovensku o doterajších výsledkoch zatýkania a kontroly osôb nemeckými policajno-bezpečnostnými orgánmi na území Slovenska. Pod bodom 3. sa uvádza, že Hlavnému úradu riíšskej bezpečnosti v Berlíne boli odovzdaní povstaleckí vodcovia generáli Viest a Golian a ako vedúci povstalec bol zaistený aj Viliam Pauliny, ktorý bude ešte odovzdaný Hlavnému úradu riíšskej bezpečnosti. Uvedený dokument je datovaný 9.decembra 1944 v Bratislave.

Zahynul asi v roku 1945, po predchádzajúcom väznení a odvlečení gestapom do Nemecka, kde sa jeho stopa stratila. Vyhlášková lehota uplynula bez výsledku. Okresný súd v Banskej Bystrici na žiadosť jeho dcéry Viery Slavíkovej, r.Pauliny, vydal dňa 17.1.1948 uznesenie, ktorým Viliama Paulinyho vyhlasuje za mŕtveho - za deň jeho úmrtia sa určuje 1. marec 1945, deň ktorý pravdepodobne neprežil.

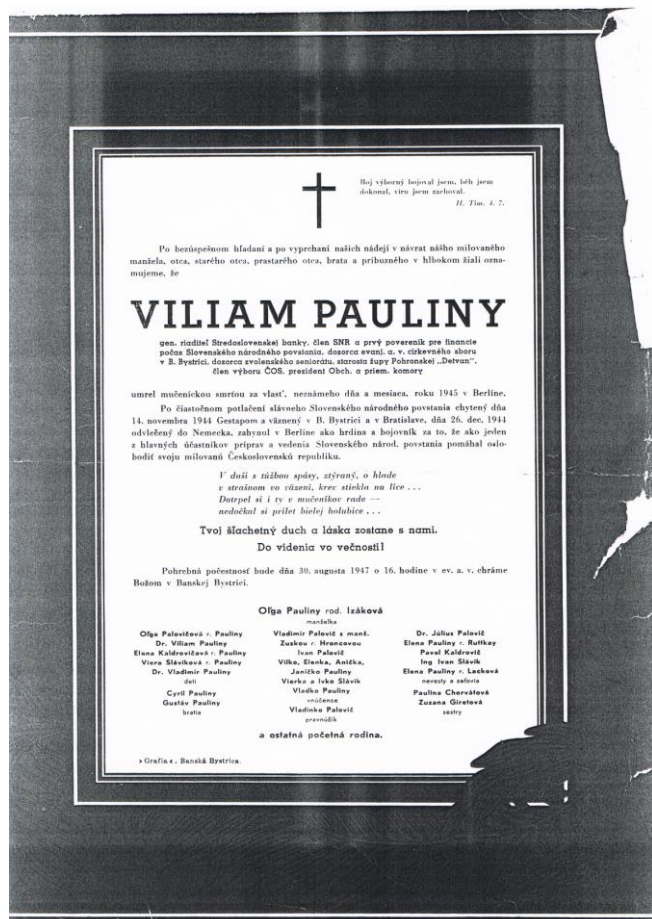
V roku 1946 bol Viliam Pauliny in memoriam vyznamenaný Radom SNP I. triedy

Smútočná spomienka na umučených, mŕtvych a nezvestných hrdinov, ktorí svoj život položili za slobodu vlasti Československej republiky. – pamiatke Jána Bakossa, Viliama Paulinyho, Ivana Kuliška, Jána Kedru a Ladislava Sáru. – Spomienka sa konala 26. novembra 1946 o 8 hodine večer, v Dvorane Evanjelického spolku v Banskej Bystrici.

In: *Rodinný archív rodiny Viliama Paulinyho v Banskej Bystrici*

Smútočný oznam o Pohrebnej počestnosti dňa 30.augusta 1947 – Parte Viliama Paulinyho :

Boj výborný bojoval jsem, běh jsem dokonal, víru jsem zachoval. II.Tim.4.7.

Po bezúspešnom hľadaní a po vyprchaní našich nádejí v návrat nášho milovaného manžela, otca, starého otca, prastarého otca, brata a príbuzného v hlbokom žiali oznamujeme, že

VILIAM PAULINY

gen.riadiateľ Stredoslovenskej banky, člen SNR a prvý povereník pre financie počas Slovenského národného povstania, dozorca evanj.a.v. cirkevného sboru v B.Bystrici, dozorca zvolenského seniorátu, starosta župy Pohronskej „Detvan“ v B.Bystrici, člen výboru ČOS, prezident Obch. a priem. komory

umrel mučeníckou smrťou za vlasť, neznámeho dňa a mesiaca, roku 1945 v Berlíne.

Po čiastočnom potlačení slávneho Slovenského národného povstania chytený dňa 14. novembra 1944 Gestapom a väznený v B.Bystrici a Bratislave, dňa 26.dec.1944 odvelečený do Nemecka, zahynul v Berlíne ako hrdina a bojovník za to, že ako jeden z hlavných účastníkov príprav a vedenia Slovenského národ. povstania pomáhal oslobodiť svoju milovanú Československú republiku.

*V duši s túžbou spásy, ztýraný, o hlade
V strašnom vo väzení, krv stiekla na líce...
Dotrpel si i ty v mučeníkov rade-
Nedočkal si prílet bielej holubice...
Tvoj šľachetný duch a láska zostane s nami.
Do videnia vo večnosti!*

Pohrebná počesťnosť bude dňa 30. augusta 1947 o 16. hodine v ev.a.v. chráme Božom v Banskej Bystrici.

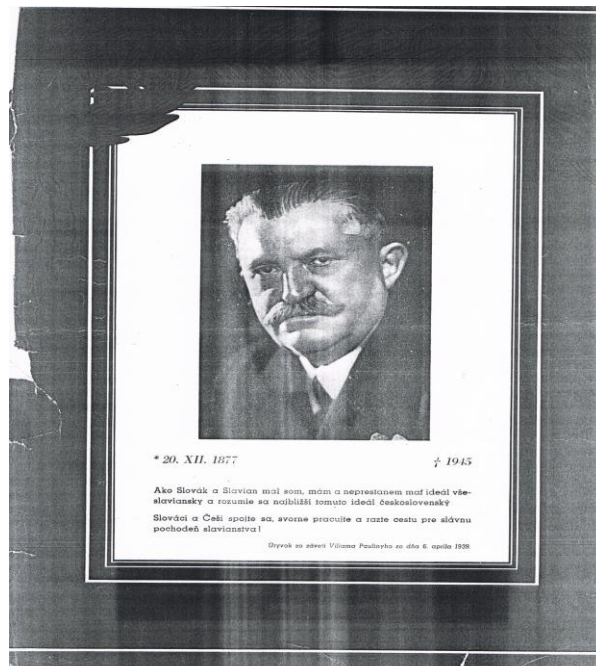
Oľga Palovičová r.Pauliny
Dr.Viliam Pauliny
Elena Kaldrovičová r.Pauliny
Viera Sláviková r.Pauliny
Dr.Vladimír Pauliny
Deti
Cyril Pauliny
Gustáv Pauliny
bratia

Oľga Pauliny, rod.Izáková, manželka
Vladimír Palovič s manž.
Zuzkou r.Hroncovou
Ivan Palovič
Vilko,Elenka,Anička
Janičko Pauliny
Vierka a Ivko Slávik
Vladko Pauliny
vnúčence
pravnúčik
a ostatná početná rodina

Dr.Július Palovič
Elena Pauliny r.Ruttikay
Pavel Kaldrovič
Ing.Ivan Slávik
Elena Pauliny r.Lacková
nevesty a zaťovia
Paulína Chorvátová
Zuzka Giretová
sestry

Text z druhej časti Parte Viliama Paulinyho – s časťou textu zo záveti , ktorú napísal 6. apríla 1939 :

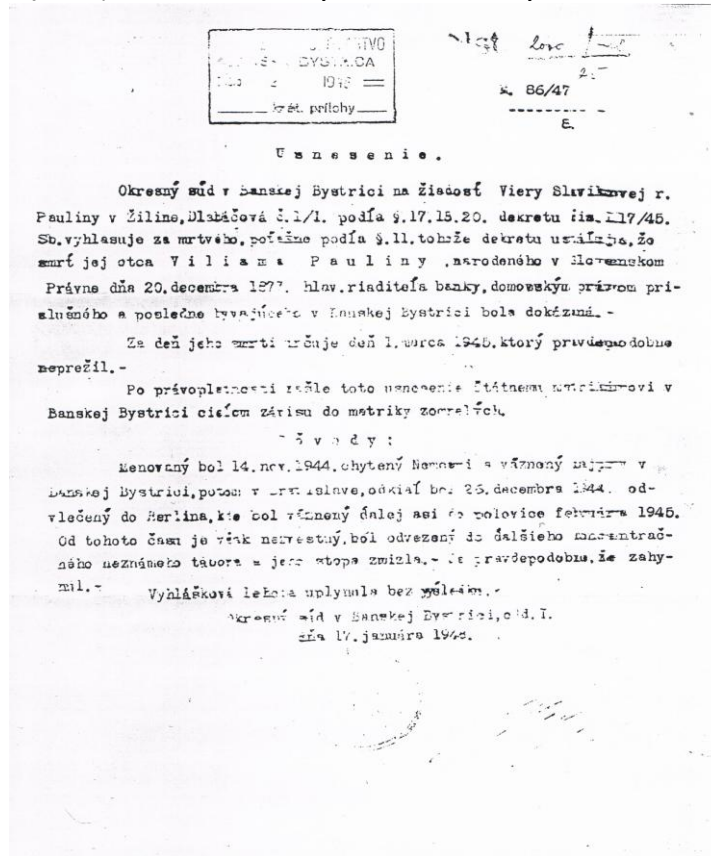
***Ako Slovák a Slavian mal som, mám a neprestanem mať ideál všeslaviansky
a rozumie sa najbližší tomuto ideál československý
Slováci a Česi spojte sa, svorne pracujte a razte cestu pre slávnú pochodeň slavianstva !***

In: Rodinný archív rodiny Viliama Paulinyho v Banskej Bystrici

***Pamätná tabuľa Viliama Paulinyho odhalená v roku 1947 v Banskej Bystrici na Námestí SNP č.23
na budove v ktorej býval aj pôsobil***

Text :

Usnesenie

4.86/47 – 8.

Okresný súd v Banskej Bystrici na žiadosť Viery Slavikovej r. Paulíny v Žiline, Dlabáčova č.1/1. podľa §.17.15.20. dekretu čí.117/45.Sb. vyhlasuje za mŕtveho, poťažne podľa §.11.tohože dekretu ustáľuje, že smrť jej otca Viliama Pauliny, narodeného v Slovenskom Pravne dňa 20.decembra 1877, hlav.riaditeľa banky, domovským právom príslušného a posledne bývajúceho v Banskej Bystrici bola dokázaná.

Za deň jeho smrti určuje deň 1.marca 1945, ktorý pravdepodobne neprežil.

Po právoplatnosti zašle toto usnesenie Štátnemu matrikárovi v Banskej Bystrici cieľom zápisu do matriky zomrelých.

D ô v o d y :

Menovaný bol 14. nov. 1944 chytený Nemcami a väznený najprv v Banskej Bystrici, potom v Bratislave, odkiaľ bol 26.decembra 1944 odvečený do Berlína, kde bol väznený ďalej asi do polovice februára 1945. Od tohto času je však nezvestný, bol odvezený do ďalšieho koncentračného neznámeho tábora a jeho stopa zmizla. Je pravdepodobné že zahynul. Vyhľadávacia lehota uplynula bez výsledku.

Okresný súd v Banskej Bystrici, odd.I. **Dňa 17. januára 1948.**

In: Archív Múzea SNP - Fond VI, príř.č.A 18/91. – Usnesenie Okresného súdu o vyhlásení Viliama Paulinyho za mŕtveho.

V roku 2013 Mestské zastupiteľstvo v Banskej Bystrici na rokovaní dňa 10.12.2013 Uznesením č. 1189/2013 z 10.12.2013 vyhlásilo Viliama Paulinyho za významnú osobnosť mesta Banská Bystrica

V roku 2016 Mesto Banská Bystrica udelilo Viliamovi Paulínymu, niekdajšiemu predsedovi Slovenskej obchodnej komory, Ocenenie in memoriam za celoživotné úsilie pri presadzovaní základných princípov demokratického a morálne vyspelého slovenského národa.

Publikované personálne heslá o Viliamovi Paulíny

Personálne heslo Viliama Paulinyho na stránke Národnej banky Slovenska v Bratislave. –

In: <http://www.nbs.sk/sk/publikacie/archiv-nbs/osobnosti-penaznictva-na-slovensku/pauliny-viliam>

Pauliny Viliam (20. decembra 1887 v Slovenskom Pravne - 1945 na neznámom mieste)

Po štúdiách v Prahe (1896 - 98) začal pracovať v Tatra, hornouhorskej banke a o štyri roky neskôr sa stal účtovníkom Zvolenskej ľudovej banky. Od roku 1909 do roku 1914 bol zodpovedným redaktorom a vydavateľom jediného slovenského odborného časopisu pre otázky peňažníctva a hospodárstva - Slovenského peňažníka. Ako bankový úradník bol uznávaným odborníkom. V rokoch 1912 - 1913 bol hlavným iniciátorom sanačného procesu Tatra banky, ktorá sa ocitla v zlej situácii vinou neprezieravého obchodovania s americkou spoločnosťou Petra Víťazoslava Rovnianka (pol roka ju viedol vo funkcii direktora po Ivanovi Daxnerovi). V dvadsiatych rokoch 20. storočia potom pracoval na sanácii Ľudovej banky v Ružomberku, bol členom jej správy. V roku 1920 sa stal riaditeľom Národnej banky, pokračovateľky Zvolenskej ľudovej banky, ktorá sa v čase prvého slovenského štátu, aby menom nekonkurovala Slovenskej národnej banke, premenovala na Stredoslovenskú banku. Bol členom správnych a dozorných rád aj v iných bankách. Patril k popredným organizátorom hospodárskeho života na Slovensku v medzivojnovom období. Od 5. septembra 1944 až do zániku povstaleckých orgánov na konci októbra 1944 bol prvým poverenikom financií. Po potlačení povstania bol zatknutý a odvečený do Nemecka, kde za neznámych okolností zahynul.

■ **Údaj o Viliamovi Paulíny na stránke Poslaneckej snemovne Parlamentu Českej republiky. –**

In: <http://www.psp.cz/cgi-bin/win/sqw/detail.sqw?org=296&id=3139&l=cz>

Viliam Paulíny. Naroden: 20. 12. 1877. Národní shromáždění československé Revoluční Národní shromáždění, poslanec od 14. 11. 1918 do 15. 4. 1920

■ **Personálne heslo na stránke Banskobystrickej regionálnej komory SOPK -**

<http://bb.sopk.sk/view.php?cislocianku=2010101101>

Viliam Pauliny (1877 – 1945) – predseda Obchodnej a priemyselnej komory v Banskej Bystrici v rokoch 1923–1938. Bol predsedom správnej rady Národnej banky, úč. spol. v Banskej Bystrici, členom predsedníctva Národohospodárskej župy stredoslovenskej, členom železničnej, stavebnej, elektrifikačnej, peňažnej a vodohospodárskej štátnej rady.

■ **Personálne heslo. – In: Encyklopédia Slovenska. IV.zväzok.– Bratislava : Veda-Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1980. – strana 287. -**

PAULINY, Viliam (20.12.1877 Slovenské Pravno, okr.Martin – 1945 v Nemecku). – Hospodársky činiteľ, buržoázny politik. Po absolvovaní obch.akadémie v Prahe pôsobil prevažne v bankovníctve. Riaditeľ Ľudovej banky vo Zvolene, Národnej banky v Ban.Bystrici, od 1940 na dôchodku. Spoluzakladateľ Zväzu slov.peňažných ústavov, predseda Obchodnej a živnostenskej komory v Ban.Bystrici. Funkcionár agrárnej strany, 1918-1920 poslanec Národného zhromaždenia. Bol činný i publicisticky (1925-1928 redaktor Hronských novín) a literárne. Príslušník Šrobárovej skupiny buržoázneho odboja, jeden z jeho najbližších spolupracovníkov. Člen povstaleckej SNR a povereník financií. Po zatlačení SNP zatknutý nacistami a odvečený do Nemecka, kde zahynul na neznámom mieste.

■ **Personálne heslo. – In: Encyklopédia Slovenského národného povstania 1944. Encyklopédia odboja a SNP. 5.zväzok. – Bratislava : Nakladateľstvo Pravda, 1984. – strana 388. –**

PAULINY, Viliam (20.12.1877 Slovenské Pravno, okr.Martin – 1945 v Nemecku). – Úradník. Riaditeľ Ľudovej banky vo Zvolene, neskôr Národnej banky v Martine, od 1940 na dôchodku. Za burž.ČSR funkcionár Republikánskej strany poľnohospodárskeho a maloroľníckeho ľudu. Počas klérofašistického slovenského štátu stúpenec benešovskej koncepcie národnooslobodzovacieho boja a politických názorov. V ilegality napojený na V.Šrobára, pomáhal zakladať Revolučné národné výbory (RNV) a zabezpečoval finančné prostriedky pre odboj. Po vyhlásení SNP jeden z iniciátorov neúspešného pokusu utvoriť Ústredný národný revolučný výbor. Počas SNP člen Slovenskej národnej rady, povereník financií, po prechode SNP do hôr žil začas v horách, Gestapom zatknutý, odvečený do Nemecka a nacistami zavraždený. Roku 1947 mu v Banskej Bystrici odhalili pamätnú tabuľu.

Personálne heslo. – In: Slovenský biografický slovník IV. Zväzok - Martin : Matica slovenská, 1990, s. 410-411.

PAULINY, Viliam (pseud. Podbúnovský) – buržoázny verejný činiteľ, bankový riaditeľ (20. 12. 1877 Slovenské Pravno, okr. Martin – 1945 Nemecko). Otec Ján P., roľník, farbiar, starosta obce, matka Anna, rod. Čierna. Manželka → Oľga Paulínyová, deti: Oľga (1902–1984), manželka → Júliusa Paloviča, JUDr. Viliam, úradník (1903–?), Elena, vyd. Kaldrovičová (1905–), Viera, manželka → Ivana Slávika, Vladimír, právnik (1910–).

Navštevoval ľud. školu v Slovenskom Pravne, študoval na gymnáziu v Kremnici, 1896–98 na Československej obchodnej akadémii v Prahe. Od 1898 úradník Tatrabanky a administrátor KÚS-u v Martine, 1902 účtovník Zvolenskej ľud. banky vo Zvolene, 1920, riaditeľ, 1923 predseda správnej rady Nár. banky v Banskej Bystrici, od 1940 na odpočinku. Od študentských čias sa zúčastňoval nár.-kult. práce v Prahe v akademickom spolku Detvan, v Martine člen Slov. spevokolu a amatérsky divadelný herec. Angažoval sa však najmä v hospodárskej a politickej oblasti. R. 1904 spoluzakladateľ Zvolenských novín, 1910 účastinnej spoločnosti Lipa, 1912 uskutočnil sanáciu Tatrabanky, 1908–14 redigoval mesačník Slov. peňažník, spolupracoval s čes. buržoáziou na pôde Československej jednoty. Prívrženec Slov. nár. strany, účastník porady jej vedenia v septembri 1918, na kt. sa rozhodlo o vytvorení SNR, po vzniku prvej ČSR sa s ňou rozišiel. Orientoval sa na politickú reprezentantku čes. finančného kapitálu Čs. nár. demokraciu, zakladal jej organizácie na Slovensku, opustil ju však, keď začala otvorený útok proti Masarykovi. Napokon zakotvil v Republikánskej strane poľnohospodárskeho a maloroľníckeho ľudu, kt. reprezentoval i v Krajinskom zastupiteľstve, blízko mal najmä k Milanovi Hodžovi. Po 1918 fúziou viacerých peňažných ústavov vytvoril Nár. banku v Banskej Bystrici, kt. sa pod jeho vedením zaradila k významnejším kapitálovým centráam slov. buržoázie. Za pomoci čes. bánk táto založila niekoľko úč. spol., angažovala sa i vo väčšom priemysle a obchode. Zakladateľ a predseda správnej rady úč. spol. Stredoslov. elektrárne, funkcionár Zväzu slov. peňažných ústavov, od 1923 predseda Obchodnej a priemyselnej komory v Banskej Bystrici, člen predsedníctva Národohospodárskej župy stredoslov., člen peňažnej, železničnej, elektrifikačnej, stavebnej, vodohospodárskej št. rady. Propagátor a organizátor sokolstva, od 1919 starosta Pohronskej župy, 1937 člen predsedníctva Čs. obce sokolskej, organizátor turistiky a cestovného ruchu, predseda stredoslov. župy, 1929–31 celoslov. vedenia Klubu čs. turistov a lyžiarov. Prispieval do politických, cirk. a i. periodík, pokúšal sa i o umeleckú tvorbu, 1925–28 redigoval Hronské noviny.

Po rozbití republiky zhromaždil okolo seba skupinu odporcov ľudáckeho režimu, 1940 prostredníctvom R. Blažovského nadviazal s ním styk z poverenia ústredného vedenia ilegálnej KSS P. Stahl. Mal styky s predstaviteľmi občianskeho odboja i s antifašistickými dôstojníkmi, 1943 prominentný člen Šrobárovej skupiny, kt. ideová a politická

platforma mu najviac konvenovala. Zúčastnil sa na zakladaní NV v intenciách Šrobárovej skupiny i na prípravách ozbrojeného vystúpenia najmä v hospodárskej oblasti. Člen RNV v Banskej Bystrici, od 1. 9. člen povstaleckej SNR a spolupovereník, od 5. 9. povereník financií, prispel ku koncipovaniu a k realizácii opatrení SNR v tejto oblasti. Po prechode SNP do hôr 11. 11. 1944 nem. bezpečnostnou políciou v Banskej Bystrici zatknutý, odvečený do Nemecka, kde za bližšie neznámych okolností zahynul.

R. 1918–20 poslanec NZ, 1946 in memoriam vyznamenaný Radom SNP 1. tr.

■ **Personálne heslo. – In: Malá československá encyklopedie. Zv.4. – Praha : Academia 1986. – strana 819. –**

PAULINY, Viliam (20.12.1877-1945, slovenský burž.politický a hospodársky činiteľ. 1918-1938 funkcionár agrárni strany na Slovensku, ředitel Ľudové banky ve Zvolenu a Národní banky v Ban.Bystrici., za 2.svět.války hlavní spolupracovník V.Šrobára v protifašistickém odboji. V době SNP člen SNR a pověřenec financí, po přechodu povstání do hor zatčen gestapem a odvečen do Německa, kde byl za neznámých okolností nacisty zavražděn.

■ **Personálne heslo. – In: Kto bol kto v histórii Banskej Bystrice 1255-2000. – Banská Bystrica : ŠVK, 2002. – S.146.**

PAULINY Viliam (pseud.Podbúnovský)(20.12.1877 Slovenské Pravno-1945 Nemecko). Verejný a hospodársky činiteľ, politik, finančník. Bankový riaditeľ, člen hospodárskych štátnych a správnych rád, zakladateľ podnikov a organizácií. Spolupracoval s predstaviteľmi čes.hospodárskeho života. Funkcionár Republikánskej strany poľnohosp. A maloroľ.ľudu a nár.-kult.spolkov, poslanec NZ. Účastník protifašistického odboja a priprav SNP, najmä v hospodárskej oblasti. Autor politických článkov. In memoriam vyznamenaný. Manželka – Oľga Paulínyová. Zakladateľ Národnej banky v Banskej Bystrici (po 1918), jej riaditeľ (1920) a predseda správnej rady (1923), zakladateľ a predseda správnej rady úč.spol. Stredoslovenské elektrárne v Banskej Bystrici, predseda Obchodnej a priemyselnej komory v Banskej Bystrici (od 1923), člen predsedníctva Národohospodárskej župy stredoslovenskej, organizátor sokolského hnutia a funkcionár jeho ústredných orgánov v Banskej Bystrici, organizátor turistických podujatí, predseda KČST a člen čestného výboru SKI-klubu v Banskej Bystrici, redigoval Hronské noviny (1925-1928), starosta Banskej Bystrice (1.8.1938-6.10.1938), počas SNP člen Revolučného národného výboru, člen povstaleckej SNR (od 1.9.1944), povereník financií (od 5.9.1944) v Banskej Bystrici, po ústupe SNP bol nem.bezpečnostnou políciou v Banskej Bystrici zatknutý (11.11.1944) a odvečený do Nemecka kde zahynul.

Personálne heslo. – In: WIKIPEDIA :

Viliam Pauliny (* 20. december 1877 Slovenské Pravno - † 1945 Slovensko) bol verejný činiteľ, politik, bankár. Pseudonym: Podbúnovský. Jeho otec Ján Pauliny, jeho matka Anna rod. Čierna, jeho manželka Oľga rod. Izáková študoval na gymnáziu v Kremnici, 1896-1898 na Čs. obchodnej akadémii v Prahe. Od r. 1898 bankový úradník v Martine, vo Zvolene. Po r. 1918 fúziou viacerých peňažných ústavov založil v Banskej Bystrici Národnú banku, jej riaditeľ (1920) a predseda správnej rady (1923). Zakladateľ a predseda správnej rady úč. spol. Stredoslovenské elektrárne, od r. 1923 predseda Obchodnej a priemyselnej komory v Banskej Bystrici, člen predsedníctva Národohospodárskej župy stredoslovenskej, organizátor sokolského hnutia, turistických podujatí, predseda Klubu čs. turistov a člen čestného výboru SKI-klubu v Banskej Bystrici. Redigoval Hronské noviny (1925-1928). Starosta Banskej Bystrice (1.8.1938-6.10.1938). Účastník protifašistického odboja, počas SNP člen Revolučného národného výboru, člen povstaleckej SNP (od 1.9.1944) povereník financií (od 5.9.1944) v Banskej Bystrici. Po ústupe SNP nemeckou bezpečnostnou políciou v Banskej Bystrici zatknutý (11.11.1944), odvečený do Nemecka, kde zahynul.

Bankový riaditeľ, člen hospodárskych štátnych a správnych rád, zakladateľ podnikov a organizácií. Spolupracoval s predstaviteľmi čes. hospodárskeho života. Funkcionár Republikánskej strany poľnohosp. a malorof. ľudu. a národných a kultúrnych spolkov, poslanec NZ (1918-1920). Prispieval do politických, cirkevných a iných periodík. 1946 in memoriam vyznamenaný Radom SNP I.tr.

■ **Zmienka o Viliamovi Paulinym v encyklopedickom diele SLOVENSKO. 1.DEJINY.** /Zost. Ján Tibenský. – Bratislava : Obzor, 1971. - Na str.587 sa uvádza : „...Početné zhromaždenia slovenského ľudu, ktoré organizovali prevažne prívrženci Slovenskej národnej strany, Ivan Thurzo, Ľudovít Medvecký, Ľudovít Chabada a **Viliam Pauliny**, konali sa na Pohroní, najmä vo Zvolenskej župe....“

■ **KIRSCHBAUM, Stanislav J. : Historical Dictionary of Slovakia.** – 2.end.ed. - (Published in the USA) : Scarecrow Press, Inc. , 2007. –424 s. - (Ed.Historical dictionaries of Europe. No 47). - **Personálne heslo Viliama Paulinyho v tejto publikácii :** „PAULINY, Viliam (1877-1945). Slovak banker who was involved in the resistance movement in London and also in Slovakia when the 1944 uprising broke out.“ - Informácia o publikácii uvedená na stránke : <http://books.google.sk/books?id=RqMWRZ0Bb8EC&pg=PA217&lpq=PA217&dq=Pauliny+Viliam&source=bl&ots=MdWZEGtZvy&sig=oLZRQ1c9uFTAKxdtbn4mqkMNFWE&hl=sk&sa=X&ei=D9z7UcCPFMnePafkgOAO&ved=OCEUQ6AEwBDhu#v=onepage&q=Pauliny%20Viliam&f=false>

■ **KIRSCHBAUM, Stanislav J. : The A to Z of Slovakia.** – (Published in the USA) : Scarecrow Press, 2010. – 428 s. „PAULINY, Viliam (1877-1945). Slovak banker who was involved in the resistance movement in London and also in Slovakia when the 1944 uprising broke out.“ - Informácia o publikácii uvedená na stránke : <http://books.google.sk/books?id=PzoDMWJUD9sC&pg=PA217&lpq=PA217&dq=Pauliny+Viliam&source=bl&ots=VSyUCrscHh&sig=hLe4srVJn4JVkfZcUR-BnC5a2U&hl=sk&sa=X&ei=eL7UaScCch8OainqAI&ved=OCDwQ6AEwAjiCAQ#v=onepage&q=Pauliny%20Viliam&f=false>

Publikované a archívne dokumenty o pôsobení Viliama Paulinyho v československej turistike a cestovnom ruchu

1924

Stavba turistickej útulne na Ďumbieri. – In: -Krásy Slovenska. - Roč.4, č.4-6(1924), s.91. – Na vyzvanie Ústredia KČST v Prahe, bola dňa 1.6.1924 „na najvyššom bode Nízkych Tatier“ komisionálna schôdza, ktorá mala definitívne rozhodnúť o stavbe turistickej útulne. Zúčastnilo sa 25 turistov na čele s predsedom Stredoslovenskej župy KČST dr.Jurajom Slávikom, predsedom odboru KČST z Banskej Bystrice Viliamom Pauliny a i. Rozhodlo sa stavať v sedle pod vrcholom Ďumbiera v n.m 1745 m. Slávnosť polozenia základného kameňa bola 20.7.1924.

Slávnosť položenia základného kameňa útulne KČST na Ďumbieri. – In: *Krásy Slovenska*. - Roč.4, č.7-8(1924), s.99. - na slávnosti položenia základného kameňa chaty pod Ďumbierom 20.7.1924 mal príhovor za pohronskú župu sokolskú „Detvan“ **Viliam Pauliny** – „pripomína veľkú prácu Sokolov a turistov, ktorá ich ešte čaká na Slovensku a povzbudzuje slovami Sládkovičovými mládež Slovenska, aby chodila na výšiny poznávať a uvedomiť si, čo je to československá vlasť, učila sa milovať ju a ak bude treba, aj brániť.“

20. júla 1924 sa uskutočnilo slávnostné položenie základného kameňa chaty pod Ďumbierom za početnej účasti verejnosti. – In: *Hronské noviny*. – Roč.6, č. 24 (14. 6.1924), s. 3 a č. 26 (28. 6. 1924), s. 4.

Dňa 1. júna 1924 rozhodla 21 členná komisia zložená zo zástupcov Stredoslovenskej župy KČST (banskobystrický odbor zastupovali F. Studnička, pplk. O. Kudrna, **V. Pauliny** a S. Uher), Ministerstva verejných prác (štátny tajomník Mühlman) a ústredia KČST (F. Haišman) o umiestnení stavby chaty pod Ďumbierom, a to nad Mlynnou dolinou, do ktorej je možný prístup z Mýta pod Ďumbierom, a 20. júla 1924 sa uskutočnilo slávnostné položenie základného kameňa.

Oslavu položenia základného kameňa chaty pod Ďumbierom po odznení Smetanovho „Věna“ otvoril predseda Stredoslovenskej župy KČST dr. Juraj Slávik (neskorší minister československej vlády a predseda ústredného výboru KČST v rokoch 1935 – 1936), po ňom predniesli prejavy Ing. F. Krejčí za ústredie KČST, brezniansky notár Ján Snopko (mesto Brezno darovalo pozemok), Ladislav Winkler z Podbrezovej, Ing. Vojtech Kelemen, riaditeľ Štátnych lesov a statkov v Banskej Bystrici, poslanec dr. Bohuslav Klíma a **v mene pohronskej sokolskej župy Detvan jej predseda Viliam Pauliny. Základný kameň položili do vykopaných základov Ján Chudík, Rudolf Pilát, František Studnička a Viliam Pauliny.**

Fotografia uverejnená v publikácii : 120 rokov organizovanej turistiky v Banskej Bystrici 1889-2009.-
Banská Bystrica : Mesto Banská Bystrica - KST Lokomotíva, 2009.

Fotografia pochádza z rodinného archívu Viliama Paulinyho a má priamy súvis s nasledujúcim záznamom článku „Na Ďumbieri“, ktorý Viliam Pauliny publikoval v časopise *Krásy Slovenska*. Fotografia vznikla v deň položenia základného kameňa Chaty M.R.Štefánika v Nízkych Tatrách v sedle pod Ďumbierom 20. júla 1924. - Zľava : riaditeľ Živnostenskej banky v Prahe Rudolf Pilát, župan Juraj Slávik a generálny riaditeľ Národnej banky v Banskej Bystrici Viliam Pauliny.

PAULINY, Viliam : Na Ďumbieri. – In: *Krásy Slovenska*. - Roč. 4, č. 7-8 (1924), s. 102-105. – Podrobný opis dvojkoľovej túry s nocľahom na Trangoške a osobné dojmy Viliama Paulinyho zo slávnosti kladenia základného kameňa útulne na Ďumbieri dňa 20. júla 1924.

Kópia celého textu uvedeného článku uverejneného v *Krásach Slovenska* v roku 1924 :

NA ĎUMBIERI.

Slávnosť kladenia základného kameňa útulne na Ďumbieri vydarila sa nad všetko očakávanie. Zásluhu o to majú v prvom rade neunaví poriadatelia, ale prišlo slávnosti tejto i pekné počasie. Účasť bola prekvapujúce veľká so všetkých strán a zastúpené boli i historické zeme: Čechy, Morava a Sliezsko. Milé nám bolo vidieť v kruhu svojom starého a osvedčeného priateľa Slovenska, Rudolfa Piláta, riad. Živnostenskej banky, z Prahy. Väčšina výletníkov zo Zvolena, z Bystrice, z Podbrezovej, z Valaskej, z Lúpcy, z Brezna atď. vybrala sa na Trangošku už 19. júla. V Podbrezovej čakaly na výletníkov zelenou a národnými stuhami okrášlené nákladné autá. Pri vjazhaní vlaku od Bystrice do stanice podbrezovskej a pri nasadaní do aut hrala miestna fabrická kapela, čo pozdvihovalo náladu. Dopravné prostriedky nepostačovali. Mnohí sa pobrali pešo od samej stanice podbrezovskej, čo znamená 4-5 hodín na Trangošku. Na preplnených autách bolo veselo. Živý hovor, smiech, spev, povyk, hľadanie, ujákanie a vtípkovanie kotúľaly sa s autami až ďaleko za obce Bystrú a obveselovali ináč tichú, ale romanticky pestrú dolinu, toho istého mena. Ovšem na autách viezlo sa len potiaľ, pokiaľ to cesta dovoľovala. Sosadli sme na peknej hornej čistinke. Každý sobral svoj batoh na chrbát a pustil sa do rezkeho chodu. Podľa oka súdica, mysleli sme, že — raz-dva — a už sme aspoň na Trangoške, veď videlo sa nám byť blízko, tesno pod Ďumbierom. Nuž, kto sa chce učiť trpelivosti, nech sa dá na turistiku. Dve poriadne hodinky sme stúpali, kým sme sa dostali na Trangošku. Keď sa ide na takú dlhú túru, neslobodno sa napíť emaru. Blížšie by vedel o tom rozprávať pán Blažúr z Bystrice. Poznamenaj treba, že obec Bystrá postavila slávohránu s nadpisom „Vitajte nám!“ a mládež i stárež tejto čistej dedinky pekne pozdravili pri nej predsedu pohronskej turistickéj župy dr. Juraja Slávika a spanilé devy oddaly mu krásnu kytičku.

Zapotení a ustatí prišli sme na Trangošku a s milým prekvapením pozerali sme na ozdobenú útulnu, na pripravené stoly a lavice a na ruch veselých a hladných výletníkov. Na jednej strane lúčky varili kuchári guláš, neďaleko čapovali pivo a predávali víno a iné pápoje, zas na inom mieste bol buffet. O telesný pokrm bolo postarané dostatočne a škoda bolo brať sebou toľké zásoby. Aby sa i myseľ rozčítala, spustili podbrezovskí hudobníci na trúbach veselo, rezko a rozzvučali sa nielen okolím, ale strhly i našu vôľu v radostný vír.

Pomaly sa sotnilo. Len veľké vatry osvetľovali priestor, hádzuc ružové, staby bengálske svetlo na okolo sediach. Tisíce a tisíce drobných iskríčiek žiarilo vo tme, ako najkrajší ohňostroj a zdalo sa nám, že prežívame malú pohádku. Vysokánske jedlice sohnaly sa nad nami

ovievaly nás mohutnými vetvami a pieseň radostná i žalostná rozliehala sa tmavou, voňavou, slovenskou horou... Najkrajšia divadelná výprava bledne pred krásnym a živým obrazom na Trangoške v noci z 19. na 20. júl 1924. Pozdejšie vyšiel mesačík. O jeho kráse a o žblnkote horného potoka vedela by nám rozprávať Nelka Veselová, ktorá bola nachnutá poeziou večera a ťažko sa poberala na nočný odpočinok.

Pätnásť valier som napačoval a okolo každej bavila sa spoločnosť milým, nevinným a svojským spôsobom. Pani Jarmila Hrušková ochotne odpievala vhodne piesne pre veselú chasu. Čo ma najviac potešilo, bolo, že sa vyletu a slávnosti zúčastnil i náš slovenský ľud, robotníctvo, úradníctvo, vojsko, tŕnitstvo, horári, lesmajstri, inžinieri, učitelia, sudcovia a to až hen od najvyššieho súdu z Brna, valasi, bačovia, politickí sekretári, bankári, šoféri, Česi i Slováci, kresťania i židia atď. a i bača celej pohronskej župy. Všetko toto bavilo sa a holdovalo peknému aktu v najkrajšej shode.

Nasýtení pokrmom, nápojom, spevom, pravou, krásou prírody a číťac chlad noci na údoch, pobrali sme sa spať. Rozumie sa nie všetci. Mládež držala sa starých dobrých obyčajov a vydržala.

Nuž tedy spať. Toto je ale kapitola pre seba. Ubytovan som sa s mnohými známymi i neznámymi v prvom poschodí hotelu na Trangoške, t. j. na deravej povale. Vzduch v tejto priestrannej povalevoj nočľahárni bol čistý. Prichodil a odchodil na každej strane. Nakaziv povetie výparami, výdychami alebo výbuchami nebolo možné. Vtiek hneď to odniesol cez početné oblôčky. Zakrútili sme sa do kobercov a ľahli sme si. Miesto vankúšov prišli pod hlavy chrbténice. Niektorí namacal pod hlavou tvrdú fľašku s borovičkou a od hnevu, že mu tam zavadzila, podal návrh, aby sa borovička vypila a fľaška zahodila. Živý súhlas a pochvala. Stalo sa. Kto nevstal a neprišiel ku fľaši, nedostal nič. Zostalo viac tým, ktorí boli bystrejší a prišli na oferu.

Varsík z Bratislavy, ktorý zaistoval kvartier i pre žúpana dr. Jur. Slávika, čosi hľadal a hundral pri tom. Pomáhal mu frfraf i zvolenský Klos. Hladiaci si koziu briadku poznamenali: „tu máme votrelca“. Varsík týmto posmelený začal stahovať so spiacieho pána prikrytku so slovami: „veď to je moja deka“. Zle pochodil. Prebudený „votrelca“ rázne zakríčal: „Pane to je môj pléd!“ — Po mohutnom cvendziacom hlase poznal som svojho politického národného súdruha dr. M. Adámka, štát. zástupcu z Banskej Bystrice. Reku, Paľo, daj si pozor, môžeš prísť do basy. Ono to pekne skončilo, lebo Varsík na rázny odpor lepšie sa popízeral svojimi osvietenými očkami a našiel si doku tam, kde si ju prestrel. Ťažko bolo totiž rozoznať pri mesačnom svetle žltú doku od zelenej čeciny...

Konečne ľahlo všetko v našej vzdušnej nočľahárni a už teraz chceli sme celkom vážne zaspáť. Podmienky ku spaniu sú: dobrá posteľ, únavy a tichosť. Boli sme tak unavení, že by sme boli zaspali aj na tvrdej skale. I brňohy sme mali pomerne dobré, ale, hľa, neďažbože dožiť sa tichosti. Po prvé mali sme medzi sebou chrápúcia, ktorý, Boh dobrovtivý sám vie ako, ale zaspal a spustil také nehorázne chrápánie, že to nebolo do vydržania. Z hlby do výšky vychrapoval škálu s takou pravdivosťou, ako keď prepilujú hrubého a suchého buka veľkou, bachratou pílu. To ma dopáľilo, sadol a vykrikol som: „Protí takému chrápaniu

protestujem!“ Ti, čo spali, ako myš na vreci, pustili sa do smiechu, ale chrápúň pilil ďalej. Po chvíli prehodil sa na bok a odľukoval mórse ne ústami, čo sa konečne dalo zniesť.

Okolo pol jednej v noci zavznel výkrik: „Na Ďumbier, vyčkat východ slnka!“ A výkrik tento šiel z úst do úst a vari i ozvena ho opätovať. Vidná júlová noc zrovna lákala menovite mládež na námesačnú túru. My starší a pohodlnejší ležiac kde-ako na voňavom čecinovom postlani, chápali sme nočnú odhodlanosť mládeže a keďže sme chceli zaspáť aspoň na chvíľku, spravovali sme námesačnú výpravu s povzdychami „ach, keby Vás už len čertí brali... bude ticho... a my zaspíme...“ Do povyku a krikú zavznely bačove gajdy. Kus krásnej poezie, len trochu pozde. Zo začiatku nás hnevaly, ale chytré sme na ne zvykli. Monotonné gajdovanie uspáva a ja som už cítil príjemný pocit akéhosi zmeravenia údov a už-úž som tratil povedomie a súvis so životom, príjemný sničok ako by sadal na oči, keď zrazu niektorý z našich spoluspáčov vyskočil a skrikne ani na ratu: „Čakajte ma, aj ja idem na Ďumbier!“ „Dobre že nie na Urpín, mudrc zadržimany“ zamrmľal ktosi a všetko sa pustilo do smiechu. Bolo po spaní. Smiech sa opätovať, kým nezmlzol námesačník. U mňa sa stupňoval medzitým hnev. Rozmýšľal som, ako by sa dalo spraviť ticho. A do toho nový hluk, hovor, výkriky radosti... Po polnoci prišli noví výletníci na Trangošku. Našli známých a vítali sa. O chvíľu kto — kto nie — začal vykrikovať, chrápavým, spitým hlasom: „Hol van a muzsika“ a pri tom použil i nesalonný, hrubý výraz. Priskočil som k obluku na povale t. j. k najväčšej škáre a zakríčal som, aby mu dali cez držku, pri čom dovoľoval som sa nočného pokoja a tichosti. Pre zabezpečenie ticha, sišiel som parádnymi schodmi toľžito rebrikom s úmyslom, že poprosím každého, aby šiel spať a nerušil pokoj. Prídem na námestie pred chatu a tu vidím hrúzu uzimných turistov ohrievajúcich sa pri pahrebách, ktorí nemali kde hlavu skloniť. Uznal som, že kto nemá na výlete bytu, od toho je ťažko žiadať, aby bol ticho. Pod dojomom zistených, neblahých ubytovacích pomerov som veru zkroutil a otuloval každé svoje rozčulenie. Zazrúc pri výčape piva četníka, nashváľ som šiel okolo neho a monologizoval som zbožne a nahlas, že od žúpana počnúc nikto ešte oka nezažmúril a že by sme si chceli veru všetci aspoň trochu pospať a už hlavne ten župan. Vyšiel som na pánty. Nastala tichosť a my sme chytré pospali. Dlho to nebolo, ale predsa niečo. Len čo začalo briezdiť, už zas všetko ožilo. Ráno sme zistili, že 65 ročný Blažúr z Bystrice odišiel tiež na Ďumbier v noci vyčkávať východ slnka. Večer som ho čajom napravil pred následkami emaru, nuž cítil sa zase mladým a šiel s mládežou.

Vstali a chystali sme sa i my k výstupu na Ďumbier. Vyrázili sme okolo polsiestej ráno. Cestou stretali sme vracajúcich sa uzimných námesačníkov, ktorí utekali nadol a nadávali na zimu. Ľutovali sme ich, ale i výčtky sme im robili, že preto išli v noci na Ďumbier, veď predsa mohli vedieť, že tam nezakrútili pre nich. Hlavne bolo nám ľúto, že nevezmú účasť na samej slávnosti kladenia základného kameňa. Výstup na Ďumbier nie je žiaden žart. Človek na podobnej túre vypotí dve-tri kilá. Cierokom tiekol s nás pot a pri odýchovaní vyslovovali sme zbožné želanie, aby čím skôr postavená bola železnica na Ďumbier. Prítomný ministerský radca inž. Jozef Smaha ponúkol sa vystaviť za- bačku, len vraj dajte peniaze. Ozval sa dr. Adámek, že by on tá zu-

bačku už teraz potreboval a čo bude, na to nedá nič. Okolo ôsmej hodiny boli sme na sedle, kde sme už našli čiastku Liptákov, ktorí tento raz prišli vo veľmi peknom počte. Po hodinovom odpočinku vyšli sme na vrchol Ďumbiera a kochali sme sa tichavým výhľadom. Dalekohľady sa podávaly z ruky do ruky. Komčiare fľastier byly zahmlené; i keď bol krásny, slnečný deň. Vyčistili sa len po obedu, čo videla len malá čiastka výletníkov. Zato dolinu podtatranská a pohronska úplne uspokojily zvedavosť a nároky prítomných turistov. Dlho-dlho divali sme sa na veniec Nizkých i Vysokých Tatier, do prekrásnych dolín a kochali sme sa v rovinách posiatych slovenskými dedlinkami a mestecami.

O dvanásť hodine započala sa slávnosť kladenia základného kameňa chaty na svahu Mlynskej doliny.

Veľký do pľšto hláv počítajúci zástup rozsedaný na oslnenom svahu dôstojne vypočul krásne výkony spevokolu a rečníkov. Na zakľúčenie kapela z Podbrezovej zahrala obe štátne hymny, čo obecnstvo stajac vypočulo s obnaženými hlavami. Základný kameň prevallli do vykopaných základov: Ján Čudík, Rud. Pilát, Fr. Studnička a V. Pauliny.

Slávnosť skončená, čas pokrčil, nastalo lúštenie. Zástup turistov rozdelil sa na dva prúdy. Liptáci tiahli do podtatranská a my do pohronskej doliny. Na Trangoške bol oddech a obed, pri ktorom koncertovala fabrická kapela z Podbrezovej. Jej výkony nás mile prekvapily a úplne uspokojily. Eť, veru nečelilo sa nám odísť, ale čas zdžrania sa viazaný bol k víekom.

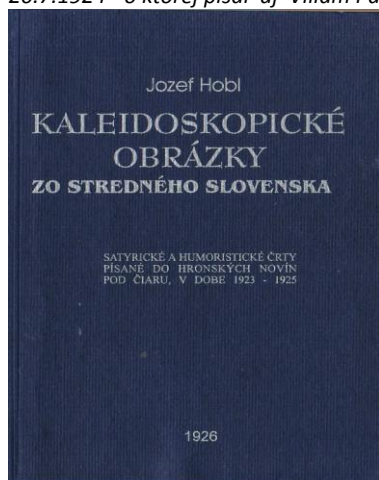
Vracali sme sa krásnou dolinou pomenovanou podľa hrčiaceho v nej potoka „Bystrá“. Prudkým tokom skáče bystrý tento potok so skalami na skalu a obveseluje tichosť doliny svojou hornou mlubou, žblnkotom a vodopádovými nárazmi. I keď telo ustáť, jednako vychodíme z doliny a s našich výšin uspokojení na mysl i na dušu.

Vy slovenské výšavy, hory, dolý, stráné, riavy a bystriny, z tej duše slovenskej pozdravujeme Vás.

S Bohom, do skóreho videnia!

O tejto slávnosti polozenia základného kameňa chaty pod Ďumbierom sa zachovalo aj svedectvo súčasníka ktorý celú udalosť opísal humoristickým perom v nasledovnej publikácii :

HOBĽ, Jozef : Kaleidoskopické obrázky zo stredného Slovenska : Satyrické a humoristické črty písané do Hronských novín pod čiaru, v dobe 1923-1925. – Lučenec : Nová stolová spoločnosť, 2000. – 164 s. - Je to reedícia pôvodného vydania z roku 1926 a je v nej aj príspevok - Hor sa na Ďumbier I - o slávnosti polozenia základného kameňa chaty pod Ďumbierom 20.7.1924 - o ktorej písal aj Viliam Pauliny v Krásach Slovenska (1924, s. 102-105).

raz z popudu klubu čsl. turistov zo Zvolena na výlet na Ďumbier sám Ján Jiskra z Brandýsa v sprievode Janka Kozicu a starého Dobáka a tak už vtedy bola československá jednota dokumentovaná.

Starosti Zvolenčanov sa ešte zväčšili keď blúdili povesti, že architekt Beluší pracuje na znameníto pláne výstavby Ďumbiera s prozaitmým počtom 100.000 obyvateľov a architekt Jurkovič hodlá pretvoriť dolejšiu polovicu tejto pamätnej hory na župný dom.

Chválabohu tieto obavy sa neuskutočnily.

Pán župan ubezpečil prítomných Banskobystričanov, ktorí ho opravdu majú radi, že na presťahovanie nepomyšľa, a že sa vo Zvolene lepšie cíti ako na Ďumbieri.

Prípravy k slávnosti sa konaly s horečným chvatom. Prihlasovali sa stále noví a noví účastníci. Sostavovaný soznam rečníkov a očakávaná, v tomto ohľadu až do poslednej chvíle márne, prihláška pi. Čajákovaj. Najzúrivejší turisti, tak zvaní "sviatoční", ač vyšli na Ďumbier len v nedeľu dňa 20. júla 1920 ráno, plnili už od pondelka svoje batôžky potravnými článkami, počítajúc v tom i alkoholu prosté liehoviny. Tajomník obchodnej komory V. Waschko čítal celý týždeň len cestovné spisy, zvlášť Verne-ovu "Cestu do stredného zeme" a dr. Holuba "Sedm let po jižní Africe", Viliam Pauliny hľadal vo svojom bohatom archívu príležitostných rečí vhodne oslovené starého Ďumbiera.

Riaditeľ štátnych lesov V. Kelemen ubezpečoval dr. Adámka, že netreba sa báť na Ďumbieri nejakého stretnutia s medvedom alebo s tygrom, pokiaľ sa tieto zvieratá takým slávnostiam vyhýbajú. Dr. Adámek vzdor tomu vzal so sebou pre

92

keď usínajúceho Viliama Paulininyho vzbudil výkrik akýsi mládenca, ktorý v tichú noc zareval hlasom túra: "Ja idem na Ďumbier." Tento výkrik bol zbytočným, pokiaľ sa z prítomných nikdo nedomnieval, že by nočný kriklúň šiel snáď na Urpín. Dlhšiu dobu bavil spoločnosť svojím nástrojom I starý gajdošík.

Ticho bolo náhle prerušené krikom dám, ubytovaných v kolibe. Poplašila ich malá myška. Dámy vyskočily so svojich postieľ a nadzvyhnuší sukne plašily votrelca prenikavým krikom. Tento svojdný výhľad nedoprialy bohužiaľ mužským milovníkom prírody.

Viliam Pauliny vynútil si konečne kľud tým, že požiadal strážcu bezpečnosti, aby s ohľadom na spiaci pán župana zamedzil bujnú prejavu veselosti. Proti tomuto sobeckému sneužitiu svojej úradnej autority, protestoval zase pozdejšie pán župan. Noc ubiehala, niektorí nedečkavci vypravili sa už o polnoci na Ďumbier a boli ráno nájdení polo zmrzlí.

Pri východu slnka oživoval tábor na Trangoške.

Jedným z najčutejších účastníkov bol Milan Kulišek. Vstal, pekne sa umyl, postavil sa tvárou k slnku, vyhrnul ľavý rukáv, omotal ruku remienkom, na čelo upevnil malý predmet a trimajúci v ruke sväzok žinočky, položil na seba šepťák vďaka Hospodínovi. Túto pobožnosť vysvetlil dodatočne tým, že bol svojím priateľom Samom Piklerom požiadaný, aby na slávnosti zastupoval slovenskú banskobystrickú obec židovskú. Milan Kulišek ač evanjelik, žiadosti svojho priateľa vyhovel, pokiaľ medzi kresťanmi je on židom najbližším.

Nastal pochod na Ďumbier. Krásna reč pána župana, doplnená recitáciou, reči zástupcov všetkých možných a nemožných korporácií a poklepy na základný kameň, ktorý bol

94

Hor sa na Ďumbier!

12. VII. 1924

Toto heslo, vydané neunavným klubom čsl. turistov, zachvievalo celý predošlý týždeň nielen B. Bystricou, ale širokým ďalekým okolím. Horečné prípravy v dňoch predchádzajúcich 19. a 20. júl nasvedčovali, že pamätný Ďumbier bude v týchto dňoch cieľom návštevy početných milovníkov prírody a mnohých, ktorí okrem prírody, milujú ešte i niečo iného.

Kládol sa totiž dňa 20. júla t. r. základný kameň k turistickej chate na Ďumbieri vo výške 1700 m.

Vedelo sa, že tejto prípravy súčasní sa sám pán župan a Zvolen sa už asi 14 dní triasol so zatajovaným strachom, či táto slávnosť nebude nejakým úskokom a nejedná sa snáď o vybudovanie župného domu a prenesenie župného sídla na Ďumbier. Tento strach sa ešte stupňoval, keď sa dopočulo, že slávnosti sa zúčastní i pán architekt Jurkovič, ktorý nárúžive rád prestavuje staré pamiatky.

A ten Ďumbier je doopravdy pamätný!

Historikovia tvrdia, že Ďumbier je vraj skoro starší, ako zvolenský zámok a rovnako ako i tento pamätihodný. Išiel vraj

91

všetky prípady bateriu z arzenálu v šestke.

Prvé čty výletníkov vyrazily už v sobotu na poludnia. V Podbrezovej boli výletníci u každého vlaku obetave vítaní deputáciami turistických odborov a hudbou, ktorú dočasne viedol pán Balcár, prednosta stanice.

Nákladné autá s ťažkosťou dopravovali účastníkov po rôznu až pod Trangošku. Peší odchod na Trangošku bol dľa značiek turistického odboru snadný. Námaha starého pána Blazúra, ktorý pred odjazdom z Banskej Bystrice vyplil hodnú dávku emaru a po ceste robil nové značky, bola zbytočná.

Na Trangoške sa shromaždilo do večera množstvo výletníkov rôzneho pohlavia, najrôznejších politických strán, presvedčení a náboženských vyznaní. Pieklo sa, varilo, spievalo a len v pozdnej nočnej hodine sa kládly hlavy mnohých unavených účastníkov k spokojnému spánku. Pre dámy bola zriadená zvláštna spálňa v jednej kolibe.

Bľadé svetlo mesiaca rozlievalo svoju striebornú žiaru po čarokrásnej krajine. Bola to tá čarovná, jasná, tajuplná noc, akú majú radšej básnici než milenci, noc, v ktorej sa tak dobre spieva z navlažených hrdiel.

Málo výletníkov spalo spánok spravodlivých. Rušilo ich i mocné chrápanie, vychádzajúce zo zdravých pľúc vodcu výpravy Dr. Studeníčku, ktorému vraj bude pri budúcom výlete postavená zvláštna koliba - i spev i výkriky niektorých bujných účastníkov. Dost' pozde sa odobral na lužko pán župan s pánom Varsíkom z Bratislavy, ktorí nemohli nájsť svoj pokrovec a usiavalí sa odstrániť z pokrovec pána Dra. Adámka. Tieto pokusy vyvolaly ostrý protest zo sladkého spánku prebudeneho pána štátneho zástupcu. Už, už to vyzeralo, že rozhostí sa ticho,

93

na Ďumbier náročky privezený už pred slávnosťou, ale množstvom poklepov bohužiaľ značne okľčený. Miesto pre turistickú chatu venovalo blahovoľne mesto Brezno. Tento dar vynahradí mesto jeho pokrokový starosta tým, že nechá vyberať poplatky z prednášok, ktoré sa snáď budúce konať budú v turistickej chate na Ďumbieri, nebude - li chata slúžiť iným účelom. Prítomnosť hláv, riaditeľa Živnostenskej banky v Prahe, pána R. Piláta, vyvolala povest, že Živnobanka sriadi na Ďumbieri svoju filiálku.

Medzi slávnosťou bolo badať znekludnenie, keď objavli sa na oblohe neparné mráčiky, lebo niektorý výletníci nemali so sebou dáždniky. Nejednen spomínal obozretnosť starostu mesta Banskej Bystrice pána Ondreja Hanzlíka, ktorý bez dáždnika nikde nevyjde.

Ale slávnosť skončila bez nehody, účastníci dostali sa šťastne k domácim krbom a dlho, dlho, dlho, budú ešte spomínať na Ďumbier.

2. VIII. 1924

Objektom „humoristického pera“ Jozefa Hobla boli aj vážene osobnosti banskobystričské – župan JUDr. Juraj Slávik a bankový riaditeľ Viliam Paulíny, o ktorých sa autor zmieňuje vo viacerých príspevkoch.

Na str.110-111 je „óda na politikov“, v ktorej je aj „Politický profil“ Viliama Paulínyho :

III.

Vilko Paulíny jak se časy mění
člen revolučního byl kdysi shromáždění.
Když dozneli však sboru toho hovory,
on presidentem stal se Obchodní komory
a lásku Lajy Medveckého, brata,
změnil za vehlas národního demokrata.
A co jiní v politice sinekury loví
Vilko jako Hamlet, plýtvá jenom slovy.

1926

JANOŠKA, M. : Stredoslovenská župa KČST vo Zvolene... - In: Krásy Slovenska. - Roč.5, č.5 (1925-26), s.141-143.- Spor Stredoslovenskej župy KČST a Redakcie časopisu Krásy Slovenska. Podnetom sporu bol článok A.Straku(kritizoval postoje pražského ústredia KČST a predsedu Slovenskej komisie KČST J.Mühlmanna voči Slovensku) (V.Paulíny obhajoval J.Mühlmanna) a ďalšiu výhradu malo vedenie Stredoslovenskej župy voči uvádzaniu mena Ladislava Winklera na titulke časopisu Krásy Slovenska.

Znenie listu ktorý poslal V.Paulíny za Stredoslov.župu redakcii Krás Slovenska, v ktorom uvádza, že Stredoslovenská župa KČST na svojej schôdzi 25.4.1926 vo Zvolene odsúdila článok A.Straku v ktorom kritizuje činnosť Slovenskej komisie KČST a jej predsedu Muhlmana a žiada aby Krásy Slovenska takéto články neuverejňovali.Dalej stredoslov.župa žiada aby sa na titulnom liste KS neuvádzalo meno L.Winklera, lebo inak "župa bude Krásy Slovenska ignorovať a bojkotovať" - podpísal to predseda Paulíny a jednatel' A.Drahorád...na tento list v uvedenom článku odpovedá Miloš Janoška, že ak má župa s L.Winklerom dáky spor, nech si to s ním vybaví inakším spôsobom, redakcia nemá dôvod neuvádzať jeho meno.

POZNÁMKY

— Stredoslovenská župa KČST. vo Zvolene poslala redakcii Krás Slovenska dňa 5. mája 1926 datovaný a čís. jedným 132 označený pripis, ktorý pre jeho zaujímavosť a až lichotivú dobroprajnosť neváham doslovne uverejniť. Zneje:

„Stredoslovenská župa KČST. pojednávajúc vo svojej župnej schôdzi, ktorá sa konala dňa 25 apr. 1926 vo Zvolene, o uverejnenom článku v „Krásach Slovenska“ o činnosti predsedu slovenskej komisie v Ústredí KČST. v Prahe p. Mühlmanna, ktorýžto článok písal p. Straka, odsudzuje takéto písanie, ktoré nijako neprospeje žiadnej turistickej činnosti, ba naopak, túto zvlášte na Slovensku privedie do takého stádia, že každý sa vzdá činnosti v obave, že každá chyba, ktorá sa stane, bude pretriasaná ihneď tlačou; súčasne župa žiada, aby takéto články v turistickom časopise, ktorý je pre všetkých, neboli uverejňované.

Okrem toho schôdza sa vyslovila jednohlasne, aby z titulného listu na „Krásach Slovenska“ nebol uvádzaný ďalej p. L. Winkler. Nebude-li nám možno vyhovieť, bude Stredoslovenská župa „Krásy Slovenska“ ignorovať a bojkotovať. — Značíme sa v plnej úcte Paulíny v. r., predseda, Ant. Drahorád v. r., jednatel'; razítka.“

Zvdorilosť káže odpovedať na takéto milý prejav.

Čo sa týka článku nášho spolupracovníka Straku, odpoveď naň uverejnená bola v 5. č. Časopisu Turistů a to odpoveď samého predsedu ústredia KČST. dr. J. Gutha-Jarkovského, tedy z pera najpopulárnejšieho a preto redakcia K. S. so svojej strany považuje vec za vyhvenú. Stredoslovenská župa „odsudzuje takéto písanie“; má na to právo, i keď sa to jej zblížšia netýka. Som len zvedavý, či Stredoslovenská župa pocítila podobným pripisom aj iné časopisy, ku pr. český časopis „Z Tator a nášich lázní“, ktorý takmer v každom čísle ostro vyšľahá Klub čsl. turistov a to priamo aj ústredie prv nedostatočné podporovanie turistiky na Slovensku a v Tatrách zvlášte? Tam mohli by sa činitelia Stredoslovenskej župy dočítať prejavov nespokojnosti, ktoré napísané sú otvorene, ako sa hovorí: na plné ústa. Majú tam toho na výber. A jednako nik by nemohol povedať, že spomenutý časopis svojou často brikou kritikou chce byť škodlivý Klubu alebo turistiky. Ba — ak vieme byť objektívnymi — musíme uznať, že ho k tomu vedie snaha po náprave a preto takú dobrú snahu odsudzovať znamenalo by škodlivý záujem turistiky. Krásy Slovenska, čo sa týka kritizovania činnosti KČST., boli vždy veľmi zdržanlivé a vždy písaly v záujme KČST., a tak i v záujme rozvoja turistiky hlavne na Slovensku. Keď tedy Stredoslovenská župa vzala si na mužku Krásy Slovenska, mám dojem, že ju mrzí, že na Slovensku vychádza aj slovenský časopis turistiky, ktorý opovážil sa — hoci len raz — napísať samé chválospovy. To vysvitá menovite z ultimáta, daného na konci pripisu. Na veci nemem, že ho podpísal aj predseda Slováč Paulíny. Redakcia je L. Winklerovi, ako spolupracovníkovi vďačná za jeho príspevky a nemá nijakých príčin nevy-písať jeho meno na titulnom liste časopisu. Tým menej, lebo stredoslovenská župa neudáva nijakú objektívnu príčinu. Pána Winklera poznám ako takého, ktorý práve v záujme Stredoslovenskej župy konal i vykonal mnoho a vždy horlivo pracoval za vzrast turistiky na Slovensku. Že neraz zaujal aj opozičné stanovisko a dovoliť si byť prípadne aj inej mienky, než ostatní činitelia v tých kruhoch, v ktorých pracoval, to ešte nikoho neopravňuje vystúpiť proti nemu takto nevdčne, nevkusne, ak nie práve urážlivo. Ak Stredoslovenská župa má s p. Winklerom nejaký osobný spor, má spôsob vybaviť ho inakším spôsobom a nie vyvolávať a vyhružkou nášmu časopisu, že ho bude ignorovať a bojkotovať. Takýto spôsob veru „nijako neprospeje žiadnej turistickej činnosti“. Nech mi páni, ktorí jednohlasne vyslovili toto bojovné uzavretie, laskave dovolia konštatovať, že Stredoslovenská župa poslala redakcii K. S. zprávy niekoľkých schôdzok (vďaka jej za to!) len v tom období, odkedy je spolupracovníkom p. Winkler, predtým nás vždy ignorovala, aj takmer všetky v nej sdrúžené odbery. Bojkotovala Krásy Slovenska, ktoré vznikli. Veď pričinením Stredoslovenskej župy nedostali K. S. ani jediného predplatiteľa. Načo tedy vyhružovať sa tým, čo beztak deje sa s Vasej strany už celých 5 rokov! Ak sa v obvode Stredoslovenskej župy tu i tam niekto zaujal Krás Slovenska, boli to vždy jednotlivci a nikdy nie vedúci činitelia župy alebo odborov. Vyhrážok „ignorovania a bojkotu“ som sa nakaľal toľko, ako lanského snehu. A viete prečo? páni dobroželatelia! Lebo na vydávanie Krás Slovenska, ktoré skromne síce, ale jednako účinne podporovali turistiky i činnosť KČST., doplácal som zo svojho množé listice v povedomí, že konám vec dobrú a osožitú; obetoval som sa až po najvyššiu hranicu možnosti. Dokončím tento dvojročník a Krásy — zamknú azda navždy. Viem, mnohí sa tomu budú tešiť; no, viem, najdú sa i takí, ktorým

nemilo padne ich zaniknutie. Stredoslovenská župa bude sa tedy môcť tešiť do sýtosti. Tejtó radosti jej doprajem, len ju prosím, aby si nenamyslela, že sa to stalo následkom jej bojkotu ohláseného veľkým gestom. Jej vyhružka bude holovou reklamou pre nástupcu Krás Slovenska, ktorý prv alebo neskôr príde a rozvinie zástavu slovenskej turistiky!

Miloš Janoška,
redaktor a vydavateľ „K. S.“.

Prepis text strojopisného listu Stredoslovenskej župy Klubu československých turistov adresovaného Mestskej rade v Banskej Bystrici dňa 14.októbra 1926 :

Slávna Mestská rada v Banskej Bystrici.

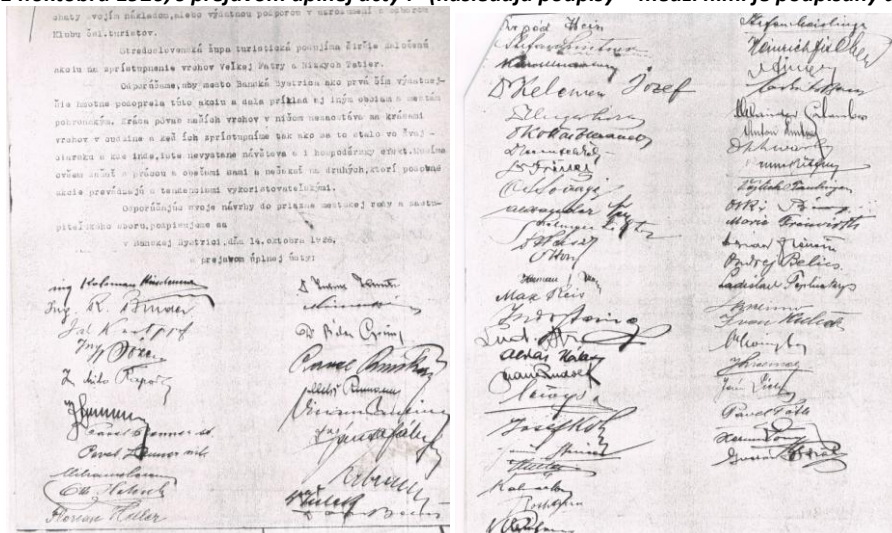
Ako inde i v našej XVIII.župe založili sa a zakladajú sa miestne odbory Klubu československých turistov a v našom meste nachodí sa predsedníctvo Stredoslovenskej župy Klubu čl.turistov. Po odchode bývalého župana dr.Juraja Slávika do Košíc stal sa predsedom Stredoslovenskej župy turistickej obyvateľ nášho mesta Viliam Pauliny, jednatelom je Anton Kováčik, korespondent Stredoslovenských elektrární, zapisovateľom Vladimír Peterec, korespondent Národnej banky ú.s. Výbor pozostáva z delegátov jednotlivých odborov. Na čele miestneho odboru Klubu čl.turistov v Banskej Bystrici stojí Ján Wünsch, prednosta filiálky pražskej mestskej sporiteľne. Odbory jestvujú mimo Banskej Bystrice vo Zvolene, v Brezne, v Podbrezovej, v Tisovci, v Klenovci, v Ban.Štiavnici, v Kremnici, v Št.Tepliciach, v Dobšinej, v Rim.Sobote, v Dolných Hámroch, vo Sv.Kríži n./Hr., v Lučenci, v Krupine. Stredoslovenská župa turistická a jednotlivé odbory majú za cieľ budiť lásku k prírode a zprístupniť krásy Stredoslovenska domácim i cudzím turistom. Je potešiteľné, že úctyhodnou činnosťou odborov a Stredoslovenskej župy Klubu čl.turistov pekne sa vzráha turistika v našich horách a stredom turistického ruchu je práve Banská Bystrica. Rozkošné výšiny a doliny Veľkej Fatry a Nízkyh Tatier začínajú priťahovať milovníkov prírody, avšak pre nedostatok potrebných lacných nocľahární a hôrných chát turistika je obmedzovaná len na kratšie denné túry.

Banská Bystrica s pekným jej okolím môže sa stať strediskom živej a pre ňu výnosnej turistiky, jestli mesto samo a i jeho obyvateľstvo účelne budú podporovať snahy miestneho odboru klubu čl.turistov a Stredoslovenskej župy turistickej. Obom týmto korporáciám záleží na tom, aby pozdvihly turistiku v prvom rade v najkrajšej časti Stredného Slovenska, t.j. v okolí Banskej Bystrice.

Prosíme slávnú mestskú radu a zastupiteľský sbor mesta Banskej Bystrice, aby venovali snahám menovaných turistických organizácií zvýšenú a dobroprajnú pozornosť a všemožne ich podporovali mravne i materiálne. Treba odporúčať občanom bansko-bystrickým, aby vstupovali za členov miestneho odboru klubu čl.turistov a zúčastnili sa radou i pomocou pri prácach a podujatiach smerujúcich na hospodárske pozdvižnutie mesta. Keď pozorujeme, že sa turistika vzráha, chyťme sa do práce v prvom rade my domorodí a neprenechávajme pole každej práce len na druhých.

Odporúčame sl.mestskej rade, aby v každoročnom rozpočte pamätala na turistiku a dala odhlasovať na stavby chát, na značkovanie a na upravenie schodných pešín, na nocľahárne, atď. primerané podpory. V mestských horách všade – kde len treba – nech mesto postaví potrebné chaty svojím nákladom, alebo výdatnou podporou v uzrození s odborom Klubu čl.turistov.

Stredoslovenská župa turistická podujíma širšie založenú akciu na zprístupnenie vrchov Veľkej Fatry a Nízkyh Tatier.Odporúčame, aby mesto Banská Bystrica ako prvá čím výdatnejšie hmotne podoprela túto akciu a dala príklad aj iným obciam a mestám pohronským. Krása a pôvab našich vrchov v ničom nezaostáva za krásami vrchov v cudzine a keď ich zprístupníme tak ako sa to stalo vo Švajčiarsku a kde inde, iste nevystane návšteva a i hospodársky efekt. Musíme ovšem začať s prácou a obeťami sami a nečakať u druhých, ktorí podobné akcie prevádzajú s tendenciami vykorisťovateľskými. **Odporúčajúc svoje návrhy do priazne mestskej rady a zastupiteľského sboru, podpisujeme sa v Banskej Bystrici, dňa 14.októbra 1926, s prejavom úplnej úcty : (nasledujú podpisy – medzi nimi je podpísaný aj Viliam Pauliny)**

In: Štátny okresný archív v BB

Informácia uvedená in: Hronské noviny, VIII. ročník č. 36, 10. 9. 1926, str. 2 – 3. -V.Pauliny pripomenul, že Nízke Tatry sú vhodným lyžiarskym terénom a ako príklad uvádzal neďalekú Skalku v Kremnických vrchoch. „Postavme primerané chaty a vykonáme veľký kus práce po stránke kultúrnej, hospodárskej a zdravotnej. Náš národ nás môže za takúto prácu len pochváliť.“

1927

List od : Slávnostný výbor zájazdu Československej obce Sokolskej do Banskej Bystrice. – Č.j.14/1927.-Banská Bystrica, 15.decembra 1927. – Komu : Ctené predstavenstvo, mestská rada a zastupiteľský sbor v Banskej Bystrici. – Prošba a pozvanie Slávnostného výboru zájazdu ČOS do Banskej Bystrice a Pohronskej župy sokolskej DETVAN a Telocvičnej jednoty SOKOL v Banskej Bystrici. (Spis má príjmové spisové razítko Mestského úradu č.14251/ XIV/1927/92)

Úctive Vám oznamujeme, že Československá Obec Sokolská usporiada budúceho roku do nášeho mesta zájazd početných českých a moravských žúp sokolských a to : na Svätodušné Turične Sviatky bude zájazd mužov a žien a na Petro-Pavlovské Sviatky bude zájazd dorastu. Tento zájazd prijíma celá Pohronska Sokolská župa DETVAN so sletovým vystúpením v Banskej Bystrici pri spoluúčinkovaní a pohostinstva menovite miestnej telocvičnej jednoty SOKOL. Očakávame do Banskej Bystrice najmenej 2.000 hostí z Čiech a Moravy a iste toľko i zo svojej vlastnej župy a samosebou sa rozumie, že mimo Sokolov navštívi v ten čas Banskú Bystricu i početné obecnstvo z blízkeho a širokého okolia, tým viac, že mimo sletu sokolského bude usporiadaná i národopisná slávnosť a výstava a z tej príležitosti odovzdaný bude miestnemu pluku prápor.

V mene slávnostného výboru, sokolskej župy DETVAN a miestnej telocvičnej jednoty SOKOL úctive pozývame slávne predstavenstvo mesta Banskej Bystrice, jej radu a zastupiteľský sbor ku týmto slávnostiam a podrobný program dovolíme si doručiť svojho času.

Súčasne dovoľujeme si úctive prosiť, aby nám slávne predstavenstvo, mestská rada a zastupiteľský sbor pri tejto veľkolepej a pre Banskú Bystricu významnej slávnosti mravne a hmotne podporil ráčilo. Ide nám hlavne o ubytovanie veľkého počtu hostí za 3 dni a 2 noci. Stravovanie bude spoločné. Každému musí záležať na tom, aby si hostia odniesli z Banskej Bystrice čím krajšie a milšie dojmy i rozpomienky a to tým viac, lebo v Sokolstve navštívi Banskú Bystricu výkvet duše a charakteru bratského národa Českého.

Na prevedenie ťažkých a veľkých prác spojených s týmito slávnostiami, utvorili sme rôzne odbory, ako sú : jednatel'ský s predsedom bratom Vojtechom Petříčkom, finančný s predsedom bratom Slabeyciusom, ubytovací s predsedom bratom Jánom Cvenčekom, poriadateľský s predsedom bratom Jánom Myšičkom, stravovací s predsedom bratom Mikulášom Petrikovichom, zdravotný s predsedom bratom Dr.Rudolfom Srbom, zábavný s predsedom bratom Václavom Kmoničkom, zpravodajský s predsedom bratom Eduardom Skopalom, staviteľský s predsedom bratom Aloisom Buličkom, výletný s predsedom bratom Jurajom Stíbalom, technický s predsedom bratom Boh.Gründlom, železničný s predsedom bratom Karolom Mendýsom (zo Zvolena).

Uvádžame predsedov týchto odborov preto, aby ste sa v prípadných svojich potrebách alebo pokynoch mohli na patričných bratov predsedov priamo obrátiť, poťažne im svoju spoluprácu ponúknuť.

Veľmi by sme prosili pomoc poskytnúť menovite predsedovi ubytovacieho odboru bratovi Jánovi Cvenčekovi a nadovšetko predsedovi finančného odboru bratovi Juliusovi Slabeyciusovi. Zasedanie týchto odborov a i slávnostného výboru, pozostávajúceho z menovaných predsedov a na čele so starostom župy, sú už v prúde, lebo chceme všetko dôkladne a zavčasu tak pripraviť, aby poriadok a priebeh slávnosti zostal pre účastníkov a pre Banskú Bystricu pamätným.

Bude nám vítaná Vaša podpora a pomoc v každej forme a v každom čase. Nech sú názory o nás a o našom účinkovaní a podnikaní akékoľvek, nazdávame sa, že všetky predsudky a posudky treba nechať stranou a musíme sa k vôli zdarnému prevedeniu pre Banskú Bystricu pamätných slávnostných a slávných dní sjednotiť a spojenými silami pracovať.

Opakujúc svoje úctivé pozvanie a prosby, značíme sa slávnemu predstavenstvu, mestskej rade a mestskému zastupiteľstvu, s prejavom hlbokej úcty a s bratským sokolským ZDAR !

Za slávnostný výbor zájazdu ČOS do Banskej Bystrice : (Rkp.podpisy menovaných):

Predseda výboru : Viliam Paulíny

Jednatel' : Vojtech Petříček. Predseda fin.odboru : Julo Slabeycius. Predseda ubytovacieho odboru: Ján Cvenček

Za Pohronska župu Sokolska DETVAN : starosta Paulíny a jednatel': Jiří...

Za Telocvičnú jednotu SOKOL v Banskej Bystrici : starosta :.... jednatel': Vojtěch Petříček.

In: Štátny okresný archív v Banskej Bystrici

Stredoslovenská župa KČST mala tohorocné valné zhromaždenie 5.februára 1927 v Banskej Bystrici. - In: Krásy Slovenska. - Roč.6, č.1 (1927), s.27-28. - Župa združovala 13 odborov (Banská Bystrica, Ban.Štiavnica, Brezno, Dobšiná, Dolné Hámre Kremnica, Lučenec, Podbrezová, Rimavská Sobota,Štubn.Teplice,Hronský Sv.Kríž, Tisovec,Zvolen). Pri voľbách pre rok 1927 boli zvolení nasledovní činnovní : predseda Viliam Paulíny, I.podpredseda František Studnička, II.miestopredseda Karol Rapoš, jednatel' Vladimír Peterec, pokladník Stanislav Káles, referent pre značkovanie Ludek Stárka, referent pre nočlahárne Alois Bartl, lyžiarsky referent Anton Drahorád, zapisovateľ Eugen Bukový. Revízori účtov – prokurista banky Anton Rezáč a lesný radca Július Barták.

Viliam Paulíny, prvý miestopredseda KČST dožil sa 50.roku veku. – In: - Krásy Slovenska. - Roč.6, č.8-10(1927), s.284.

Útulňa na Ďumbieri.-In: Krásy Slovenska. – Roč. 6, č. 7 (1927), s.196-200.- Kritická správa predsedu Stredoslovenskej župy KČST Viliama Paulínyho, ktorý bol 27.8.1927 na kontrolnej previerke stavby útulne pod Ďumbierom. Podrobný popis zistených nedostatkov a návrhy na riešenie.Ústredie v Prahe nedalo stredoslovenskej župe k dispozícii plán ani rozpočet stavby, ani ju nepoverilo systematickou kontrolou.

Kópia textu článku o kontrolnej vizite V.Paulínyho na stavbe chaty pod Ďumbierom uverejneného v Krásach Slovenska :

ÚTULŇA NA ĎUMBIERI.

Vec stavby útulne na Ďumbieri je už dávno na tapete a žiaľbohu ešte vždy nie je v tom štádiu, aby sme mohli oznámiť turistickú a lyžiarsku verejnú, že po toľkom vajataní je už po ťažkom pôrode a že konečne môžeme pozvať kmotrov a turistickú rodinu na krstiny. Nie veru, tej radosti ešte nemáme a musíme sa obmedziť iba na poukázanie v akom stave sa nachodí. Nuž v druhom stave je už abnormálne dávno. Práve preto predseda stredoslovenskej župy a podpredsa ústredia Viliam Paulíny, ktorý dokázal sa byť dobrým lekárom nezdravých symptomov turistického života, vyšiel

na chrbát Ďumbiera osobne pozrieť a presvedčiť sa, či tu — božechráň — nejde o mŕtvorod. Prenocujúc tam v robotníckej búde, dňa 28. augusta dôkladne preskúmal stav vecí a podal o tom zprávu v stredoslovenskej župe, ktorá to oznámila ústrediu. Jeho diagnóza neopravňuje nás mať ružové nádeje.

Zistil, že tohorodné práce na útulni započaly sa iba 1. aug. 1927 s nedostatočným počtom pracovných síl. Od 1. do 6. augusta pracovali tam 2 murári a 2 robotníci za dozoru paliera Petruľu. Od 8. aug. pribudlo 5 nových robotníkov. Do konca augusta mal tedy palier Petruľu dvoch murárov a 7 robotníkov. Že takýto malý počet robotníkov nemohol mnoho produkovať, je isté. Sháňal sa stavebný materiál. Hrady (stropnice) daly sa natesať z jedlíc na Trangoške čerstvo sofatých a vynášaly sa strmou stráňou na stavebné miesto. Osem ľudí vynášalo na drúčkoch tieto stropnice. Cez deň mohli vyniesť 2 hrady. Tu nevdojak tisne sa otázka: prečo nemal staviteľ už dávno pripravené drevo stavebné, aby ono vyschlo a vyschnuté ľahšie a rýchlejšie by sa bolo dalo povynášať? Či je vôbec dovoliteľné upotrebiť do staviska čerstvé, nevyschnuté drevo? Podľa udania paliera Petruľu bolo minulého roku na stavbe 42 stropnic a od 1. aug. t. r. donieslo sa 61 kusov stavebného dreva, z toho 37 kusov na krov a 24 stropnic. Dolu v Bystrej doline nad Trangoškou pripravené sú 4 kusy dreva na polštáre. Palier tvrdil, že okrem už spomenutého dreva vyneslo sa ešte 24 kusov okrúhleho dreva na polštáre mimo lešenia, ale bol taký tuhý a studený vietor, že Paulíny ledva sa mohol udržať na nohách a preto posledné udanie nemohol podrobne prekontrolovať. Podľa raportných záznamov, ktoré od počiatku všetky pečlivo prečítal, mnoho sa pracovalo na prekopanom jarčeku na stráni Ďumbiera, ktorým sviedla sa voda z prameňa pod Ďumbierom do sedla na Gapli, tedy

ku staveništu. Voda sa v piesočnatej pôde ustavične ztráca a i keď sa jarček stále opravuje, do sedla síde len málo vody, ktorú potrebujú pri stavbe. Ale čože mohlo päť ľudí viac vykonať? Keď opravovali koryto jarku, iná práca stála. Otázku vody pre útulňu bude treba riešiť riadne. V piesočnatom svahu voda bude sa stále ztrácať, preto treba vodu od prameňa sviesť v otvorených žlaboch cementových, ktoré dajú sa na mieste ľahko spraviť, lebo piesku je na-dostač. Zatvorené rúry sa upotrebiť nedajú, lebo by ich mráz potrhál.

Na útulni samej dvaja murári vykonali niektoré opravy (nedostavená budova sa tedy už opravuje) a to: zväčšovalo sa okno do jedálne a okno kuchynské; jedáleň a kuchyňa sa prehlbovaly o 35 cm a komora o 15 cm, pri čom narazilo sa na tvrdú žulu, ktorú treba po kúsku vysekať.

Lešenie je postavené z frontu a na jednom južnom rohu. Na druhom rohu je nástupište na lešenie.

Keďže sa spodné miestnosti prehlbovaly, bude treba tomu primerane upraviť aj verandu, vlastne chodbu okolo budovy.

Záchody majú byť dnu v stavbe a je divné, že kanál zpod nich má sa ešte len prekopať a presekať popod kuchyňu. Bolo by účelnejšie a hygienickejšie umiestiť záchody vedľa budovy a na nijaký pád nie v nej; akby však predsa v budove, tak len s nádobou na každodenné vylievanie. To však je veľmi nepraktické.

Nariadené je znovu vybúrať a zväčšiť oblok v jedálni od východu. Skromný náhľad pozorovateľov je, aby — keďže sú spodné miestnosti hodne hlboko a jedáleň má už 2 obloky zväčšené na juhovýchod — oblok od východu vôbec vystal, lebo je zbytočný i preto, lebo výhľad z neho je nevalný a hlavne preto, lebo 3 obloky v zimnom počasí znemožnia vykúriť jedáleň. Vôbec vo výške, v akej je útulňa na Ďumbieri, mnoho oblokov a veľkých, je iba na újmu vykúrenia miestností. Rozhodne však sú treba na obloky železné okenice, lebo tuhé vetry, búrky a krupobitie by často poškodzovaly sklo.

Podrobný plán stavebný a rozpočet bol Paulínymu neznámy, lebo palier má len kusé náčrtky, preto nemohol sa o všetkom náležite informovať. Ústredie malo dať plán i rozpočet k dispozícii stredoslovenskej župe a ju poveriť systematickou kontrolou.

Dalšie poznámky Paulínymu sú tieto:

Potrebné bude okolo stavby vybudovať široký rigol a pristaviť alebo vykopať do kopca miestnosť na palivo. Útulňa bude potrebovať veľké zásoby paliva, najmä na zimu. Okurovanie útulne vyžadovať bude veľké náklady, lebo je vysoko nad lesmi a doprava paliva je spojená s ohromnými ťažkosťami. Zásoby dreva pripraviť a do útulne dopraviť bude treba cez letné mesiace.

Niekdže obdiele útulne je potrebné postaviť hromosvod, lebo podľa hlásenia paliera Petruľu hromy tu často bijú a i nedávno udrelo v bezprostrednej blízkosti útulne.

Počasiť v auguste bolo tohoto roku veľmi premenlivé. Cez deň sa síce dalo pracovať, ale časté nočné lejaky a búrky narobili škody a neschodnými urobili cestičky a chodníky. V noci z 27. na 28. augusta lomcoval víchor a padal sneh. Vietor dul takou ohromnou silou, že do zeme vkopaní a skálím i zeminou obhádzanú bídu robotnícku otriasal v základoch.

V raportnej knihe našiel som poznámky p. ing. Semeráda z Lipt. Sv. Mikuláša zo dňa 12. augusta, ktoré v odpise dal som k dispozícii stredoslovenskej župe. Dňa 19. augusta bol tam p. Chudík z Podbrezovej a tiež vpísal svoje poznámky do raportnej knihy.

Palier Petruľa stravoval robotníkov a preto mu málo času ostávalo na dozor a prácu pri stavbe, keďže varil vtedy pre 10 ľudí. Po iné roky mal tam svoju ženu i kuchárku. Žiadal ma vyprostredkovať mu istú odmenu za to, že jeho osobným pričinením zlacnela stavba tým, že na jeho návod svedená bola voda s Dumbiera, ktorá naplavila piesok; za stavby utrpel na zdraví a jeho žena pritiahla si chorobu, ktorej liečenie stálo ho mnoho peňazí; vykradli mu pri-vátne veci, robí útulní propagandu, atď. Zaznamenávam to pre uvá-ženie. Na mňa osobne spravil palier Petruľa dobrý dojem, preto mala by sa jeho vec osobitne riešiť.

Môj náhľad je, že útulňa ani tohoto roku nebude dohotovená a preto treba vyšetriť, kto je tomu na vine?

Podľa listu ústredného výboru č. 9137-27 staviteľ Šašinka vyzval sa iba 22. júla 1927, aby ďalšie práce na stavbe ihneď započal. List mohol v Poprade dostať asi 25. júla a tak vlastne staviteľ Šašinka ani nemohol prv započat', ako 1. augusta. Musíme si tedy dať otázku, prečo ústredie vyzvalo Šašinku započat' práce iba 22. júla a prečo nie aspoň o dobrý mesiac skôr? Ústredie o útulni informoval min. radca ing. Veselý, ktorý bol útulňu osobne pozrieť asi dňa 17. júna t. r., lebo dňa 18. júna referoval o tom na zasadnutí Slovenskej Komisie v Banskej Bystrici ubezpečujúc nás, že pokračovanie stavby sa hneď započne a že útulňa bude tohoto roku dokončená.

Ďalej je otázka, prečo staviteľ poslal babrat na útulňu len dvoch murárov a 2 robotníkov s jedným palierom, ktorý mu každodenne

podával raporty o tom, ako málo sa spravilo? Čo môžu 5 ľudia spraviť, keď z nich hlavný je zaujatý varením raňajok, obedov a večerí pre robotníkov alebo i pre došlých turistov? Všetko to budí dojem, že s dokončením stavby nemyslelo sa to vôbec vážne. Príčina toho predsa kdesi väzí. Záujem staviteľa je, keď sa mu riadne platí, dokončiť stavbu čím skôr. Všetko zdá sa poukazovať na to, že na stavbu útulne na Dumbieri niet peňazí. Túto otázku chcel bych mať objasnenú. Niet staviteľa, ktorý by za peniaze nepostavil, čo mu rozkážu. V našich kruhoch tak sa vedelo, že peniaze na útulňu dumbiersku dalo ministerstvo obchodu a že sú uložené v Zemskej banke. Prefahovaním stavby sa štátne peniaze zbytočne vyhadzujú, lebo sa nevyužily účelne. Hospodárenie so stavbou útulne je pod všetku kritiku. Malo sa nástožiť na tom, aby staviteľ Šašinka vyslal k stavbe toľký počet robotníctva, aby sa úbohá útulňa aspoň na zimu dostala pod strechu, lebo ináč mrazy znovu zničia značnú časťku doterajších prác.

Keby reorganizácia KČST podľa zemi vykonaná bola do všetkých dôsledkov a keby peniaze na útulňu bolo Ústredie sverilo stredoslovenskej župe a poverilo ju dozorom a kontrolou stavby, útulňa na Dumbieri mohla byť už dávno hotová...

Že predseda stredoslovenskej župy podal takúto rozhorčenú zprávu svojej župe, a ona ústrediu, netreba sa diviť. Skôr tomu, že nie je ešte rozhorcenejšia. Hoci prekážok bolo a i budú, stavba mohla i mala sa dokončiť, aby peniaze nevychádzaly na zmar. Keby sa celá vec bola sverila vojsku, aby si ono postavilo tam letné sídlo a vyhradilo sa určité miestnosti pre turistov, mohla tam stáť parádna útulňa za desiatinu tých peňazí, ktoré sa dosiaľ do nej vstrčili a za ostatných ⁹/₁₀ mohol sa na významnejšom, výhodnejšom a výnosnejšom mieste postaviť celý hotel. Stavbu tejto útulne dostalo terajšie ústredie do dedictva, preto zodpovednosť za celý podnik nepadá naň, malo však hneď poukázať na vážne prekážky — ak totiž nejaké boly — aby sa turistická verejnosť upokojila a pomohla ústrediu odstrániť prípadné neobvyčajné ťažkosti. Tak bolo by ústredie vyhlo vysvetlovaníu, ktoré teraz žiadajú všetci turisti, ktorým je stavba útulne na Dumbieri nie ľahostajná, predovšetkým župa stredoslovenská. Vysvetlenie ohľadom líknavej práce tohoročnej.

Význam jaskýň pre turistiku na Slovensku / ALM. – In: Krásy Slovenska. – Roč.6, č.8-10(1927), s.272-277. – Uvádzajú sa aj informácie o Demänovskom kráse a o Družstve Demänovských jaskýň, ktoré vzniklo v r.1925. Predsedom sa r.1926 stal F.Klimeš z Lipt.Mikuláša a členmi sa stali aj „turistickí činovníci“-Viliam Pauliny z Ban.Bystrice, Miloš Janaoška a J.Šindeláľ z Lipt.Mikuláša, G.Nedobry z Korytnice a iní.

Informácia uvedená in: Hronské noviny, IX. Ročník, č. 1, 1. 1. 1927, str. 3 – 4. - Aj vďaka svojim nesporným ľudským a v neposlednom rade organizačno – manažérskym kvalitám, bol Viliam Pauliny zvolený 19. decembra 1926 na mimoriadnom valnom zhromaždení Klubu československých turistov v Prahe za 1. podpredsedu KČST. Sám V. Pauliny to považoval ako prejav pozornosti Slovensku a uctenie si Slovenska.

Informácia uvedená in: Hronské noviny, IX. ročník, č. 2, 7. 1. 1927, s. 3. - Dňa 2. januára 1927 sa uskutočnili v Korytnici propagačné lyžiarske preteky, na ktorých sa zúčastnili okrem zástupcov Karpathenvereinu a lyžiarskych skupín KČST zo Slovenska, medzi nimi aj členovia lyžiarskej skupiny KČST v Banskej Bystrici. Z pretekárov odboru si v kategórii dorastu najlepšie počínal Vladimír Svetozár Pauliny a v kategórii starších (nad 32 rokov) Jaroslav Zvěřina, obaja obsadili zhodne 3. miesto. V II. triede sa umiestnil Ľudovít Stárka na 8. a Ľudovít Nábělek na 10. mieste. Preteky sa usporiadali podľa predpisov súťažného poriadku Zväzu československých lyžiarov a v rozhodcovskom zbore odbor zastupovali **V. Pauliny** a J. Wünsch.

Zprávy spolkové : Zprávy ústředního výboru : Zápis o mimořádné valné hromadě KČST 19.12.1926 v Praze. - In: Časopis turistů. – Roč.39, č.1(1927), s.21-25. - Volba ústředního výboru – za I.miestopredseda zvolený Viliam Pauliny z Banskej Bystrice. ...**Riaditeľ Pauliny ďakuje delegátom za prejav dôvery a vo svojom zvolení vidí aj prejav úcty ku Slovensku. Praje si, aby sa členovia Klubu riadili sokolskými ideami, a podľa organizácie sokolskej, aby aj Klub bol reorganizovaný. Spomína existenciu „Klubu dobrej vôle“ v Turč.Sv.Martine v dobe maďarského útlaku a odporúča členom KČST aby si osvojili jeho zásady -o spoločenovi nič zlé nepredpokladať a tým menej nič zlé o ňom vraviť. Len nedostatok informácie a pravého poznania vedie k otravnému životu...**

Slovenská komisia KČST mala dňa 8.decembra 1927 svoju riadnu schôdu v Spišskej Novej Vsi. - In: **Krásy Slovenska.- Roč.6, č.8-10 (1927), s.279-282.-** Rokovalo sa aj o návrhu nových stanov KČST, ktorými sa má v zmysle rezolúcie mimoriadneho valného zhromaždenia z 19.12.1926 zreorganizovať KČST. Dr.Palovič konštatoval, že hlavná zásada vyslovená rezolúciou, totiž decentralizácia klubu, nie je v návrhu stanov riešená tak, ako sme si to na Slovensku predstavovali...**k tejto téme ešte hovorili Viliam Pauliny, Miloš Janoška, V.Figuš-Bystrý, škpt.Dušil a predseda Komisie G.Nedobry.**...Slovenská komisia nemá byť len formálnym a poradným telesom, ale takou súčasťou organizácie, ktorá by mala aj výkonné práva... Pritom treba prízvukovať, že Slovenská komisia je za jednotnosť KČST a decentralizáciu žiada len v záujme upevnenia jeho základov...

Z ústředního výboru. - In: Časopis turistů. – Roč.39, č.10 (1927), s.246-247. – Za KČST sa na schôdzi Rady Asociácie Turistických Spolkov v Krakove zúčastnia miestopredsedovia Jeníček a Viliam Pauliny.

Z ústředního zastupitelstva : Požadavky Slovenské komise stran provádění stavebního programu dle usnesení ústř.zastupitelstva 26.III.1927. -In: Časopis turistů.- Roč.39, č.11(1927), s.277. -... Místopredseda gen.ředitel Pauliny z Baňské Bystrice v poutavém projevu zdůraznil :**“Tempo práce musí být zrychlené. Slovensko nemá jen Vysoké Tatry ale i Nizké Tatry. A slovenský lid vyšlý z poroby, otrávený maďaronstvím, vítá zvláště rád dobrou práci z Čech – naši turistiku a sokolství. Práce turistická i sokolská mohou na Slovensku mnoho podchytit.”** V závěru svého sympatického slovenského proslovu praví : **„Prosím, aby ústřední výbor i ústřední zastupitelstvo přemýšlelo o výjimečných opatřeních.”** – Proslov přijat všeobecným potleskem, což předseda konstatuje a pokládá vyslovený požadavek za schválený.

Ochranná chata pri Kráľovej studni. – In: **Hronské noviny.** – (14.10.1927) + (28.10.1927). – Uvedené kto koľko prispel na novú stavbu – menné zoznamy aj v ďalších číslach novín. **Dňa 14.10.27 bolo v zozname uvedené, že po 100 Kč prispeli napr.Ján Wünsch, V.Pauliny, Dr.L.Nábělek, Ing.V.Bukovčan.** Medzi darcami boli aj viaceré Četnícke stanice zo širšieho okolia Kráľovej studne (Harmanec, Staré Hory, Mošovce, Turč.Teplice)

1928

PAULINY, Viliam : Slávnostné otvorenie útulne na Ďumbieri / Viliam Pauliny, Peterec.-In: Krásy Slovenska. – Roč. 7, č. 5-6 (1928), s.172.- Predseda a tajomník Stredoslovenskej župy KČST pozývajú na slávnostné otvorenie útulne Milana Rastislava Štefánika pod Ďumbierom, dňa 9.9.1928 pri príležitosti 10.výročia trvania republiky. Popis programu a prístupových trás... po vyčerpaní programu bude veselica.....**...prídte húfne na Ďumbier...**

Slávnostné otvorenie útulne na Ďumbieri.
Na návrh porady stredoslov. župy KČST uspíesol sa Ústredný výbor na tom, aby slávnostné otvorenie útulne na Ďumbieri na oslavu 10. výročia trvania republiky bolo dňa 9. septembra 1928 o 10. hod. predpol. za protektorátu p. ministra obchodu inž. Ladislava Nováka. Útulňa bude pomenovaná podľa mena nášho bohatiera dr. Milana Rastislava Štefánika.
Na túto slávnosť pozývajú sa všetky odbory KČST a iné bratské turistické spolky, úrady a vôbec všetci milovníci prírody. Na mená znejúce osobitné pozvánky sa nebudú posielaf.
Hostia z Čiech a Moravy vystúpia na Ďumbier 8. septembra, kde pre 50 osôb budú pripravené nocľahy. Aj o stravu bude pre nich postarané. Pokrovec si treba doniesť.
Účastníci zo Slovenska vystupujú na Ďumbier zo spojovacích útulní, z východísk pod Ďumbierom zavčas rána 9. septembra tak, aby boli pri novej útulni pred 10. hodinou.
Výstup a sostup so strany zvolenskej aranzuje odbor KČST v Podbrezovej a so strany liptovskej odbor v Lipt. Sv. Mikuláši. Účastníci nech sa tedy prihlásia u spomenutých odborov podľa toho, s ktorej strany mienia vystúpiť na Ďumbier. O vodcov, ubytovanie, stravovanie, prípadne o povozy pod Ďumbier postarajú sa oba odbory, ale prihlášky treba poslať zavčas, najneskôr do 31. augusta t. r.
Na slávnosti účinkovať bude podbrezovský spevokol a trubačský shor. Po prejavoch zástupcu Ústredia a p. ministra Nováka nasledovať budú ďalšie prejavy úradov a korporácií, i recitácie a po vyčerpaní programu bude veselica.
Milovníci krásnej slovenskej prírody, prídte húfne na Ďumbier pookriať a radovať sa zo svobody národa. Do videnia!
Za Stredoslovenskú župu KČST: Pauliny, v. r., predseda. — Peterec, v. r., tajomník.

Slávnostné otvorenie útulne Štefánikovej na Ďumbieri. - In: Krásy Slovenska. - Roč. 7, č. 7 (1928), s.188-193. - Popis výstavby chaty, ktorej základný kameň bol položený v roku 1924. Mená iniciátorov, architekta a staviteľa, problémy pri výstavbe. Program slávnostného otvorenia chaty 9.9.1928 a text slávnostného príhovoru predsedu Stredoslovenskej župy KČST Viliama Paulínyho.

Za ním prehovoril Viliam Paulíny za Stredoslovenskú župu. Jeho obsažná, vzletná a humorom popretkávaná reč znela:

Bratia a sestry turistí!

Za stredoslovenskú župu KČST prejavujem radosť nad dostavením útulne na Ďumbieri a vítam i pozdravujem vás všetkých, ktorí ste láskou k prírode vzníť prišli k jej slávnostnému otvoreniu. Župa naša s odborami v nej organizovanými má na starosti Vysokú Fatru, Nízke Tatry a Slovenské Krušnohorie. Sme hrdí na krásny tento veniec slovenského horstva, ktorému kraluje mohutný a najvyšší náš Ďumbier, pozdravujúci sa tak v nádhernom jasote slnca, ako i pri bleskami hromov osvetľovaných hrmaviciach s Vysokými Tatrami, s dolinami Váhu a Hrona, s čiernymi a krásnymi horami Slovenského raja a Krušnohoria.

Vábny je náš starý Ďumbier, i keď sa smeje, i keď sa hnevá, ale keď sa naozaj nahnevá, zachmúri a rozfúň, vtedy je najlepšie zaliezť do bezpečia, do úkrytu a vyčkať, kým sa jeho hnev utíši.

A aký je krásny a dobrý Ďumbier, hneď za tým, ako sa poumýval, učesal a vybúril. Je nádherný a majestátny. Stáda krotkých ovečiek pasúc sa v jeho bujnej tráve smele vystupujú po stráňach Ďumbiera a svieži hlas ich spiežovcov príjemne splýva v harmonický koncert s fujarami bačov... Kráľová Hoľa strhne v taký čas svoj závoj a kukne očkom na svojho pána a vtedy i skalnatý Chopek, trávnatý Chabenec a lišajníkmi posiatá a rozprašivená Prašivá odúfku hmlu, odrazia oblaky, aby Ďumbier videl i ramenatú a kvetnatú Križnu. V čistom vzduchu vypínajú sa i štíty Krušnohoria (Detvianska Poľana, Ľubietovský a Klenovský Vepor, Fabová Hoľa, Muráň, Revúcky Kohút atď.), aby sa ukázali Ďumbieru a Vysoké Tatry jasajú a plesajú, keď sa ľudia a iné tvorstvo díva na ich velebu s oslneného Ďumbiera, akoby si boly vedomé, že najkrajší a najpútavejší pohľad na ne je s Ďumbiera. Kráľová Hoľa je v tomto ohľade, hádam preto, že je panna a to hodne stará panna, čudesne fantavá a nespoľahlivá, ustavicne sa zahaluje do svojho závoja a obyčajne, keď už s veľkou námahou vystúpime na ňu, zahalí a rozfúň sa, ani čo by sa bála, že ju prichytíme pri nejakom koketovaní a my nevidíme nič a sklamaní letíme na Cervenú Skalu, odkiaľ vezieme sa domov na známom pohronskom rýchliku rýchlosťou zrovna neznesiteľnou.

Rozhodne je Ďumbier na výhľady a pohľady vďačnejší!

Útulňa na Ďumbieri je krásny dar turistom a vôbec milovníkom prírody od Ústredia Klubu čsl. turistov, medzi iným i na to, aby sme mohli pozorovať a zažívať i divokosť Ďumbierskej prírody, t. j.

i vtedy sem prísť a vtedy tu byť, do nej sa skryť, keď Ďumbier funí a rachotí.

Máme tedy prvú turistickú pevnosť v Nízkych Tatrách.

Iniciatori, inž. Havlas, Dr. Guth Jarkovský, Mühlmann, Chudík, Winkler, Kováčik, Dr. Juraj Slávik a iní sú iste šťastní, že sa vyplnil ich sen. A ako to už býva, i tu sa opakovalo, že totiž idealisti, milovníci prírody, dali myšlienku a praktickí ľudia ju prakticky realizovali. Najväčšiu odmenu a zásluhu za dielo má praktický pán stavitel, ktorý vystavil útulňu chytro (za 4 roky) a lacno v takej nehoráznej výške! Jeho palier pán Petrla má veľké zásluhy o turistiku na Ďumbieri. Postavil skrýšu pre murárov a robotníkov a keďže mu pán stavitel neposlal do nej potrebný počet murárov a robotníkov, opatroval v nej svedomite a lacno hlavne turistov a netreba sa diviť, že za takýchto pomerov odučil sa palierčine a murárčine a miesto toho dokonale sa naučil turistike na Ďumbieri v praktickom vykonávaní. Z dlhej chvíle vynašiel a upravil lacný vodovod, ktorý pramení direktne z prsníka Ďumbiera. Hľa týmto vodovodom napájať bude Ďumbier deti prírody vlastným svojím mliekom. Šťastie, že pán Petrla zostáva i v dobudovanej novej útulni ako hospodár, lebo keď sa nedajbože pokazí vodovod, alebo niečo iné v útulni, on to z lásky turistickej ihneď zdarma opraví. Nuž vďaka všetkým, ktorí sa o postavenie tejto útulne zaslúžili, ale — pravda — nesmieme zabudnúť poďakovať sa pánu Bohu, ktorý v štvrtom roku stavby poslal na pána staviteľa a jeho usilovného paliera dlhé, suché a na dostavenie útulne zrovna stvorené leto. Vďaka robotníkom, ktorí v potu tváří pracovali, čerstvý vzduch dýchali a radi si pospali na slniečku. Pomohli aj tí, ktorí práve dnešný deň určili na slávnostné otvorenie útulne, lebo nebyť tohoto, sotva

by bola ona v takom stave a poriadku, ako ju dnes vidíme a slávnostne obdivujeme. Hlavná vďaka patrí však ústrediu KČST, ktoré za všetko toto platilo, platí a ešte platiť bude a zato „sláva ústrediu KČST“.

Drahí priatelia! Sišli sme sa tu v 10. roku trvania našej milej a drahej republiky Československej my, turisti, ktorí ju vrúčne milujeme a usilovne navštevujeme všetky jej výšiny za tým účelom, aby sme stupňovali beznáročnú svoju lásku k nej. Vlast svoju miluje a milovať môže len ten, kto pozná jej krásy, šum listia stromov a hovor zurčiacich potokov. Dovolím si tvrdiť, že nezištne, úprimne a trvale milujú svoju vlasť v prvom rade opravdoví turisti. Nesháňajú sa po sláve, ani po majetkoch. Oni každú voľnú chvíľu strávia v prírode, v nej vedia Stvoriteľa Boha, o nej nadšene a s láskou hovoria i píšu a takto lákajú do nej i druhých. Títo idealisti sú pilnými včeličkami, ktoré usilovne snášajú medotvorný pel kvetín a dorábajú zásoby medu, aby i trúdi mali čo jesť a v nenasýtnosti i kradnúť. V našej milej a drahej republike čsl. sú poctiví, ideálni pracovníci a vidíme, že to, čo oni z lásky k vlasti a národu nashromaždia, to nepoctivci — trúdi v nenasýtnosti kynozia. Prví sú milovníkmi prírody — dobrí ľudia, vďačne vystupujú na výšiny horstva, tí druhí sú povalači, trúdi, ktorí sa nepohnú od stodôl, sypární a komôr. Boja sa, žeby v týchto výšinách hladom zomreli. Včas nebezpečenstva môže vlasť počítať na vernosť a opravdovú lásku skutočných turistov. I dnes radi sme vyšli na Ďumbier, lebo chceme z príležitosti slávnostného otvárania prvej útulne v Nízkych Tatrách v 10. roku trvania republiky, zavolať do hlbokých slovenských dolín, na všetky výšiny a do všetkých neprehľadných krásnych našich hôr: „Nech žije, nech prekvitá, mohutne a na večné veky nech trvá republika čsl. a slovenský národ v nej.“ Ozveny našich hôr roznesť toto naše volanie po všetkých stranách nášho milého Slovenska a drahej republiky čsl.

Pripomíname si aj 40 ročné trvanie KČST a klaniame sa jasnej pamiatke jeho zvečnelým zakladateľom a pracovníkom a voláme k činorodej turistickej práci všetkých ľudí dobrej vôle, ktorí chcú poznať a opravdu milovať svoju otčinu.

Hrebeňami Nízkych Tatier vyznačovaná je cesta Štefánikova a privedie ňu, milý turista, od Križnej až sem do útulne Štefánikovej a ďalej na Kráľovú Hoľu. Klaniame sa jasnej pamiatke legendárneho hrdinu, budovateľa republiky a osloboditeľa nášho národa s povzdychom: Nech vhodné pomenovanie cesty a útulne v týchto výšinách pripomína slovenskej i českej turistickej mládeži životné dielo Štefánikovo a toto nech ju pobudzuje k takým vysokým, krásnym letom za vlasť a národ, akými lietal zvečnelý a nezapomenuteľný generál dr. Milan Rastislav Štefánik.“ Na zdar!

Nové odbory KČST na Slovensku. – In: *Krásy Slovenska*. – č.5-6 (1928), s.184. - Iniciatívou miestopredseda KČST Viliama Paulinyho v Banskej Bystrici boli založené a ústredím KČST schválené odbory v Radvani a v Slovenskej Lupči.

Slovenská komisia KČST mala dňa 21.10.1928 v Liptovskom Sv.Mikuláši zasadnutie... - In: *KS*. - Roč.7, č.7(1928), s.220-222.- **Predseda stredoslovenskej župy Viliam Pauliny referoval o slávnosti na Ďumbieri**, pričom spomenul nemilý incident Figaša Bystrého, nad čím Slovenská komisia vyslovila svoje pohoršenie...

Slávnostné odovzdanie chaty pod Ďumbierom do prevádzky sa uskutočnilo 8. – 9. septembra 1928 v rámci osláv 40. výročia jestvovania Klubu československých (českých) turistov a 10. výročia existencie Československej republiky.

Po slávnostnom akte vystúpili s prejavmi V. Jeníček za ústredný výbor KČST, **predseda Stredoslovenskej župy KČST V. Pauliny**, predseda Slovenskej komisie KČST G. Nedobrný, Ing. Viest za Zväz cudzineckého ruchu a ďalší.

Informácia uvedená in: Pohronský Hlásnik, III. ročník, č. 30, 14. 9. 1928, s. 2 – 3.

PAULINY, Viliam : Čo sa očakáva od sokolských zájazdov na Slovensko? / prednáška Viliama Paulinyho prednesená v Prahe v Tyršovom dome 26. februára 1928 vo slovenskej škole ČOS usporiadaná. - Praha : Čsl. obec sokolská , 1928. - 31 s. -Edícia: Sbírnka sokolských přednášek ; čís. 25

Zprávy z ústředí : Ze schůzí ústředního výboru- 9.5.1928. - In: Časopis turistů. – Roč.40, č.8(1928), s.228-229.- Uvádza sa aj informácia : Na schôdzi 9.5.1928 boli rozdelené funkcie v ústrednom výbore KČST –Viliam Pauliny menovaný zástupcom ÚV KČST v Družstve Demänovských jaskýň a do Rady Asociácie slovanských turistov.

Zpráva o činnosti Klubu československých turistů za rok 1927. - In: Časopis turistů. – Roč.40, č.4.(1928) – Příloha.- Na str.26 je údaj – Ústřední výbor KČST v Praze ve správ. Roce 1927 : Předseda senátor Em.Hrubý. Místopředsedové : I.generální ředitel Viliam Pauliny, II.minist.rada.inž.Leo Veselý, III.konzervátor V.V.Jeníček. Ďalej sú uvedení členovia výboru, náhradníci a revízori účtov, ako aj mená činníkov jednotlivých žúp, ktorí preberajú poštu – Stredoslovenská župa-Viliam Pauliny(gen.riad.Národnej banky Banská Bystrica)

PAULINY, Viliam : (List organizátorom osláv 40.jubilea KČST).-In: Časopis turistů.-Roč.41, č.5(1928), s.143. – Text : Vysokostení pánovia ! Obdržal som pozvanie na jubilejné oslavy na dni 8.-10.června. Tešil som sa na ne, ale sotva mi bude možno prísť, lebo som poprechádzaný a tiež hodne vysilený prácami okolo sokolského zájazdu do nášho mesta. Jestli by som neprišiel, ráčte ma láskave omluviť. V duchu budem s Vami so želaním, aby sa slávnosti jubilejné vydarili a prispely k utuženiu a k rozkvetu nášho klubu. Pamiatka zvečnelých zakladateľov a ideálnych pracovníkov nech je zachovaná v úcte a láske celého národa a žijúcim daj Pane Bože silné srdce, dobré mechy(plúca), mocné nohy a poetickú lásku k prírodným krásam československým. Nech Pán Boh živí nášho pána predsedu, jeho pomocníkov v Ústrednom výbore, v zastupiteľstve a revízorom nech dá hodne vytrvalosti a trpezlivosti pri kníhkupectve a pri účtoch ústredia a i jednotlivých odborov, žúp a tiež Slovenskej komisii.

Som so srdečným pozdravom Vám všetkým v úcte oddaný Viliam Pauliny.

Banská Bystrica, 4.júna 1928.

(Pauliny Viliam – o ňom) - In: Pohronský Hlásnik.-Roč.3, č. 30(14. 9. 1928), s. 2 – 3.

Zprávy z ústředí : Řádná schůze ústředního zastupitelstva KČST konána v Brně 22.9.1928. - In: Časopis turistů. – Roč.40, č.9(1928), s.259 - - Uvádza sa aj informácia –Jednání zahájil předseda senátor Hrubý proslovem, v němž vyzdvihl význam dokonaných prací v minulém letošním období, zvláště Štefánikovy chaty na Ďumbieru, za kteréžto dílo KČST gen.ředitel Viliam Pauliny, předseda Středoslovenské župy, písemně děkuje ústřednímu výboru i zastupitelstvu a oceňuje obětavost KČST na prospěch slovenské turistiky.“

Zprávy z ústředí : Ze schůzí ústředního výboru- 26.9.1928. - In: Časopis turistů. – Roč.40, č.10(1928), s.295.- Uvádza sa aj informácia : K účasti na schôdzi rady Asociácie slovanských turistov v Lublani vyslaní miestopredseda Pauliny a Jeníček, medzinárodný sekretár Marek.

1929

Slovenská komisia KČST mala svoju 7. schôzdu dňa 28.4.1929 v Ružomberku. -In: Krásy Slovenska. - Roč.8, č.4-5 (1929), s.132-134. – Rokovalo sa o vypracovaní programu turistiky na Slovensku. Slovenská komisia žiada ústredie v Prahe, aby poskytlo podporu Krásam Slovenska, „kedže slúžia záujmu celoklubovému“. Komisia navrhla nových funkcionárov, ktorí aj boli zvolení nasledovne: **predseda Viliam Pauliny, I.podpredseda Miloš Janoška, II.podpr. V.A.Kyas, III.podpr. K.Opočenský, tajomník F.Lipták, pokladník špkt.Janáč, revízori B.Kučera, A.Lutonský, referent vodcov z povolania špkt.Kozmik, ref.záchran.služby L.Izák, ref.značkovania špkt.Janáč, technický referent inž.Vosyka, propagácia A.Lutonský, právne otázky dr.J.Palovič.,kooptovaní členovia G.Nedobry a ref.pre ochr.pamiatok V.V.Jeníček konzervátor z Prahy.**

scan časti článku zo str.133 :

Za tým kandidačná komisia navrhla vyvoliť za funkcionárov: za predsedu Viliama Paulinyho, za I. podpredsedu Miloša Janošku, za II. V. A. Kyasa, za III. dr. K. Opočenského, za tajomníka F. Liptáka, za pokladníka špkt. J. Janáka, za revízorov B. Kučera a A. Lutonského, za revízorov tatranských podnikov A. Lutonského a Fr. Sladkého, za referenta vodcov z povolania špkt. Kozmika, za referenta záchranej služby dr. L. Izáka, značkovania špkt. Janáka, za technického referenta inž. Vosyku. Propagáciu bude mať na starosti A. Lutonský, právne otázky dr. J. Palovič. Kooptovaní členovia G. Nedobry a referentom pre ochranu pamiatok V. V. Jeníček, konzervátor.

Tu označení boli jednohlasne vyvolení.

Ďalej predsedal V. Pauliny, ktorý osvedčil, že i keď býva ďaleko od kancelárie Sl. komisie, prijíma poverenie, lebo dúfa, že všetci vyvolení funkcionári budú ho v práci podporovať. Slovenská komisia, i keď sa jej nedostáva potrebných prostriedkov hmotných, jednako vykonala hodný kus osožnej práce pre povznesenie turistiky na Slovensku, tedy sledovala ciele tie isté, aké má klub, a keďže na Slovensku má turistika i eminentne národohospodárske poslanie, preto ju treba rozvíjať, pestovať, upravovať a napomáhať. K tej práci hlási sa S. K. ako výkonný orgán. Budeme apelovať na Krajský úrad, aby pamätal na úlohy turistiky a neodoprel jej podpory. S. K. bola do života uvedená na žiadosť turistickéj verejnosti a na priamu žiadosť vlády. Predseda končil tým, že bude pracovať za upevnenie existencie Slovenskej komisie a aby ona svoje poslanie konala poctive.

Zpráva o činnosti Klubu československých turistů za rok 1928. - In: Časopis turistů.- Roč.41, č.4 (1929) – Příloha.
Na str.18 - **činník odboru v BB- Viliam Paulíny, gen.riaditeľ Národnej banky Banská Bystrica, počet členov 1927(153) a 1928(192), rok vzniku(1921)**

Odbor KČST v Radvani. - In: Krásy Slovenska. - Roč.8, č.4-5 (1929), s.137-138. - Valné zhromaždenie 23.1.1929. Predseda Ján Petrikovich, podpredseda Jur Kneppo, členovia výboru Viliam Paulíny, Gustáv Sekuris, Pavel Kvasna, Mária Mydlová, Ján Kachnič, Julius Slabeycius, Kornel Reinhard, Gustáv Slivka, náhradníci Bedrich Čendes, Elena Hudobová. Revízori účtov Ján Kachnič, Vladimír Peterec, náhradník Pavel Rutkay. Zástupca do župy I ústredia Viliam Paulíny.

Valné zhromaždenie KČST... - In: Krásy Slovenska. - Roč.8, č.4-5(1929), s.134-137. - Konalo sa 19.5.1929 v Tatranskej Lomnici. –Doplňovacie voľby do ústredného výboru – V.Paulíny sa vzdal miesta I.podpredsedu v prospech dr.Jura Slávika...

Text príhovoru Viliama Paulínyho :

„ Za Slovenskú komisiu povedal jej predseda Viliam Paulíny, tento prívet:

Ctené valné zhromaždenie!

Na lonskoročnom valnom zhromaždení boli sme to my Slováci, zástupcovia Slovenskej komisie KČST, ktorí sme vyslovili želanie a žiadosť, aby tohoročné valné zhromaždenie nášho klubu bolo na Slovensku, bolo v Tatrách. Tak bolo uzavreté a dnes stalo sa to skutkom. Mali sme určité obavy, či nám reku prídete. Vy sestry a bratia, z Čiech, z Moravy a Sliezska pre veľkú vzdialenosť a s ňou spojené veľké námahy a značné výlohy. Dokázalo sa však, že krv nie je voda, že láska Vaša k Slovensku nepozná diaľky, ani obeť.

Za Slovenskú komisiu a za všetkých turistov zo Slovenska Vás srdečne vítam a ďakujem Vám, že ste nás prišli mravne posilniť a Slovensko vyburcovať a upozorniť ho, ako si vážite Vy z ďaleka naše slovenské prírodné krásy!

Treba otvorene konštatovať, že Vás prišlo viac, ako sme mysleli a viac ako nás Slovákov. Je to znak našej ešte malopočetnosti a slabosti — následky to onej hroznej poroby, v ktorej sme boli do nedávna. Slovenská malopočetná inteligencia ešte i dnes zatažená je mnohými a mnohými prácami nášho verejného života v takej miere, že nestačí jedno pre druhé. My čakáme posilu od nových mladých generácií, odchovaných na materských prsiach drahej republiky v duchu slobody, voľnosti, v duchu rojčivej lásky k vlasti a jej prírodným krásam.

S roka na rok mohutnejú naše rady a my pevne veríme, že synovia slovenského romantika Petra Hostinského z 40. rokov minulého storočia o krásach svojej zeme, písať v rozmanitých obrazoch, aké vidíme nad našimi Tatrami ráno, večer, na jar, v zime, či keď mračno, či keď jasno! A musí prejsť do našich sŕdc ako program jasavý spev radostnej viery o Tatrách toho istého romantika, ktorý volá:

„Čím ste v pravlechoch boly Tatry naše?

Koľskou národom!

Čím budú svetu sväté hradby vaše?

Myšlienok vŕhedom!

Kto vašich duchov tajomstvá vyveští?

Zrodený syn Tatier!

A kto srozumie slová tých povestí?

Vybraný bohatier!

Čo vaše víchry, vody, blesky, šumy?

Chóry, piesne ľudu!

Či vaše túžby ostali len dymy?

Hlasom žitia budú!

Nuž bohatiera, ktorý srozumel slovám tatranských povestí, sme už mali. Leží na Bradle. Tento mesiac pripomínali sme si so žiaľom 10. výročie jeho tragickej smrti. Je to generál Milan Rastislav Štefánik, najväčší slovenský turista vedou i duchom. Uctíme si jeho pamiatku

na tomto valnom zhromaždení a prívolaíme menovite mladým československým turistom, aby ho nasledovali v láske k otčine umom a hrdostou jeho ducha!

A voláme dnes za Vašej prítomnosti slovenskej verejnosti, aby obeťami a láskou podporovala veľkú prácu turistickú na Slovensku v záujme krajšej a lepšej budúcnosti usilovného a Bohom nadaného ľudu slovenského. A toto nech je hlasom žitia nás všetkých.

S Vami — sestry a bratia — v jednotnom Klube československých turistov chceme práce tieto konať svedomite na zanedbanom Slovensku.

S týmito myšlienkami pozdravujem dnešné snemovanie KČST tu pod Vysokými Tatrami a prajem menom Slovenskej Komisie dnešnému valnému zhromaždeniu úplného zdraru.

(tento príhovor bol uverejnený aj v Časopise turistů – v nasledujúcom zázname je odpísaný celý text príhovoru) :

Řádná valná hromada Klubu československých turistů konána dne 19.5.1929 ve velkém sále hotelu Lomnica v Tatranské Lomnici. – In: Časopis turistů.- Roč.41, č.5(1929), s.138-145. – Predseda Slovenskej komisie KČST, gen.riaditeľ Viliam Paulíny uvítal valné zhromaždenie : „Ctené valné zhromaždenie ! Na lonsko-ročnom valnom zhromaždení boli sme to my, Slováci, zástupcovia Slovenskej komisie KČST, ktorí sme vyslovili želanie a žiadosť, aby tohoročné valné zhromaždenie nášho klubu bolo na Slovensku, bolo v Tatrách. Tak bolo uzavreté a dnes stalo sa to skutkom. Mali sme určité obavy, či nám reku prídete Vy sestry a bratia z Čiech, z Moravy a Sliezska pre veľkú vzdialenosť a s ňou spojené veľké námahy a značné výlohy. Dokázalo sa však, že krv neni voda, že láska Vaša k Slovensku nepozná diaľky, ani obeť!

Za Slovenskú komisiu a za všetkých turistov zo Slovenska Vás srdečne vítam a ďakujem Vám, že ste nás prišli mravne posilniť a Slovensko vyburcovať, a upozorniť ho, ako si vážite Vy z ďaleka naše slovenské prírodné krásy!

Treba otvorene konštatovať, že Vás prišlo viac ako sme mysleli a viac ako nás Slovákov. Čím to je ? Nič iného, jako znak našej ešte malopočetnosti a slabosti-následky to onej hroznej poroby, v ktorej sme boli do nedávna. Slovenská malopočetná inteligencia ešte i dnes zatažená je mnohými a mnohými prácami nášho verejného života v takej miere, že nestačí jedno pre druhé. My čakáme posilu od nových mladých generácií, odchovaných na materských prsiach drahej republiky v duchu slobody, voľnosti, v duchu rojčivej lásky ku vlasti a jej prírodným krásam.

Z roka na rok mohutnejú naše rady a my pevne veríme, že synovia slovenského romantika Petra Hostinského z 40. rokov minulého storočia o krásach svojej zeme ako vlny Hrona, písať v rozmanitých obrazoch, aké vidíme nad našimi Tatrami ráno, večer, na jar, v zime, či keď mračno, či keď jasno! A musí prejsť do našich sŕdc ako program jasavý spev radostnej viery o Tatrách tohože romantika, ktorý volá :

Čím ste v pravekoch boly Tatry naše ?
Kolískou národom !
Čím budú svetú sväté hradby Vaše ?
Myšlienok východom !
Kto Vašich duchov tajomstvá vyveští ?
Zrodený syn Tatier !
A kto srozumie slová tých povestí ?
Vybraný bohatier !
Čo Vaše víchry, vody, blesky, šumy ?
Chóry, piesní ľudu !
Či Vaše túžby ostanú len dumy ?
Hlasom žitia budú !

Nuž bohatiera, ktorý srozumel slovám tatranských povestí sme už mali. Leží na Bradle. Tento mesiac pripomínali sme si so žiaľom 10.výročie tragickej jeho smrti. Je to generál Milan Rastislav Štefánik, najväčší slovenský turista vedou i duchom. Uctíme jeho pamiatku i na tomto valnom shromaždení a privolajme menovite mladým československým turistom, aby ho nasledovali v láske k otčine umom a hrdosťou jeho ducha !

A voláme dnes za Vašej prítomnosti slovenskej verejnosti, aby obeťami a láskou podporovala veľkú prácu turistickú na Slovensku v záujme krajšej a lepšej budúcnosti usilovného a Bohom nadaného ľudu slovenského. A toto nech je hlasom žitia nás všetkých. S Vami, sestry a bratia, v jednom Klube československých turistov chceme práce tieto konať svedomite na zanedbanom Slovensku. S týmito myšlienkami pozdravujem dnešné snemovanie KČST tu pod Vysokými Tatrami a prajem menom Slovenskej komisie dnešnému valnému shromaždeniu plného zdraru. “

Z valné hromady KČST. Zápis. Rádná valná hromada Klubu československých turistů konána dne 19.5.1929 ve velkém sále hoelu Lomnica v Tatranské Lomnici. – In: Časopis turistů.- Roč.41, č.6(1929), s.138-145. – Predseda Slovenskej komisie KČST, gen.riaditeľ Viliam Pauliny uvítal valné zhromaždenie. Podrobný popis programu.Schválený „Řád klubovní vlajky KČST“, rozdáný v rozmnožených výtlačkoch účastníkom zhromaždenia.Konalo sa tiež slávnostné prvé vztyčenie tejto vlajky , pri ktorom vojenská hudba hrala štátne hymny a predseda KČST senátor E.Hrubý vyzval účastníkov k slávnostnému sľubu, ktorý sa končil slovami „...Prosím, aby ste slávnostne sľúbili, že my, českoslovenští turisti oddaně a nadšeně pracovati budeme pro zdar a rozkvět Československé republiky, jejíž svobodu hájiti a uhájiti chceme, za všech okolností a v případě potřeby i svoji krví a svojimi životy.“ Po slávnostnom úvode nasledoval pracovný program a voľby.

Vzala sa na vedomie rezignácia V.Paulinyho a za neho aklamáciou bol za I.miestopredseda zvolený Dr.Juraj Slávik.

Zpráva o činnosti Klubu československých turistů za rok 1928.-In: Časopis turistů.- Roč.41, č.4 (1929) – Příloha.
Na str.17 sa uvádza : **Ústřední výbor KČST v Prahe v správ.roku 1928** : Predseda senátor Em.Hrubý. **Miestopredsedovia** : **I.generálny riaditeľ Viliam Pauliny**, II.minist.rada inž.Leo Veselý, III.-konzervátor V.V.Jeníček. Ďalej sú mená členov výboru, náhradníkov a revízorov. **Župy KČST na Slovensku a mená činovníkov ktorí preberajú poшту** : Považská- Rud.Úlehlá (prednosta žel.doprav.úradu Trenčín), Fatranská- Ferd.Holko(obchodník,Turč.Sv.Martin), Podtatranská župa rozdelila sa v roku 1929 na župu **Tatranskú** – A.Lutonský(obch.správca Lipt.Sv.Mikuláš) a na župu Slovenského krasu – Jar.Kropáček (bank.úradník Živnobanka Košice), **župa Stredoslovenská** – **Viliam Pauliny(gen.riaditeľ Národnej banky Banská Bystrica)**, župa Podkarpatskej Rusi-Jos.Kropáček (účt.revizor hl.fin.riad.).

SLAFKOVSKÝ, K. : Na paměť nášho velkého turistu-Štefánika. – In: **Krásy Slovenska.** - Roč.8, č.4-5(1929), s.83-84. – Cituje slová z príhovoru predsedu Stredoslovenskej župy KČST, **Viliama Paulinyho**, na jej zhromaždení, v ktorom okrem iného povedal : **“Vajnory a Bradlo akoby nám všetkým volaly : Potiaľto ja – a ďalej vy!”.**

Zprávy z ústředí : Schůze ústředního zastupitelstva KČST 5.10.1929.Zápis. - In: **Časopis turistů.** – Roč.41, č.11(1929), s.276-281. –Uvádza sa aj informácia - Stavba ochrannej útulne na sedle Váha schválená pre roky 1930-32 s podmienkou, že bude finančne zabezpečená, stavebný program je rozvrhnutý na 3 roky, počínajúc rokom 1930 keď sa má začať s úpravou cesty od Popradského Plesa na Rysy.Debata o voľbe miesta pre chatu-po vyjadreniach pp.Kučeru, Lipovského, Janáka, **Paulinyho** sa uznieslo, aby sa ústredné zastupiteľstvo ešte raz podrobne zaoberalo presným stanovením miesta.

1930

Stredoslovenská župa KČST/ška- In: Krásy Slovenska. - Roč.9, č.5(1930), s.156. – Valné zhromaždenie 12.4.1930 **Nový výbor-predseda Viliam Pauliny**, podpredseda R.Pethö, jednatel' pplk.F.Ondruška, pokladník Peterec

Odbor KČST v Radvani pri Hrone. - In: **Krásy Slovenska.** - Roč.9, č.3-4(1930), s.112-114. - Výročné valné zhrom.6.2.1930, predseda Ján Petrikovich, podpredseda Juraj Kneppo, konateľka Mária Mydlová,zapisovateľ Gustáv Slivka, **delegáti do župy Viliam Pauliny** + ďalšie mená...

Odbor KČST v Radvani pri Hrone

mal svoje výročné valné zhromaždenie dňa 6. februára 1930 v miestnosti Národnej banky úč. spol., v B. Bystrici za prítomnosti 19 členov.

Predseda p. Ján Petrikovich otvoril valné zhromaždenie. Po prečítaní zápisnice z minulého valného zhromaždenia podali nám funkcionári krátku zprávu o činnosti nášho odboru za uplynulý rok. V celku môžeme smelo povedať, že náš odbor sa zdokonaluje. Podniknutých

výletov v r. 1929 bolo o veľa viac, ako roku predchádzajúceho. Odbor náš podujal sa sriadit' i cestu na „Jamku“, ktorá bola veľmi potrebná pre ľahký výstup na Urpín. Na majetku rastieme. Príspevky platia členovia veľmi presne, čo môžeme s radosťou zaznamenať. V jednatelskej zpráve poznamenáva jednatelka úmrtie nášho člena výboru p. Mikuláša Petrikovicha, ktorého pamiatku uctilo valné zhromaždenie povstaním.

V novom výbore sú: Predseda p. Ján Petrikovich, podpredseda Juraj Kneppo, jednatelka Maria Mydlová, pokladník Kornel Reinhardt, zapisovateľ Gustáv Šlivka, delegáti do ústredia dr. Viliam Pauliny a Samuel Sekuris, delegáti do župy Viliam Pauliny, gen. riad. a dr. Viliam Pauliny.

Výborníci okrem funkcionárov sú: Viliam Pauliny, dr. Viliam Pauliny, Pavel Kvasna, Maria Mydlová, Julius Slabeycius, Gustáv Sekuris, Samuel Sekuris, Frant. Barborka. Náhradníci: Jolana Šebová, Pavel Ruttkay, Bedrich Csendes, Augustín Mydlo.

Revizori účtov: Vladimír Peterec, Ján Kachnič, náhradný člen Alexander Seberini.

Zprávy ze žup : Středoslovenská župa KČST konala 12.4.1930 v Banské Bystrici výroční schůzi. - In: Časopis turistů. - Roč.42, č.6(1930), s.180-181. - Nový výbor : predseda Viliam Pauliny(odbor Radvañ), miestopredseda R.Pethö(odbor Zvolen), jednatel' pplk.Frant.Ondruška(odbor BB), pokladník J.Peterec(odbor Radvañ). Rozhodnutie - župa sa bude snažiť o vybudovanie útulne v Nízkyh Tatrách.

Zprávy z ústředí : V.schůze ústřed.výboru dne 18.6.1930. - In: Časopis turistů. - Roč.42, č.7-8(1930), s.212. - Uvádza sa aj informácia -Na slávnostné otvorenie sokolskej chaty v Hronci bol delegovaný Viliam Pauliny.

1931

Ústřední výbor KČST v Praze ve správním roce 1930. - In: Zpráva o činnosti Klubu československých turistů za rok 1930. - (Prémiová příloha k Časopisu turistů. - Roč.43, č.2 (1931). - Na str.33 uvedenej správy o činnosti KČST 1930, sú uvedené mená členov Ústredného výboru KČST v Prahe - zo Slovenska - JUDr.Juraj Slávik-minister vnútra(I.miestopredseda UV KČST), Viliam Pauliny generálny riaditeľ (člen UV KČST)

List Viliama Paulinyho adresovaný redaktorovi časopisu Krásy Slovenska Milošovi Janoškovi (rukopisný list datovaný v Banskej Bystrici 30.4. 1931). - celý text :

„Drahý priateľu !

S nebohým Vaším otcom som si tykal, s Vaším bratom Ďurkom si tykám - nuž nech mi je dovolené tykať si i sTebou. A myslím, že sme si, jestli sa dobre pamätám, už aj kdesik a podľa všetkého na Ďumbieri potykali.

Tvoj list som nečakal a bol som nim prekvapený.

Za „Krásy Slovenska“ mal by sa každý poriadny Slovák poriadne zaujímať a keď som príležitostne za niečo i prehovoril, nuž nezasluhujem hneď pochvaly, vďaky.

Nuž ale od Teba, redaktora „Krás Slovenska“ je všetko milo a vďačne prijaté so želaním, aby si v krásnej práci vytrval a aby sa Ti podarilo „Krásami Slovenska“ otupených a akoby zahriaknutých nešťastných Slovákov priviesť k poznávaniu a milovaniu krás prírodných.

Príroda hojí, potešuje, sily a odvahy dáva a toho všetko Slovač potrebuje.

Za nezaslúžené slová vďaky Ti srdečne tiež ďakujem a buď si istý, že i v budúcnosti čo budem môcť vďačne urobím.

Po této dni písal som Ivanovi Déreerovi dlhší list a na prvom mieste som mu pripomenul „Krásy Slovenska“ s narážkou že čo on sľúbil to akoby sabotovali jeho podriadení.

Keď vyzdraviem na toľko, že budem môcť cestovať do Prahy, osobne navštívim p.ministra a zistím uňho pravý stav vecí.

Srdečne Ťa a celú redakciu pozdravuje

Tvoj úprimne oddaný

Viliam Paulíny.“

Pravka Dystriosa, 30/4 1931

Drahý priateľu!

Prubokým vaším obcom som si tykal, s Vaším bratom Dürkom si tykám - muž noch mi je dovolena' tykat si i s Tebou. A myslím, že sme si, jestli sa dobre pamätám, už aj kdesik a podľa všetkého na Dumbisri, potykali:

Tvoj list som usúdopal a bol som nim prekvapený. Za „Krásy Slovenska“ mal by sa každý poriadny Slovák poriadne zaujímať a keď som príležiť tostne za^{ne} miera i prehovoril, muž nezaslukujeim hnoď pošvaly, vďaka. Muž ale od Teba, redaktora „Krásy Slovenska“ je všetko milo a oďačne prijate' so želaním, aby si krásnej práci vytrval a aby sa Ti podarilo „Krasa mi Slovenska“ stupených a akoby zabriakunty'ch, nešťastný' Slovákov priviesť k poznávaniu a milovaniu krás prírodných. Príroda hoji, potesuje, sily a odvahy dáva a toho všako Slovac potrebuje. - Za nezasluzane' slova' vďaka Ti oďačne. Toz ďakujem a buď istý, že i v budúcnosti.

čo budem môcť odvážne urobiť.

Do toho, čo písal som Ivanovi Derásovi ďalší list a na prvom mieste som mu pripomul „Krásy Slovenska“ s narážkou, že čo on sľúbil ^{to} (akoby sabotovali jeho podnikanie). Keď vypravím na túto, čo budem môcť cestovať do Prahy, osobne navštívim p. ministra a istine uňho praviť stav vecí.

Práve tá a celá podarila pripravuje Ťvoj

uprimne ostávajú:

Viliam Pauliny

Originál listu bol súčasťou súboru archívnych dokumentov Miloša Janoška, deponovaných v Dome turistiky v Banskej Bystrici - In: ARCHÍV KST LOKO : SÚBOR MJ – v r.2015 boli uvedené dokumenty odovzdané do fondu Múzea Janka Kráľa v Liptovskom Mikuláši.

Zprávy ze žup : Výročná schůze Středoslovenské župy konána byla ve Zvolenu 29.3.1931. - In: Časopis turistů. – Roč.43, č.2 (1931), s.51. - Schválené výročné správy a vykonané voľby nového predsedníctva – akklamáciou boli zvolení : za predsedu znovu William Pauliny z Ban.Bystrice, miestopredseda Rudolf Pethő (Zvolen), konateľom pplk.just.sl.Ondruška(BB), pokladníkom Vlad.Peterec(BB), revizori Ján Macileš a Ján Kachnič(BB), župný značkár(značkovateľ) Ludvík Stárka (BB), lyžiarsky referent inž.B.Hlava(ZV), referent tlače a pamiatok Ondruška, referent nočlahárni p.Ondrušková, do Slovenskej komisie Pethő, delegát do ústredia p.Ondrušková.

Zprávy z odborov KČST : Zo Stredoslovenskej župy KČST : Z minulosti do budúca /R.P. - In: Krásy Slovenska.-Roč.10, č.7 (1931), s.243-244. – Československá turistika organizovaná v KČST na strednom Slovensku prechádza v r.1931 z prvého decénia do druhého. ...Keď sa život v turistike zmôhol, to u zakladajúcich a vedúcich činiteľov vyvolalo vážne rozmyšľanie o dôležitých potrebách turistiky na strednom Slovensku. Ďalšieho budovania ujali sa mnohí, hlavne však dr.Juraj Slávik, Viliam Pauliny, Ján Wünsch, Ján Klos, Karol Rapoš a iní.

PAULINY, Viliam : Prednáška na ankete o cudzineckom ruchu na Slovensku. - In: Krásy Slovenska. - Roč.10, č.7 (1931), s.236-239. – Prednáška predsedu Obchodnej a priemyselnej komory odznela dňa 15.6.1930 v Banskej Bystrici. Uvádza poznámky k riešeniu propagácie a zlepšenia dopravných spojení pre cestovný (cudzinecký) ruch aj v oblasti Nízkyh Tatier. Kópia celého textu prednášky uverejnenej v Krásach Slovenska v roku 1931 :

PREDNÁŠKA NA ANKETE O CUDZINECKOM RUCHU NA SLOVENSKU.*)

V. Pauliny.

Vážení prítomní!

Je nesporné, že len účelnou, prenikavou propagáciou oživíme turismus a cudzinecký ruch na Strednom Slovensku. Koho prikáme či už na štíty Nizkých Tatier, Vysokej Fatry, Slovenského Krušnohoria alebo do čarokrásnych dolín a kotlin tohto horstva, do starodávnych a slávnych banických miest (Kremnica, Štiavnica, Bystrica, Lúbeňová, Brezno), do historických miest podľa Jiráskovho Bratislava (Zvolen, Lučenec atd.), ten iste vráti sa znovu a znovu na Stredné Slovensko, ceniac krásnu jeho prírodu a túžiac za ňou.

Základom čulého cudzineckého ruchu a turistiky je a zostane rýchla a lacná doprava. V tomto ohľade je Stredné Slovensko zle na tom, pokiaľ ide o údiel severnej časti Hrona, podľa ktorého sa vinú Nizké Tatry a Slovenské Krušnohorie rýchlikovej premávky nemá a dlho jej ešte mať nebude. Rýchlik Praha—Plešivec od Vrútok letí sice cez turčiansku malebnú horstvom okruženú záhradu a od Piarg cez slovenský Semerang, ale od Zvolena k Lučencu ubera sa v bezvýznamnejšiu kotlinu Slov. Krušnohoria nechávajú stranou najkrajšie horstvo Stredného Slovenska, t. j. Nizké Tatry, Vysokú Fatru, ako i perlu slovenských miest, stredisko a východisko to turistiky do menovaného horstva t. j. Banskú Bystricu. Rýchliková stanica pre rozkošné Pohronie a pre jej kraľovnú t. j. pre Banskú Bystricu je Zvolen. Podarilo sa nám vymôcť od nevádnava motorky sprostredkujúce rýchlejšiu dopravu od rýchlikov a k rýchlikom medzi Zvolenom a Breznom, ale i cudzincovi a i domácejmu turistovi cestovanie špeciálne na motorkách Zvolen—Bystrica—Brezno a nazad je drahé. Je na nich zavedené zvláštne tarifovanie, zvýšené jazdné. Ako by i železnica sama chcela docieľiť, aby sa cudzinecký ruch mimo nápadne pretežovaných Vysokých Tatier nejakou neujal aj na Strednom Slovensku a hlavne nie v Nizkých Tatrách. Je treba v záujme turistiky a cudzineckého ruchu pre Stredné Slovensko odstrániť zvláštne tarifovanie na týchto motorkách. Pociťujeme, že inde na motorkách zvýšené jazdné nie je zavedené. Bude treba vec náležite vyšetriť a žiadať v ministerstve železníc nápravu. Najväčšie — hlavné mesto Slovenska — Bratislava, ktoré vysyela po nedeliach a na sviatky masívny turistov a odkiaľ sa i cudzinci rozchodia po Slovensku — veľmi zle je spojené dopravne so Stredným Slovenskom. Rýchliková jazda cez Žilinu—Vrútky do Zvolena trvá 7 hodín a stojí 12. trieda 165 Kčs, cez Surany—Levice—Hrónská Breznica—Zvolen máme dosiaľ len zrýchlené osobné vlaky s 6 hodinovou jazdou za tuším 93 Kčs v II. triede; zo Zvolena do Banskej Bystrice

*) Krátka prednáška predsedu Obchodnej a priemyselnej komory na ankete o cudzineckom ruchu, usporiadanej dňa 13. júna banskobystrického Obchodnou a priemyselnou komorou. Prítomní boli zástupcovia ministerstva obchodu, ministerstva zdravotníctva, zástupca prezidenta krajského úradu, predsedu Ústrednej Sväz Cudzineckého ruchu z Prahy, ako i predsa odbočky Sväz v Bratislave, podobne početní zástupcovia iných korporácií a domácich úradov.

236

brezová—Hronec—Sihla—Kokava—Rim. Baňa, resp. Hronec—Osrblie —Tri Vody k prechodu do Hrochotskej doliny na Viglaš. Aspoň toľko o zdokonalení dopravy na Strednom Slovensku pre účely turistiky a cudzineckého ruchu.

Organizácia cudzineckého ruchu.

V ministerstve obchodu máme osobitné oddelenie pre cudzinecký ruch a turistiku, ktorého predstavitel a vedúceho pána Dra. L. Kovára máme česť vidieť a pozdraviť medzi nami. Toto oddelenie rozdeľuje v štátnom rozpočte prídelenú nedostatočnú čiastku peňazí minist. obchodu na turistiku a pre cudzinecký ruch, kontrolujúc pri tom správne a účelné upotrebenie poskytnutých subvencií. Samú turistiku organizuje a rozširuje v našej republike hlavne Klub československých turistov a cudzinecký ruch organizácie a propagačné má na starosti Ústredie Sväz cudzineckého ruchu v Prahe. Pre Slovensko máme odbočku Sväz cudzineckého ruchu v Bratislave. Dľa povahy a obsahu činnosti má KČST. na starosti hlavne domácich turistov, kdežto Sväz cudzineckého ruchu má na starosti cudzincov. Pre prírodné krásy našej vlasti robí propagandu v cudzine, ňou vábi, láka, priťahuje cudzincov k nám. Rozumie sa, že cudzincov privábime, pritiahneme k nám len tak, jestli im naše prírodné krásy sprístupnime rýchle a lacno a poskytneme im v nich čím pohodlnejší a čím lacnejší pobyt. Cudzinci radi idú tam, kde za obete nimi prinášané niečo dostanú. Práve preto najdôležitejšou prácou turizmu a cudzineckého ruchu je práca doma. Správna organizácia pre cudzinecký ruch doma je a bude i najlepší reklamou a propagáciou i v cudzine.

Cudzinec navštívi v prvom rade mestá a hľadá v nich čisté hotele, dobrú a lacnú stravu a súčasne kancelárie, kde dostane západoeurópskou ohotou a noblesou podávané potrebné mu informácie a pokyny. Preto sa doporučuje pozakladať po našich do úvahy v tomto ohľade prichodiacich mestách filálky alebo expozitúry Sväz cudzineckého ruchu, ktoré by vykonávaly takéto úkoly a hlavne ruka v ruke s politicko-administratívnymi úradmi dozeraly by na čistotu hotelov a na ochranu cudzincov pred vykorisťovaním za stravu a ubytovanie.

Jestliže vyslanec Spojených štátov severoamerických p. Abraham Ratschok po letnom obzretí si našich Vys. Tatier a iného horstva republiky držal za potrebné v Bratislave v auguste m. roku vysloviť sa pochvalne o krásach našej prírody s poukazom na cudzinecký ruch a jeho význam na Slovensku po stránke hospodárskej, my tu doma mali by sme dobre pochopiť slová vysokého hosta z cudziny a všetko možné treba podujat a urobiť, aby sme cudzincom v našich mestách a v našej prírode poskytli všetko, čo je len možné. Naše mestá rad radom nech si uvedomia význam cudzineckého a turistického ruchu a nech ony v prvom rade z hospodárskeho vlastného svojho záujmu ako i zo záujmu celého ich kraja prinášajú mravné i hmotné obete pre tento cieľ. Ovšem v prvom rade a nadovšetko treba nám vychovať vlastný svoj národ pre turistiku a cudzinecký ruch. Milovať prírodné krásy, chrániť ich, sprístupniť ich musí národ celý. Túto výchovu musia zviať do programu naše školy počnúc od opatrovič. Školy nech učia

238

treba pridať ešte 1 hodinu. Dlhú túto cestu bolo by možné zkrátiť zavedením motorových vlakov z Bratislavy cez Surany—Levice na Zvolen a opačne. Je divné, že medzi Bratislavou a Žilinou, kde je riadna rýchliková doprava — zavedené sú aj motorky a tam, kde rýchlikovej dopravy niet a kde by motorky mali a mali behať — tam ich nevedú. Treba všemožne vymáhať takúto motorovú dopravu v prvom rade v záujme cudzineckého ruchu pre Stredné Slovensko a železn. správe treba doporučiť, aby dopravu motorkami prílišne nezdražovala. Započala sa stavať dráha Červená Skala—Margecany. Novú dráhu v dĺžke 93 km budú stavať, ako dráhu prvotriednu, na ktorej budú mať behať i rýchliky, ale dráha pohrónská od Zvolena po Červenú Skalu nie je prvotriedna a stavaná bola ako vicinálka, pre osobnú a nákladnú dopravu. Treba sa už teraz domáhať, aby i dráha od Červenej Skaly po Zvolen prestavená, prebudovaná bola na dráhu prvotriednu tak, aby od Margecan po Zvolen a opačne bola zavedená rýchliková doprava. Veď ináč bol by ozaj vyhodnený peniaz na prvotriednu stavbu dráhy medzi Margecanmi a Červenou Skalou. Treba byť na stráži. Počítaj z kruhov železničných, že na dráhu Margecany—Červená Skala—Zvolen majú byť zavedené len zrýchlené osobné vlaky a nie rýchlovlaky. Jestli by toto malo byť pravdou, tak takéto rozhodnutie správy železničnej musí mať základ v ničom, čo je pred nami utajované, ale čo my asi dobre tušíme: Stredné Slovensko už teraz musí protestovať proti podobným zámerom železničnej správy. Je na bielom dni, že podobným usporiadaním chce sa docieľiť, aby rýchlikami na Žilinu a nie slov. transverzálkou cez Bystricu—Zvolen—Levice. Pre cudzinecký ruch a turistiku lemu má význam slov. transverzáлка, jestli na nej budú behať rýchliky. Naša obchodná komora opätovne a opätovne predkladá návrhy Ústrednej rade železničnej na prebudovanie úzkokolejnej dráhy na železniciou normálnu z Hrónskej Breznice do zaujímavej malebnej Banskej Štiavnice. Jediné vhodné a rýchlu dopravou dalo by sa upadajúcomu tomuto starostlivému banickému mestu pomôcť i hospodársky. Cudzinecký ruch by v ňom ožil. Ovšem naznačené návrhy našej komory narážajú dost na odpor min. železníc, ktoré poukazuje na ťažkosti technické a s tým spojený veľký náklad za prestavbu. Prechodne budeme musieť žiadať cez leto aspoň vhodnú štátnu autobusovú dopravu. Turistické autolinky na rýchlikové spojenia so štátnymi autobusmi treba vymáhať i pre ostatné kúpeľné miesta na Strednom Slovensku: Sliac, Kováčov, Sliedne, Teplička, Vyšné, Brusno a tiež pre vhodné spojenie medzi dráhami považskou a pohrónskou, na príklad Banská Bystrica cez Sturec do Ružomberka, cez Harmanec do Štubníanských Teplic, z Lúbeňovej cez Hladel popod Prašivú do Korytnice, z Podbrezovej na Mýto—Certovicu, Nižná a Vyšná Boca do Kráľovej Lehoty, z Červ. Skaly—Ladová jaskyňa—Poprad. Týmto riadne fungujúcimi autolinkami zcelila by sa v letnom období turistická oblasť Stredného Slovenska s turistickou oblasťou tatranskou.

V Slovenskom Krušnohori už teraz treba trvať na riadnej autobusovej doprave Tisovec—Murán—Červ. Skala a po vybudovaní riadnych ciest horami, treba bude žiadať autobusy na cestách Pod-

237

o krásu našej vlasti, nech posielajú mládež do dolín a na štíty hôr pod dozorom učiteľov a na podobných vychádzkach nech školská mládež znackuje cesty a učí sa nie nič, ale chrániť, šetriť prírodu, jej flóru, vtáčstvo a zverstvo. Čo si pomyslí o nás vzdelaný cudzinec, keď sa presvedčí, že sme my, domáci, v krásnej svojej prírode barbarmi.

Propagácia cudzineckého a turistického ruchu spisbou a vhodnými reklamnými snímkami a obrazmi.

V tomto je Stredné Slovensko macošký zanedbané. Nie mi je známe, žeby či ministerstvo obchodu alebo Sväz cudzineckého ruchu boli niečo tlačou vydali o jednotlivých partiach alebo o prírodných krásach celého Stredného Slovenska. Tu vykonalý kus záslužnej práce jedine niektoré odbory KČST., v prvom rade odbor banskobystrický. Nim vydaný sprievodca do Vysokej Fatry, do Nizkých Tatier a hl. častky Slov. Krušnohoria môže byť vzorom, ako sa majú redigovať podobné publikácie. Je známy sprievodca po okolí Brezna p. K. Rapoša a najnovšie vydal kremnický odbor KČST dobru sprievodcu Kremnice a jej okolia. Sú v ňom ovšem chyby. Na príklad nemožno napísať, že na Piargach pri Kremnici je rozvodie Hrona a Váhu.

Otázka vydávania sprievodcov je otázka finančnou. Odporúča sa, aby tak min. obchodu ako i ústredné organizácie viac prostriedkov poskytovaly na vydávanie dobrej spisby tohto druhu.

O krásnom horstve Stredného Slovenska nevidíme snímky, obrazy po školách, vo verejných úradných budovách, po staniach, vo vlakoch ani na samom Strednom Slovensku a ani v ďalších oblastiach republiky. Sväz cudzineckého ruchu ako i KČST. pripadáť úkol túto medzeru vyplniť a vykonávať propagáciu cudzineckého ruchu na Strednom Slovensku vyvesenými obrazmi-snímky z našich jednotlivých prírodných krás.

Končím svoj nedokonalý a celú látku nevycerpávajúci referát s prosbou, aby ste ho i takto prijali za základ k debate o propagácii cudzineckého ruchu na Strednom Slovensku.

Stredoslovenská župa KČST. - In: Krásy Slovenska. - Roč.10, č.5-6 (1931), s.197. - Valné zhromaždenie 29.3.1931 vo Zvolene. Predseda župy Viliam Pauliny

1932

Ústřední výbor KČST v Praze ve správním roce 1931.-In: Zpráva o činnosti Klubu československých turistů za rok 1931. Str.25. – In: Časopis turistů. – Roč.44, č.2(1932)-Prémiová příloha. –Předseda senátor Emil Hrubý. Miestopredsedia : I. JUDr.Juraj Slávik,minister vnútra / II. Rudolf Mlčoch,minister železnic/III.ministerský rada Ing.Leo Veselý. Z funkcie vo výbore v roku 1931 odstúpil Viliam Pauliny.

1933

List od: Stredoslovenská župa Klubu československých turistov Banská Bystrica 18.srpen 1933. – Č.j.109. – Komu: Okresný úrad Brezno n.Hr. –Stredoslovenská župa Klubu čs.turistů v Banské Bystrici dala s velkým nákladem provésti turistické značení cesty tzv.Štefánikovy, vedoucí po hřebenu Nízkých Tater od Chabence přes Prašivou do sedla Hiadelského. Značení bylo spojeno se značnými obtížemi, neboť tam, kde nebylo lze značku (pás červený mezi 2 pásy bílymi) umístiti na kamenech a skalách, bylo potřebí nésti s sebou dřevěných kolíků, dle potřeby je zarážeti do země, zejména na lukách jimiž chodník vede. Pro lyžaře zejména za mlhy a vánice bylo mezi Chabencem a Košariskem zasazeno do země na 160 tyčí 3-4 m vysokých. Opatření a vnesení a zasazení každé tyče stálo průměrně 10 Kč. Funkcionáři stredoslovenské župy KČST, kteří dne 15.VIII.t.r. kontrolovali stav značených cest se přesvědčili o těchto úkazech :

Na Košarisku a j.místech byly vytahány kolíky cesty označující a vůbec zmizely. Pod Velkou holou (k Latiborské holi) byl jeden kámen s turistickopu značkou shozen s cesty, jiný kámen označující přístup k vodě-pro turistu v těchto místech velmi důležitá věc-byl odstraněn a zmizel též. V těchto místech některé vysoké tyče ze zimního značení byly u země useknuty a jejich části našli jsme v kopcích sena a užili jich zřejmě nájemci pastvin ke svým účelům. Dosti je škod, které způsobí turistickému značení povětrnostní vlivy, bolí nás však, že naše snahy poškozuje ve své neuvědomělosti sám lid, pro jehož prospěch pracujeme. Prosíme sl.okresní úrad aby prostřednictvím obecních úradů poučil obyvatelstvo osad na úpatí Nízkých Tater o významu turistického značení aby naši práci laskavě vzal v ochranu a pohrozil event.škůdcům trestním stíháním. Děkuje předem za všechny kroky, které v tomto směru ráčíte vykonati. Znamenáme se v dokonalé účtě :

Předseda : Pauliny,v.r. jednatel: Ondruška, v.r.

1934

Stredoslovenská župa Klubu čs.turistov...- In: Krásy Slovenska. - Roč.13, č.4-6 (1934), s.136. - Valné zhromaždenie 22.5.1934 vo Zvolene. Prehľad činnosti – značkovanie, chaty. Nový výbor pod vedením Viliama Paulinyho.

IV.schůze zastupitelstva KČST konala se 28.4.1934 v Bratislavě, v domě Zemědělského musea. - In: Časopis turistů.-Roč.46, č.6(1934), s.122-123. – uvádza sa aj námietka V.Paulinyho v diskusií o Slovenskej komisii KČST :

Utvoření slovenské komise ve smyslu § 16, ch) stanov Klubu, navrhl ústř. výbor na podkladě řádu, který předložil k schválení. Vyvolána byla dlouhotrvající debata námítkami, které vznesl zástupce župy Stredoslovenskej V. Pauliny. Dovolával se pohnutek, z nichž vznikla dřívější Slovenská komise podle řádu z r. 1927, a resoluce mimořádné valné hromady z prosince r. 1926, jež podle jeho názoru měla na mysli utvoření zemských autonomních celků. Zdůrazňoval význam decentralisace pro další vývoj Klubu a jeho práci na Slovensku a vyslovil požadavek, aby Slovenská komise byla zabezpečena stanovami jako organizační složka s právem voliti si předsedu a hlavně, aby byla vybavena určitou pravomocí, opřenou o rozpočet.

Místopředseda šknt. Janák odpověděl, proč ústř. výbor se rozhodl utvořit Slovenskou komisi, poukázal na pravomoc dnešních žup KČST. jako spolků i na okolnost, že nelze po dvou letech měnit stanov, pro něž hlasovaly všechny odbory župy Středoslovenské, za niž dnes řečník mluví, zvláště kdž změna stanov je spojena též s vysokými náklady. Po debatě, do níž zasáhli pp. Teniček, Kuntke, Novotný, Úlehla, Dr. Rathouský, Roudnický a Kučera, jednomyslně usneseno, aby navržený řád slovenské komise byl prozatímne přijat, slovenská komise se ustavila a ústř. výboru podala návrh na jeho případné doplnění, zejména v čl. 4 (volba členů a účast zástupců země Moravskoslezské).

1936

KLIMEŠ, František –list datovaný 8.3.1936 adresovaný Alojzovi Lutonskému – nepriamo vzdáva hold aj Viliamovi Paulinyemu (a ním riadenému národohospodárskemu sboru) : „...Pohronie má skvele sriadený národohospodársky sbor, ten veľmi účinnivo pracuje na každom poli a nezabudol, ako ani nemohol, na turistiku a cudzinecký ruch! My sme snivali o Mikuláši ako jedinom, alebo aspoň hlavnom východisku do Nízkych Tatier, a hľa, pomaly musíme bojovať aj o slová...“

Ja sa tiež bojím, že nás v š a d e predbehnú. Pohronie má dobre, skvele sriadený národohospodársky sbor, ten veľmi účinnivo pracuje na každom poli a nezabudol, ako ani nemohol, na turistiku a cudzinecký ruch! My sme snivali o Mikuláši ako jedinom, alebo aspoň hlavnom východisku do Nízkych Tatier, a hľa, pomaly musíme bojovať aj o slová..... Ale ako bojovať, keď - spíme!

Nezabúdaj, prosím Ťa, a leciekeď ma upozorni, že sa mám chytiť do práce. Myslíš to dobre!

So srdečným pozdravom Tvoj:

F. Klimeš

In: ARCHÍV KST LOKO-Súbor AL

Zápisnica o schôdzi Slovenskej komisie KČST. - In: Krásy Slovenska. - Roč.15, č.8(1936) – Príloha : Turistika – Šport – Jaskyne. - č.8(1936), s.115-118. - Na schôdzi 4.7.1936 v Žiline oznámil V.Pauliny, že Stredoslovenská župa KČST odkúpila pod Ďurkovou drevo, ktoré sa použije na rozšírenie chaty na Kráľovej holi, čím by bola reťaz chat v Nízkych Tatrách úplná.

Za predsedu odbočky Cizineckého svazu v B.Bystrici byl zvolen předseda Středoslovenské župy KČST Viliam Pauliny a za III.místopředsedu plk.František Ondruška. - In: Časopis turistů. – Roč.48, č.2(1936), s.27.

1937

BIMA, K.: Hospodársky význam sokolstva na Slovensku. - In: Hospodárske rozhľady.-Roč.12 (1937), s.97. – Viliam Pauliny bol propagátorom a organizátorom spolku Sokol, od roku 1919 bol spolkovým starostom Pohronskej župy sokolskej.

Čo je potrebné na zvýšenie turistického ruchu v Nízkych Tatrách. - In: Krásy Slovenska. - Roč.16, č.9 (1937), s.214. -Viliam Pauliny, význačný turistický pracovník, ktorý sa pred nedávnom dožil 60 rokov, vypracoval memorandum ako zvýšiť turistický ruch na strednom Slovensku. Návrhy Viliam Paulinyho na výstavbu hrebeňovej cesty, chat, lanovky na Majerovu skalu. – Kópia celého textu príspevku uverejneného v Krásach Slovenska v roku 1937:

Co je potrebno na zvýšenie turistického ruchu v Nizkych Tatrách? Viliam Pauliny, význačný turistický pracovník, ktorý sa pred nedávnom dožil 60 rokov, vypracoval obširne memorandum ako zvýšiť turistický a cudzinecký ruch na strednom Slovensku. Vynímame časť zo statí o turistike:

„Predovšetkým navrhujem stavbu hrebeňovej turistickej cesty v šírke aspoň 3 m, tak pre peších ako i pre nosné zvieratá, začínajúcej na Skalke pri Kremnici, vedúcej cez Križnú, Šturec, Prašivú, Chabenec, Dumbier a končiacej na Kráľovej pri Teigarte. Dalej stavbu nových turistických chat a iných budov i podnikov v oblasti Nízkych Tatier. Vedľa Vysokých Tatier sú najvhodnejším objektom na využitie cudzineckého ruchu na Slovensku. Ich jedinečné prírodné krásy uplatnia sa najdokonalejšie po vybudovaní hrebeňovej turistickej cesty vo výške 1200—2000 m n. m., s ktorej sa otvoria nezapomenuteľné výhľady do okolitého kraja. Veľkou prednosťou Nízkych Tatier je, že sú ľahko prístupné a zalesnené, čím priťahujú celkom iný druh návštevníkov ako Vysoké Tatry a sú preto ich vhodným doplnkom. Táto oblasť je z najchudobnejších na strednom Slovensku a je odkázaná na cudzinecký ruch ako na svoj jediný a prirodzený zdroj príjmu. Vedľa úpravy prítiahlych automobilových ciest je spomenutá hrebeňová cesta s účelne umiestnenými chatami osou zveľaďovacieho plánu. Okresy by ju mohli uskutočniť vo forme núdzových prác za prireranej podpory krajiny a štátu.

Okrem toho podávam iniciatívny návrh na stavbu lanovky na Majerovu skalu na Križnej v Nízkych Tatrách. Križná a horstvo okolo nej je najvyhľadávanejším terénom letnej i zimnej turistiky v N. Tatrách. S Majerovej skaly je uťešený rozhľad na všetky strany Slovenska. Zimná sezóna je od októbra do mája a vábi návštevu i z ďalekej cudziny. Dala by sa však nepomerne zvýšiť, keby výstup nebol taký ťažký. Často sme boli svedkami, že zahraniční hostie, ktorí prišli k vôli lyžovaniu na Križnej, neodvážili sa vystúpiť, lebo cesty boli zaviate. A boli to práve tí cu-

dzinci, ktorí nielen oduševnene poukázali na krásu našich hôr, ale i na to, že keby u nich bolo niečo takého, bolo by už dávno lanovkou sprístupnené...

Při schůzi ústř.zastupitelstva KČST v Praze 18.XII.1937...-In: Časopis turistů. – Roč. 49, č.10 (1937), s.119. - Uvádza sa : „Štefánikova chata na Ďumbieru a chata na Chabenci mohou děkovati za vybudování zejména iniciativě jubilatové“ (t.j.V.Paulinymu).

Krásne jubileum práce/ška. – In: Krásy Slovenska. - č.10 (1937), s.234. - Prehľad o činnosti, funkciách a zásluhách o turistiku Viliama Paulinyho, ktorý mal 20.12.1937 60-rokov. Narodil sa v Slovenskom Pravne. Študoval v Kremnici a Prahe. Hlavný riaditeľ Národnej banky, úč.spol. v BB, predseda správnej komisie obchodnej a priemyselnej komory v BB, od 1919 starosta Pohronskej sokolskej župy Detvan, 1924-1925 predseda odboru Klubu československých turistov BB, od 1926 „do dnešného dňa je predsedom“ Stredoslovenskej župy KČST v BB. Ako zástupca Stredoslovenskej župy sa zúčastnil v roku 1926 na reorganizácii KČST a bol aj miestopredsedom ústredného výboru KČST. Po zriadení Slovenskej komisie KČST bol v rokoch 1929-1931 jej predsedom. Ako člen krajinského zastupiteľstva spolupôsobil pri utvorení Slovenskej rady pre cestovný ruch a r.1935 zriadil odbočku Cudzineckého zväzu pri obchodnej komore v Banskej Bystrici. Jeho zásluhou sa postavila Chata M.R.Štefánika pod Ďumbierom(1928), chata pod Chabencom (1932), zaslužil sa o rozvoj turistiky v Nízkych Tatrách

Kópia celého textu príspevku uverejneného v Krásach Slovenska v roku 1937 :

DROBNÍČKY

Krásne jubileum práce. Dne 20. XII. 1937 dovŕil 60 let významný turistický pracovník Viliam Pauliny, hlavný riaditeľ Národnej banky, úč.spol. v BB, predseda správnej komisie obchodnej a priemyselnej komory v BB, od 1919 starosta Pohronskej sokolskej župy Detvan, 1924-1925 predseda odboru Klubu československých turistov BB, od 1926 „do dnešného dňa je predsedom“ Stredoslovenskej župy KČST v BB. Ako zástupca Stredoslovenskej župy sa zúčastnil v roku 1926 na reorganizácii KČST a bol aj miestopredsedom ústredného výboru KČST. Po zriadení Slovenskej komisie KČST bol v rokoch 1929-1931 jej predsedom. Ako člen krajinského zastupiteľstva spolupôsobil pri utvorení Slovenskej rady pre cestovný ruch a r.1935 zriadil odbočku Cudzineckého zväzu pri obchodnej komore v Banskej Bystrici. Jeho zásluhou sa postavila Chata M.R.Štefánika pod Ďumbierom(1928), chata pod Chabencom (1932), zaslužil sa o rozvoj turistiky v Nízkych Tatrách

Nesetřil obnovení přímluv a intervencí, aby se turistické čtenáři od politických míst získali podporu a vyzvedli tímto hojně... turistické čtenáři na Slovenském Poľane, na Vajpuru (Záhorský ostrov), na Teli (u Thovca) a na Javoru (stanoje Križná, Dvorná, Trajanské atd.). Jubitani zúčastnili se jako zástupce Středoslovenské župy KČST v I. úřadě organizace Křádu na Turistiku a byl i místopředsedou ústředního výboru. Po zřízení Slovenské komise KČST v r. 1937 se stala jejím předsedou. Žilý zájem o turistiku má i v jiných korporech, župách a úřadech. Jeho člen krajinského zastupitelstva spolupôsobil při utvorení Slovenské rady pre cestovný ruch a v r. 1935 zriadil odbočku Cudzineckého svazu pri obchodnej komore v Banskej Bystrici. Predsom vod. Viliamovi Paulinymu jeho postavením osvedčil a jeho nezastupiteľstva optimizáciu. Práve on, aby ešte dlhšia leta ve zdraví proste občian ľuďom ľuďom ľuďom. Ktoľak má rád, a jeho služobnosť, rozšírenie a ľahka se turistické věci byly nám ještě dlouho a dlouho zachovány! Mnohoga leta!

Odbor KČST v Novom Svitkovei prevzal a p r a v a s y m b o l i c k é h o c h o t o r i n a h o r o l e z e c e k e h o p o l O t e r v o v a l p r i p o r a d o v a n í P l a n e a s t a r a j e j e h o v y b u d o v a n í a u d r ŕ i a v a n í e r o z v o j u s t a b i l i z a c i u a k t i v n o s t i p r o s t r a n u s t a b i l i z a c i u a v s a o p i s v y s t a t e j o v o u s a b a t o r i a d r a s t o t a g i a v s t r a n u s t a b i l i z a c i u a v r o k u 1 9 3 5 z r i a d i l o d b o c k u C u d z i n e c k é h o z v ä z u p r i o b c h o d n e j k o m o r e v B a n s k e j B y s t r i c i . J e h o z ä s l u h o u s a p o s t a v i l a C h a t a M . R . Š t e f ä n i k a p o d Ď u m b i e r o m (1 9 2 8) , c h a t a p o d C h a b e n c o m (1 9 3 2) , z a s l u ž i l s a o r o z v o j t u r i s t i k y v N í z k y c h T a t r ä c h

Viliam Pauliny. – In: *Krásy Slovenska. - Roč.16, č.10 (1937), s.220. + portrét.* – Kópia príspevku a portrétu:

VILIAM PAULINY,

gen. riaditeľ Národnej banky úč. spol. v Ban. Bystrici, oslávil svoje 60. narodeniny. V našej turistickej organizácii je osobnosť jubilarita známa ako vynikajúceho funkcionára, ktorý do vývinu turistiky na Slovensku zasahoval obetavo a s dobrým úspechom. Vo funkciách ako predseda odboru v Radvani a predseda Stredoslov. župy KČST. so zádom uplatnil svoje schopnosti nielen pre užší kraj svojej domoviny, ale zaslážil sa i o rozvoj celoslovenskej turistiky ako predseda Slovenskej komisie KČST. v rokoch 1928 až 1932, ba činne zasahol i do turistiky celostátnej pri reorganizácii KČST. v r. 1926 a ako podpredseda KČST. v roku 1927. — Jubilaritovi prajeme sviežeho zdravia a v ďalšej práci na prospech turistiky na Slovensku úplný úspech! L.

Viliam Pauliny šesťdesiatročný. – In: *Hronské noviny. – (1937), s.4.*

Viliam Pauliny 60ročný /M.K. - In: *Časopis turistů. – Roč.49, č.10 (1937), s.119. - Predseda Stredoslovenskej župy KČST, predseda správnej komisie obchodnej a priemyselnej komory v BB, „Jubilarit je predprevratovým Slovákom, ktorý pre svoje národné presvedčenie bol prenasledovaný Maďarmi nielen počas štúdia, ale aj pozdejšie, keď sa už uplatňoval v slovenskom peňažníctve. Bol členom revolučného národného shromaždenia a zaslážil sa o hospodársky rozvoj celej župy zvolenskej, kde svojim včasnými zázkrokmi uchránil náš štát pred veľkými hospodárskymi stratami. Od r.1926 je predsedom Stredoslovenskej župy KČST.“ Uvádza sa zásluha V.P. „o zvelebenie Nízkych Tatier a výstavbu potrebných chat.“*

Celý text príspevku :

celého klubu, zejména všichni, jimž byl po Telči průvodcem a laskavým společníkem, vzpomenu na jeho pozdrav „Hore zdar“, opakují mu tento pozdrav a volají: „Mnoho zdraví a veselou mysl do dalších luster života.“ —st—

Viliam Pauliny 60ročný. Dňa 20. XII. 1937 dožíva sa predseda Stredoslovenskej župy KČST., predseda správnej komisie obchodnej a priemyselnej komory v Banskej Bystrici Viliam Pauliny, hlavný riaditeľ Národnej banky, úč. spol. v B. Bystrici, 60 rokov. Jubilarit je predprevratovým Slovákom, ktorý pre svoje národné presvedčenie bol prenasledovaný Maďarmi nielen po čas štúdie, ale aj pozdejšie, kedy sa už uplatňoval vo slovenskom peňažníctve. Bol členom revolučného národného shromaždenia a zaslážil sa o hospodársky rozvoj celej župy zvolenskej, kde svojimi včasnými zázkrokmi uchránil náš štát pred veľkými hospodárskymi ztrátami. Od r. 1926 je predsedom Stredoslovenskej župy KČST. a treba vyzdvihnúť jeho pečlivosť o zvelebenie Nízkych Tatier a výstavbu potrebných chat. Z novších jeho akcií treba spomenúť návrh na hrebeňovú cestu Nízkymi Tatrami a výstavbu lanovky na Majerovu skalu pod Krížnou. Prajeme nášmu stotočnému jubilaritovi v záujme ďalšieho rozvoje československej turistiky na Slovensku uprimne „mnohaja ljetá“.

M. K.
Při schůzi ústř. zastupitelstva KČST. v Praze 18. XII. 1937 vzpomněl předseda dr. Pásek životního jubilea hl. řed. Paulinyho těmito slovy: „Celá řada přátel, a je jich hodně, bude v těchto dnech vzpomínati 60 roků pana hl. ředitele Viliama Paulinyho. Mezi nimi v neposlední řadě je to Klub československých turistů, který rád při té příležitosti uvědomí si životní práci jubilarita a zejména jeho velikou činnost, kterou byl věnoval turistice na Slovensku. Jubilarit měl všechny předpoklady, aby se věnoval turistic-

proto obětavě svůj veliký organizační talent do služeb organizační práce a zorganizoval odbor KČST. v Banské Bystrici a dal podnět k založení dalších odborů. Štefánikova chata na Ďumbieru, chata na Chabenci mohou děkovati za vybudování zejména iniciativě jubilaritovy. Jeho značný vliv umožnil, že Středoslovenská župa obdržela peněžitou podporu, která byla finančním základem pro chatu při Králově studni a na Polaně. Jeho energické a taktické řízení spolkových záležitostí zabezpečovalo mu vynikající místo v československé turistice. On může se dívat na výsledek své činnosti s uspokojením. Dnes již snad téměř všichni veřejní činitelé jsou přesvědčeni, že turistické investice nejen přispívají k osvětlení městského obyvatelstva a sblíží toto obyvatelstvo s venkovem. nýbrž že zejména přinášejí hospodářský prospěch kraji i celému státu. Ale před více než deseti lety bylo třeba zanicené lásky pana hl. ředitele Paulinyho a jeho skvělé výmluvnosti, aby o tom přesvědčoval obecní a okresní zastupitelstva a župní, později pak krajský výbor. Je jisto, že o povznesení turistického a cizineckého ruchu na Slovensku, jak jeví se v dnešní době, nemalou zásluhu má pan hl. ředitel V. Pauliny, jenž byl z prvních průkopníků tohoto ruchu, který dnes nese tak skvělé výsledky. Klub československých turistů přeje panu hlav. řediteli pevného zdraví a prosí, aby v činnorodé práci pokračoval, a nepochybuje, že Klubu českoslov. turistů jeho činnost přinese ještě další úspěchy!“

Končíme 49. ročník Časopisu turistů. Děkujeme všem svým vzácným spolupracovníkům a odběratelům a prosíme, aby zůstali časopisu věrni. Květnové číslo příštího ročníku vyjde jako jubilejní ve značně zvětšeném rozsahu a bude obsahovati projevy a příspěvky významných činitelů veřejného života o turistice, o Klubu a o jeho významu.

Slávnostné shromaždenie Správnej komisie Obchodnej a priemyselnej komory v Banskej Bystrici 18.decembra 1937 na počesť šesťdesiatin jej predsedu Viliama Paulinyho, generálneho riaditeľa Národnej banky, úč.spol. v Banskej Bystrici. – In: *Obchodná a priemyselná komora v Banskej Bystrici. - č.3(1937).*

Odpis časti textu o turistiky a sokolstve:

„Pauliny bol vždy a ešte i dnes je dobrým a zdatným turistom. So zvláštnou obľubou navštevuje hrebene Nízkych Tatier. Pred niekoľkými rokmi pestoval i lyžiarsstvo a rád jazdí na koni, ale najradšej hrá šachy.

Význam turistiky a cudzineckého ruchu pre Slovensko vycítil hneď po prevrate a zvlášť význam tohto pre chudobnú oblasť stredného Slovenska. On bol medzi prvými, ktorí budovali turistiku v Pohroní. V rokoch 1924 až 1925 bol predsedom odboru KČST v Banskej Bystrici a od roku 1926 až do dnešného dňa (dec.1937) je predsedom Stredoslovenskej župy KČST. Hneď od začiatku zdôrazňoval, že v turistike musí sa pracovať podľa premysleného pracovného programu a upozorňoval na dôležitosť Nízkych Tatier pre slovenskú turistiku. Naliehal, aby čo najskôr dobudovaná bola Štefánikova chata na Ďumbieri, kde pri jej otvorení prehovoril slávnostnú reč, ktorá je dôkazom jeho veľkej lásky k velebným horám. Činne sa zúčastnil aj prác spojených so stavbou chaty na Chabenci. Jeho pričinením a vlivom dostalo sa Stredoslovenskej župe KČST v rokoch 1926 a 1927 značných peňažitých podpôr od vtedajšej XVIII.politickej župy pohronskej, ktoré pozdejšie boli finančným základom pre chaty pri Kráľovej studni a na Polane nad Detvou v Slovenskom Krušnohorí. Jeho snahou bolo, aby i obce slovenské prejavovali účinný záujem a pochopenie pre turistický a cudzinecký ruch a aby vo svojich rozpočtoch venovali na jeho podporu každoročne určité čiastky.

Jeho energické a taktné vedenie spolkových záležitostí turistických zabezpečilo mu vynikajúce miesto v čl.turistike. Je preto prirodzené, že ho jeho župa viackrát vyslala do ústredného zastupiteľstva KČST, že zvolený bol za predsedu ústredného výboru KČST ako zástupca Slovenska a že v rokoch 1929 až 1931 bol predsedom novoutvorenej Slovenskej komisie KČST. Vynikajúcim spôsobom zúčastnil sa od roku 1926-1927 v dohode s moravskosliezskými župami reorganizácie klubu KČST a vypracovania jeho nových stanov. Jeho živý záujem prejavuje sa všade, kde turistické snahy potrebujú finančnej, alebo morálnej podpory. Má veľkú účasť(ako člen krajského zastupiteľstva) na založení Slovenskej rady pre cestovný ruch a jeho pričinením v roku 1935 vznikla za vedenia obchodnej a priemyselnej komory v Banskej Bystrici odbočka Cudzineckého sväzu. Počas prevratu s čl.armádou prichádzalo na Slovensko so zbraňou v ruke Sokolstvo, aby ochraňovalo a zabezpečovalo zpod jarma oslobodený národ slovenský a celý slovenský ľud všade túto sokolskú armádu bez rozdielu nadšene vítal. Pojem o sokolstve mal náš národ ten najlepší, lebo vedel, že idea sokolská požaduje od ľudí ideál pravdy, lásky a mravnosti. Do služieb týchto ideí Pauliny vstúpil hneď po prevrate a hájil i háji idh podnes vytrvale a nekompromisne, otvorene a s hrdinským elánom. Dňa 19.októbra 1919 na zriaďujúcom valnom shromaždení terjašej sokolskej župy pohronskej Detvan vo Zvolene Pauliny zvolený bol za jej starostu a túto hodnosť nepretržite zastáva až do dnešného dňa a ako taký väčšinou on bol voleným delegátom župy do výboru Československej obce sokolskej. V roku 1937 povolaný bol i za člena predsedníctva ČOS. Pauliny hral význačnú úlohu pri spoločných schôdzach slovenských žúp sokolských. Bol predsedom slávnostného výboru pre všetky tri zájazdy ČOS do Sokolskej župy pohronskej v rokoch 1921, 1928, 1936 a zvlášť zaslúžil sa o druhý a tretí zájazd všestranne. Zastupoval a reprezentoval župu pri všetkých udalostiach sokolských. Okrem reči, prejavov a prednášok, napísal rad článkov a vo veciach ideových hájil sokolstvo, zvlášť keď po oslavách Pribinových rozvírila sa otázka o pomere čl. Pred zájazdom ČOS v roku 1928 prednášal vo vzdel.škole ČOS o Slovensku, ako i na val.shromaždeniach Východočeskej a Denisovej župy sokolskej na téma :“Čo sa očakáva od sokolských zájazdov na Slovensku“. Prednáška táto vyšla v sbierke slovenských prednášok čís.25 a je veľmi cenného obsahu, lebo v nej predniesol trpké pravdy a výtky, a to tak do radov sokolských, ako i ostatných vrstiev či pokrokove, alebo konzervatívne, poťažne vyhranene cirkevne smýšľajúcich a to v záujme poznania pravdy a umožnenia nápravy v čl.pomere. V týchto prednáškach Pauliny upozorňoval sokolskú verejnosť, aby sa zaujímala, prečo zanikly mnohé priemyselné podniky a prečo sa zanedbáva priemysel na Slovensku a hlásal, že celé Čsl.sokolstvo nesmie dovoliť, aby špeciálne slovenská vec v niečom trpela, aby nebola rešpektovaná slovenská národná idea a aby neboly náležite oceňované a chránené svojrázne zvláštnosti slovenského ducha. Takto už pred 10 rokmi burcoval svedomie národa a dnes dostáva sa mu zadosťučinenia, keď s radosťou môže konštatovať, že mnohí si dnes osvojujú jeho vtedajšie názory a nastupujú cestu k náprave. Pauliny vždy horlivo a usilovne staral sa o hmotné zabezpečenie svojej župy sokolskej a jej podnikov, staral sa o dary a príspevky, ktoré umožňovali spestriť zájazdy sokolské národopisnými slávnosťami a účasťou vojska. Výlučne jeho dielom bola expozícia župy Pohronskej na sokolskej výstave v roku 1032 pri IX. Všesokolskom slete.

Dňa 29.júna 1929 slávnostne odovzdaná mu bola sokolská plaketa „Na stráž!“. Pauliny nemá rád oslavy, ale dnes tejto odmene sa potešil, hovoriac, že nedostal zbytkový statok, lež plaketu „Na stráž!“. Pauliny takto stal sa najvýznamnejším predstaviteľom sokolstva na Slovensku.

Zápisnica z výborovej schôdzi odboru K.Čs.T. Banská Bystrica konanej dňa 9.7 1937 .- Uvádza sa aj : ...Obchodná a priemyselná komora v Banskej Bystrici z príležitosti 60.narodenín riad.Paulínyho vydala slávnostné číslo „Hospodárskych rozhľadov“, ktorých 1.exemplár bude nám zaslaný.

Zápisnica zo zasadania výborovej schôdze K.Čs.T.,ktorá sa konala dňa 15.decembra 1937 .- Uvádza sa aj ...

Dňa 18.dec.1937 budú sa konať oslavy **60.narodenín p.gen.riaditeľa Paulinyho**. Tejto oslavy sa má zúčastniť i náš odbor, nielen tým, že bude stolovať, avšak aj v mene klubu učiniť prejav. Ako zástupcovia odboru sú vyslaní títo páni: dir.Stárka, Ing.Formánek, štkpt.Bouzek, Neubauer a Malý.

1938

PAULINY, Viliam : Aktuálne potreby cudzineckého a turistického ruchu na strednom Slovensku. - In: Časopis turistů.- Roč.50 (1938) – Část obrazová, s.52-54. - Príspevok predsedu Obchodnej a priemyselnej komory v Banskej Bystrici o turistických hodnotách prírodného okolia Banskej Bystrice. – Kópia textu :

Viliam Pauliny, predseda obchodnej a priemyselnej komory v Banskej Bystrici:

Aktuálne potreby cudzineckého a turistického ruchu na strednom Slovensku.

V hospodársko-organizačnom smysle za stredné Slovensko sa považuje územie bývalej župy oravskej, liptovskej, gemerskej, novohradskej, hon-tianskej, tekovskej a zvolenskej. Tieto bývalé župy zaberá dnes 23 politických okresov, ktorých územie tvorí súčasne obvod obchodnej a priemyselnej komory v Banskej Bystrici. So stanoviska cudzineckého a turistického ruchu musíme si predovšetkým uvedomiť, že Orava a čiastka Liptova tiahnu svojou prirodzenou polohou k oblasti tatarskej. Dôvodom toho je okolnosť, že Liptovské hole, ktoré po stránke turistickej a cudzineckej v tomto kraji hrajú najväčšiu úlohu, súvisia turisticky skoro úplne s Vysokými Tatrami.

Stredné Slovensko je v celku krajom chudobným, čo platí zvlášť pre tú jeho čiastku, ktorú zaberajú Nizke Tatry, Veľká Fatra a Slovenské

Krušnohorie. Obyvateľstvo tejto časti stredného Slovenska nenachádza zväčša výživu z vlastnej pôdy a žije s väčšinou remeslami a prácou v priemyselných podnikoch alebo v lesných a banských robotách. Za takýchto okolností treba každú snahu, ktorá smeruje k povzneseniu tohoto kraja pomocou turistického a cudzineckého ruchu, považovať za samozrejmu.

Po vybudovaní lanovej dráhy na Lomnický štít, ktorou stavbou bol kraj Vysokých Tatier nevšednou mierou obohatený, bude treba venovať zvýšenú pozornosť výstavbe podobných horských technických zariadení aj na strednom Slovensku, kde cudzinecký a turistický ruch dosiaľ sa nemohol v potrebnej miere rozvinúť pre neprístupnosť jeho najkrajších kútov. Mám tu na mysli predovšetkým výstavbu lanovej dráhy na vrcholc Majerovej skaly, ktorá tvorí výstupnú základňu pre hrebeňovú túru na Križnú v pohorí Veľkej Fatry. Potrebu výstavby tejto dráhy som už niekoľko ráz uplatňoval na kompetentných miestach, dosiaľ však možnosť jej realizácie príslušnými činiteľmi nebola dostatočným dôrazom pripravená. O životaschopnosti tohoto projektu nemám najmenej pochybnosti, nakoľko lanová dráha na vrcholc Majerovej skaly má byť vystavená v kraji, ktorý už má značnú tradíciu ako turistický tak aj cudzinecký. Ide tu totiž o projekt, ktorý by bol uskutočnený v blízkosti Banskej Bystrice v bezprostrednej blízkosti Starých Hôr. Dolná stanica tejto dráhy by sa nachádzala v bezprostrednej blízkosti štátnej cesty Krakov—Banská Bystrica—Budapešť.

Lanovka by mohla byť priamo zapojená aj so štátnou autobusovou dopravou medzi Banskou Bystricou a Ružomberkom a pri náležitej propagande netreba sa obávať, že bude pasívnou. Križná a bohatstvo okolo nej sústredené horské sú najvyhľadávanejším terénom tak letnej ako aj zimnej turistiky na strednom Slovensku. V lete je to bohatstvo kvetený, ozoňový vzduch, krásne hrebeňové túry a na všetky strany otvorený rozhľad na široký okolitý kraj, čo vábí k vyhľadávaniu tohoto kúta stredného Slovenska turistov nielen z blízkeho okolia, ale aj početných cudzincov z ďalekých krajov. V zime je to od októbra až do mája trvajúci sneh, ktorý poskytuje lyžiariom prvotriedne športové možnosti a pôžitky, z ktorého dôvodu toto miesto je vždy aj teraz po celú zimu hojne navštevované turistami a cudzími lyžiarmi, najmä z blízkeho Maďarska.

Dnešná návšteva tohoto jedinečného, prírodnými krásami nadmieru obdareného horska by sa dala iste nad očakávanie zvýšiť, keby výstup a prístup k tomuto horskému nebol tak obťažný a namáhavý, že ho vie zdolať len prvotriedny turista. Býva dosť častým zjavom, že vianoční a novoroční hostia z cudziny, ktorí prišli len k voľi lyžovaniu na Križnej, neodvážia sa k výstupu na ňu jednak pre strmosť výstupného terénu a jednak pre neschodné cesty. Z úst týchto cudzincov často sme počúvali poznámku, že byť u nich niečo takého, dávno by to už bolo lanovou dráhou sprí-

stupnené najširším vrstvám obyvateľstva. Pri posúdení výstavby spomenutej lanovej dráhy neslobodno zabudnúť aj na to, že Banská Bystrica a jej okolie sa stáva čím ďalej tým väčším vyhľadávaným strediskom letných a zimných športov a strediskom cudzineckého ruchu. Nie je si však možno predstaviť ďalší trvajúci vzrast návštevy cudzincov nielen Banskej Bystrice, ale celého stredného Slovenska, ak toto nebude môcť svojim hosťom poskytnúť, čo inde cudzincom už dávno poskytujú a čo inde je považované za samozrejmé. Priväbiť cudzinca predpokladá predovšetkým povinnosť tomuto aj niečo poskytnúť a urobiť mu prístupnými všetky krásy, ktoré tento kraj skrýva. Bez veľkorysosti a odvahy púšťať sa do projektov, ktoré vyžadujú väčších finančných prostriedkov, nikdy nemožno vytvoriť trvale a vzácne hodnoty, ktoré by boli stredom pozornosti cudzích návštevníkov.

Križná je ideálnym horským, ktoré zabezpečuje cez celú zimu dobré snehové pomery a stáva sa tak zábezpeku pre veľké športové podniky, ktoré za nepriaznivých snehových pomerov prostým posunom na Križnú z hocktorého miesta stredného Slovenska môžu byť bez prekážok zadržané. Je tedy isté, že lanová dráha na Majerovu skalu by bola prvotriednym dopravným prostriedkom, slúžiacim cudzineckému a turistickému ruchu stredného Slovenska, ktorej propagačný význam pre návštevu Veľkej Fatry a ostatných horských stredného Slovenska je neodcenený. Moment propagandy by len zvyšoval tú skutočnosť, že lanovka by išla priamo z najčulejšej štátnej cesty Banská Bystrica—Ružomberok, ktorá spojuje severné Slovensko so Slovenskom stredným a južným a ktorá je v lete i v zime veľmi silne frekventovaná. Pre uskutočnenie tohoto projektu sú tedy dané všetky predpoklady, ktoré príroda k tomuto účelu môžu poskytnúť, a záleží len na ľudskej podnikavosti, či sa tejto vhodnej príležitosti uchopí a využije prírodou ponúknutú príležitosť k svojmu prospechu.

Ďalším aktuálnym problémom pre povznesenie turistického a cudzineckého ruchu stredného Slovenska je projekt turistickej cesty po hrebeni Nizkých Tatier.

Dnes už niet sporu o tom, že Nizké Tatry sú vedľa Vysokých Tatier najvhodnejším objektom pre využitie cudzineckého ruchu na Slovensku. Ich jedinečné prírodné krásy uplatnia sa najdokonalejšie vybudovaním hrebeňovej turistickej cesty, ktorá bude ležať v priemernej výške 1200 m nad morom a s ktorej turista má jedinečný výhľad na krásne panoráma všetkých stredoslovenských horských. Je veľkou prednosťou Nizkých Tatier, že sú ľahko prístupné a lesnaté, čím získavajú celkom iný druh návštevníkov ako Vysoké Tatry a sú tedy ich vhodným doplnkom.

Ako som už spomenul, kraj Nizkých Tatier je hospodársky jedným z najchudobnejších častí stredného Slovenska a je priamo odkázaný na cudzinecký ruch ako na svoj jediný a prirodzený

zdroj príjmov. Priaznivé podmienky cudzineckého ruchu môžu byť vytvorené okrem účelnej propagácie len sústavným uskutočňovaním premysleného plánu komunikačného a sieťou turistických chát. Vedľa úpravy príľahlých automobilových ciest, ktorá úprava je podľa mojho názoru jednou z najnaliehavejších potrieb zdarného vývoja automobilizmu tohto kraja, tvorí hrebeňová turistická cesta s účelne umiestnenými chatami osu turistického ruchu Nizkých Tatier a príľahlých stredoslovenských horských.

Podľa rozličných návrhov predmetná cesta by mala ísť po hrebeni Veľkej Fatry a Nizkých Tatier od Smrečníka cez kremnickú Skalku, Križnú, Prašivú, Chabeneč, Dumbier, až po Kráľovu holu. Dĺžka tejto cesty, lepšie rečené chodníka, obsiahne asi 130 km a jej úkolom by bolo spojovať hrebeňové sedlá jednotlivých horských komplexov Veľkej Fatry a Nizkých Tatier. Za účelom uskutočnenia tohoto projektu treba však predovšetkým získať jednotlivé zainteresované okresy a to Banskú Bystricu, Brezno n. Hr., Kremnicu, Lipt. Sv. Mikuláš, Ružomberok, Turčiansky Sv. Martin, bez prispievania ktorých uskutočnenie tohoto projektu je sotva mysliteľné. Celkový náklad na výstavbu tejto cesty obnáša podľa výsledku poslednej ankety o tomto projekte asi 1.500.000 Kč, pričom však by išlo len o vybudovanie chodníka o najmenej šírke 1,5 m. K uskutočneniu tohoto projektu však doteraz pre nepochopenie príslušných okresov, ktoré z rozpočtových dôvodov väčšinou odoprely na výstavbu tejto cesty finančne prispievať, nebolo možno prikráčať. Zostáva tedy aj tento projekt len zbožným priánim až do tej doby, kým okresy, poťažne Slovenská krajina nenajdú ku jej uskutočneniu dostatočných finančných prostriedkov.

Ako všade inde i na Slovensku vzťahujúci sa cudzinecký ruch je vážne ohrozený vo svojom vzraste krikľavým nedostatkom vhodných hotelov, tak aj stredné Slovensko doteraz nemá dostatočný počet vhodných ubytovacích miest najmä pre návštevníkov t. zv. stredného stavu a vôbec nie pre náročných cudzincov. V poslednej dobe stále sme svedkami toho, že niektoré výpravy na Slovensko sa nemohly uskutočniť pre nedostatok ubytovacích miest, pod ktorým zlom trpia všetky turisticky významné kraje stredného Slovenska. Pri poukazovaní na tento nedostatok treba však v prvom rade vyzdvihnúť zásluhu KČST., ktorý na strednom Slovensku vykonal na tomto poli chvály hodný kus práce. Jeho zásluhou došlo v jednotlivých horských stredného Slovenska k výstavbe pre cudzinecký ruch veľmi dôležitých turistických chát a útulkov, ktorých vybudovanie bez systematickej usilovnej práce nikdy by sa nebolo uskutočnilo. Na tomto poli očakáva KČST., ktorý po dobu svojej 50ročnej blahodarnéj činnosti dokázal, že svoje úkoly vie splniť, na Slovensku ešte kus ťažkej a namáhavej práce, lebo doteraz vystavané chaty ešte zďaleka nestačia a v budúcnosti nebudú stačiť stále vzrastajúcemu záujmu o prírodné krásy Nizkých Tatier a ostatných príľahlých horských. Jeho prvotným úkolom v blízkej budúcnosti bude výstavba spojovacích chát, nakoľko doteraz vystavané chaty sú od seba všetky v takej vzdialenosti, že tieto nestačia ku náležitému využitiu všetkých turistických zaujímavých krajov stredného Slovenska. Možnosti práce pre Klub československých turistov vyskytujú sa na strednom Slovensku v prehojnej miere a verejnosť je presvedčená, že tento osvedčený spolok priateľov prírodných krás tieto aj náležite využije.

Zápis II.schůze zastupitelstva KČST (18.12.1937). - In: *Časopis turistů.* - Roč.50, č.3(1938), s.22-23. - K 60.jubileu predsedu Stredoslovenskej župy KČST V.Paulinyho mu KČST udělilo plaketu Za zásluhy.

člena odboru KČST. v Úpici. Životní jubileum 60 let předsedy Středoslovenské župy řed. Viliama Paulinyho z Banské Bystrice bylo uctěno vzpomínkou na jeho vynikající dílo a jubilantovi odeslán pozdravný projev. Ústřední výbor KČST. věnoval řed. V. Paulinymu plaketu „Za zásluhy“, čímž ocenil jeho práci o turistiku a o Klub. Pozdravné telegramy a

1941

PETHŐ, R.D. : Z turistickej minulosti. – In: *Krásy Slovenska.- Roč.20,č.1 (1941-42), s.12-14.– Obr.* - Z dejín turistiky na Slovensku. „Komu zo Slovákov záležalo na tom, čo sa na Slovensku v turistickom živote deje?...spomenutia hodný je Viliam Paulíny. Tento muž staršej generácie mnoho ráz vystúpil proti krivdám, ktoré sa dialy slovenskej turistike. Raz sa stalo, že v bývalom Klube čl.turistov, odbore v Banskej Bystrici nezvolili ho za delegáta do Stredoslovenskej župy KČST. Aký úmysel to bol, nie je známo. Ale V.Paulíny chcel byť za každú cenu v župe turistickej. Chcel vedieť čo sa tam robí, preto založil odbor presadzoval svojské slovenské požiadavky. Bránil všetkému, čo by bolo škodilo slovenskej veci. Dožadoval sa utvorenia „Slovenskej komisie“, ktorej za čas bol i predsedom. Keď videl, že Slovenská komisia nie je tým orgánom turistickým, akým si ju predstavoval, že totižto nemá tú právomoc, aká by jej prináležala, vzdal sa jej vedenia. Za tým Slovenskú komisiu aj zrušili. Neskoršie znovu navrhli založiť Slovenskú komisiu, ale tak sa zdalo, že ešte v horšom složení, lebo si ani predsedu nemohli voliť, ale malo ho menovať ústredie KČST v Prahe. Toto počínanie u V.Paulinyho vyvolalo príslušnú reakciu. Na jarnom zasadnutí ústredného zastupiteľstva KČST, ktoré sa konalo v Bratislave r.1935, vystúpil proti zriadeniu navrhutej Slovenskej komisie a žiadal o povolenie, aby si Slováci mohli sami utvoriť komisiu takú, ktorá bude duchu i pomerom slovenským prispôsobená. Takmer pol hodiny rečnil, burcoval srdcia a na koniec svojej reči vyhlásil, že keď sa komisia neutvorí taká, akú si Slováci žiadajú, utvorí sa samostatný Klub slovenských turistov. Reč V.Paulinyho vypočuli, ale všetko prešlo na hlucho. Na návrhu Slovenskej komisie nič nezmenili. Takto utvorená Slovenská komisia trvala až do utvorenia samostatného spolku Klubu slovenských turistov a lyžiarov.“
(scan prvej časti článku na str.12, kde sa píše o V.P.) :

Z turistickej minulosti

R. D. Pethő

turistickeho bojiska minulých rokov nadobudnuté dojmy zanechávajú nám mnoho pamätihodných rozpomienok. Z týchto rozpomienok si mnoho ráz urobíme úsudok, ktorý nás privedie na to, koľko energie, vytrvalosti a húževnatosti slovenskej sa vyplývalo v zápase za práva slovenskej turistiky.

Kto zo Slovákov sa hlásil na turistické bojisko? Komu zo Slovákov záležalo na tom, čo sa na Slovensku v turistickom živote deje? Kto sledoval hospodársky vývoj turistického podnikania? Kto viedol a usmerňoval boj turistických pracovníkov? — Z týchto turistických pracovníkov a bojovníkov spomenutia hodný je Viliam Paulíny. Tento muž staršej generácie mnoho ráz vystúpil proti krivdám, ktoré sa dialy slovenskej turistike. Raz sa stalo, že v bývalom Klube čl. turistov, odbore v Banskej Bystrici nezvolili ho za delegáta do Stredoslovenskej župy KČST. Aký úmysel to bol, nie je známo. Ale V. Paulíny chcel byť za každú cenu v župe turistickej. Chcel vedieť, čo sa tam robí, preto založil odbor turistický v Radvani, ktorého sa stal predsedom a takto sa dostal znova do župy turistickej. Tu ako predseda župy presadzoval svojské slovenské požiadavky. Bránil všetkému, čo by bolo škodilo slovenskej veci. Do župy dožadoval sa utvorenia „Slovenskej komisie“, ktorej za čas bol i predsedom. Keď videl, že Slovenská komisia nie je tým orgánom turistickým, akým si ju predstavoval, že totižto nemá tú právomoc, aká by jej prináležala, vzdal sa jej vedenia. Za tým Slovenskú komisiu aj zrušili. Neskoršie znovu navrhli založiť Slovenskú komisiu, ale tak sa zdalo, že ešte v horšom složení, lebo si ani predsedu nemohli voliť, ale malo ho menovať ústredie KČST v Prahe. Toto počínanie u V. Paulinyho vyvolalo príslušnú reakciu. Na jarnom zasadnutí ústredného zastupiteľstva Klubu čl. turistov, ktoré sa konalo v Bratislave r. 1935, vystúpil proti zriadeniu navrhutej „Slovenskej komisie“ a žiadal povolenie, aby si Slováci mohli sami utvoriť komisiu takú, ktorá bude duchu i pomerom slovenským prispôsobená. Takmer pol hodiny rečnil, burcoval srdcia a na koniec svojej reči vyhlásil, že keď sa komisia neutvorí taká, akú si Slováci žiadajú, utvorí sa samostatný Klub slovenských turistov. Reč V. Paulinyho vypočuli, ale všetko prešlo na hlucho. Na návrhu Slovenskej komisie nič nezmenili. Takto utvorená Slovenská komisia trvala až do utvorenia samostatného spolku Klubu slovenských turistov a lyžiarov.

1948

Češť pamiatke našich mŕtvych. - In: *Krásy Slovenska.* – Roč.25, č.5-6 (1947-1948), s.147. – „...na Dušičky spomínali sme i na bývalého predsedu Slovenskej komisie KČST Viliama Paulinyho, riaditeľa na odpočinku v Banskej Bystrici, ktorý ako povereník revolučnej SNR pre financie prišiel do rúk Gestapa a spolu s generálmi Golianom a Viestom bol umučený v Berlíne.“

Češť pamiatke našich mŕtvych! V Zlíne zomrel min. leta Ferdinand Kozmík, škpt. v. v. a bývalý tajomník Slov. komisie KČST, ktorý bol horlivým budovateľom i našej tatranskej turistiky. Dožil sa 75 rokov. — Na Dušičky spomínali sme i býv. predsedu Slov. komisie Viliama Paulinyho, riaditeľa na odp. v B. Bystrici, ktorý ako poverenfk revolučnej SNR pre financie prišiel do rúk Gestapa a spolu s generálmi Gollanom a Viestom bol umučený v Berlíne. — V Prahe zomrel práve v deň svojich 43. narodenín JUDr. Jurij Cyž, predseda Lužickosrbského národného výboru a neohrozený bojovník za práva najmenšieho a neslobodného slovenského národa. V najkrajšom rozkvetení života a práce podľahol ho zákejná choroba, následok opätovného nacistického väznenia.

List od: A.Lutonský. – V Prahe, Slovakotour, 13.januára 1948. – Komu: Krásna zem, redakcia, Ostrava. –
Pripojene posielam prisľúbený príspevok o slovenských chatách. Prosím, aby ste v mojej češtine „slovakizmi“ láskave v rukopise odstránili. Ďalšie žiadané dáta Vám tiež dodám včetne žiadaných snímok. S pozdravom Al.Lutonský
V uvedenom príspevku: Ztraty turistiky na Slovensku za války. - časť z textu uvádza nasledovné :

...Začítí na spáleníšti s obnovou bylo nesnadné. Jediným pevným základem byl slib vedoucích činitelů Slovenské národní rady daný ústne 7.září 1944 v Ban.Bystrici dřívějšimi činiteli turistického ruchu povereniky Dr.I.Štefánikom, Janom Ursinym, Dr.Joskou, **Viliamem Paulinym** a T.Tvarožkem, že budou-li turistické objekty jako místa odporu za povstání zničeny, že SNR vykoná vše, aby byly obnoveny. Tento slib nikým nezapsán byl splněn, třebaže mnozí z těch, kteří jej dali zemřeli, **aneb byli popraveni (V.Pauliny)**. Zavázilo zvláště to, že tí ktož slib dali byli dřívě již při budování turistických objektů na Slovensku **zapojeni přímo jako činovníci na př.V.Pauliny, Dr.I.Štefáník, Ing.J.Styk**, aneb v mladších letech vykonávali přímo turistiku.

—In: ARCHÍV ALOJZA LUTONSKÉHO

1997

Zimný sen : Z dejín lyžovania v Banskej Bystrici a okolí do roku 1945 / Karol Fremal. – Banská Bystrica : Klub lyžiarov (1997). – zmienky o Viliamovi Paulinym :

s.17 - ...Viliam Pauliny zastával funkciu predsedu KČST, ale zároveň bol čestným predsedom SKI-klubu...

s.42 – ...sídliť tu tiež Pohronská župa sokolská(česko-slovenskej obce sokolskej) od roku 1926 na čele s V.Paulinym...

s.98 – Funkcionári a organizátori lyžovania v Banskej Bystrici v rokoch 1920-1945 ...aj Viliam Pauliny...

2000

HOBL, Jozef : Kaleidoskopické obrázky zo stredného Slovenska : Satyrické a humoristické črty písané do Hronských novín pod čiaru, v dobe 1923-1925. – Lučenec : Nová stolová spoločnosť, 2000. – 164 s.- Reedícia pôvodného vydania z roku 1926. Objektom autorovho „humoristického pera“ boli aj vážne osobnosti banskobystrické – župan JUDr.Juraj Slávik a bankový riaditeľ Viliam Pauliny. **(kópia časti textu sú v tomto súpise zaradené pod rok 1926)**

2001

Banská Bystrica : Osobnosti v dejinách mesta. Historicko-etnologické štúdie 2 / Marianna Bárdiová a kol. – Ban.Bystrica : Fakulta humanitných vied UMB. Inštitút sociálnych a kultúrnych štúdií, 2001. – Uvádza sa aj stať venovaná V.Paulinymu.

2002

Pauliny Viliam. – In:Kto bol kto v histórii Banskej Bystrice.- Banská Bystrica : ŠVK, 2002.-text o V.Paulinym na str.146.

2003

SCHVARC, Michal : Odbor KČST v Banskej Bystrici 1920-1938 : Rigorózna práca.-Banská Bystrica : UMB, 2003.-107 s. – Časť textu o Viliamovi Paulinym :

PAULINY, Viliam (1877 – 1945): Bankový riaditeľ. Od roku 1898 úradník Tatrabanky, 1902 účtovník Zvolenskej ľudovej banky vo Zvolene, 1920 riaditeľ, od roku 1923 do roku 1940 predseda správnej rady Národnej banky v Banskej Bystrici.. Od študentských čias sa zúčastňoval národno – kultúrnej a osvetovej práce. Bol zakladateľom a predseda správnej rady účastinnej spoločnosti Stredoslovenské elektrárne, funkcionár Zväzu slovenských peňažných ústavov, od roku 1923 predseda Obchodnej a priemyselnej komory v Banskej Bystrici, člen predsedníctva Národohospodárskej župy stredoslovenskej a člen ďalších inštitúcií a orgánov. Propagátor a organizátor sokolstva, od roku 1919 predseda sokolskej Pohronskej župy Detvan, 1937 člen predsedníctva Československej obce sokolskej, organizátor turistiky a cestovného ruchu, predseda Stredoslovenskej župy KČST, 1. podpredseda ústredného výboru KČST. Prispieval do politických, cirkevných a iných periodík. V rokoch 1925 – 1928 redigoval Hronské noviny, ktoré vychádzali v Banskej Bystrici.

Na čele odboru KČST BB počas jeho existencie stáli významné osobnosti banskobystrického politického, spoločenského a hospodárskeho života. Spomeniem mená ako Július Barták, Ján Wunsch, Fraňo Studnička, Adolf Pštross, Miloš Úlehla, Ján Waschko, Ján Šimčisko, či na stredoslovenskej župe KČST jej predseda Viliam Pauliny. Po odchode župana Juraja Slávika do Košíc sa V.Pauliny stal predsedom Stredoslovenskej župy KČST.

In: Archív Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

2005

HRÚZ, Pavel : Bystrica...v tom. – Banská Bystrica : Duma, 2005. – 2.vyd. – V historkách o bystričanoch sú zmienky aj o Viliamovi Paulinym, doplnené kresbou o jeho lyžiarskych aktivitách (autor kresby nie je uvedený) :

... lyžiar a turista, mešťanosta Viliam Pauliny...

2009

SCHVARC, Michal: Klub československých turistov v Banskej Bystrici 1920-1938. – In: 120 rokov organizovanej turistiky v Banskej Bystrici 1889-2009. – Banská Bystrica : Mesto Banská Bystrica – Klub slovenských turistov Lokomotiva Banská Bystrica, 2009. – S.44-45.-

Odpis časti textu v ktorom sa autor zmieňuje o Viliamovi Paulinym :

Tak, ako na celom území Slovenska, aj v banskobystrickom regióne zostávalo v 1.polovici 20. rokov páľčivým problémom financovanie rozvoja siete turistických chát a útulní. V tunajšom regióne išlo predovšetkým o hrebene Veľkej Fatry a Nízkyh Tatier, o ktoré začal úmerne rásť záujem medzi turistickou verejnosťou nielen v republike, ale i v zahraničí. Na tento fakt naliehavo upozorňoval **Viliam Pauliny, vášnivý turista a milovník prírody**. Kládol dôraz na využívanie turistického a cestovného ruchu po praktickej, ekonomickej stránke, podľa vzoru alpských krajín, najmä Švajčiarska, ktoré sprístupňovalo svoje prírodné bohatstvo pre široké vrstvy verejnosti úpravou turistických ciest, chodníkov, výstavbou ozubených dráh a lanoviek, a v nemalej miere výstavbou ubytovacích a stravovacích kapacít. V Nízkyh Tatrách niečo také nejestvovalo, v porovnaní s Vysokými Tatrami, ktoré mali už v tej dobe vybudovanú celkom solídnu infraštruktúru. Pripomínal, že Klub československých turistov spolu so svojimi miestnymi pobočkami nestačí finančne vyriešiť túto páľčivú otázku. Ako príklad uvádzal vleklý postup výstavby chaty pod Ďumbierom. Odbory KČST v Banskej Bystrici, v Podbrezovej a Brezne, ale takisto i z liptovskej strany, vyzýval k urýchlenej značkovacej akcii, pretože práve vytvorenie a označenie siete turistických ciest bolo podľa neho prvým krokom k dosiahnutiu cieľa, za ktorým mali nasledovať ďalšie. Upozorňoval na potrebu, aby sa vo veci angažovali popri výdatnej štátnej podpore aj samosprávne zložky ako obce, mestá, miestna štátna správa – okresy a župy, slovenskí poslanci v parlamente, bez ohľadu na svoju politickú príslušnosť, a požadovali vyhradiť v štátnom rozpočte vyššie príspevky na rozvoj turistického a cestovného ruchu v Nízkyh Tatrách. Týmito návrhmi chcel Pauliny vyvolať záujem o danú problematiku a hlavne verejnú diskusiu o nej.

O to viac začal presadzovať tieto myšlienky, keď sa po odchode župana Juraja Slávika do Košíc stal predsedom Stredoslovenskej župy KČST. Svedčí o tom jeho interpelácia adresovaná župnému zastupiteľstvu: „Ako predseda Stredoslovenskej župy Klubu československých turistov a i člen župného zastupiteľstva úctivo prosím, aby župný výbor župy XVIII navrhol každoročne odhlasovať v rámci rozpočtu 10 000 Kč na vybudovanie potrebných a primeraných chát v Nízkyh Tatrách, ako i na značkovanie, turistické práce na strednom Slovensku. Tiež prosím, aby výbor podal odôvodnený návrh pred župné zastupiteľstvo na vyzvanie všetkých obcí XVIII. župy, aby vo svojich ročných rozpočtoch zaraďovali na ten istý účel primerané ročné príspevky. Župa nech kontroluje účelné vynaloženie takto zozbieraných peňazí tým spôsobom, že by Stredoslovenská župa KČST bola povinná každoročne podrobne vyúčtovať župe upotrebenie takto zozbieraných peňazí.“ Pripomenul, že Nízke Tatry sú vhodným lyžiarskym terénom a ako príklad uvádzal neďalekú Skalku v Kremnických vrchoch. „Postavme primerané chaty a vykonáme veľký kus práce po stránke kultúrnej, hospodárskej a zdravotnej. Náš národ nás môže za takúto prácu len pochváliť.“ Aj vďaka tejto iniciatíve, svojim nesporným ľudským a v neposlednom rade organizačno-manadžérskym kvalitám, bol **Viliam Pauliny zvolený 19. decembra 1926 na mimoriadnom valnom zhromaždení Klubu československých turistov v Prahe za 1. podpredsedu KČST. Sám V. Pauliny to považoval ako prejav pozornosti Slovensku a uctenie si Slovenska.**

In: Archív KST Lokomotiva Banská Bystrica

2013

V roku 2013 Mestské zastupiteľstvo na podnet Klubu slovenských turistov Lokomotíva vyhlásilo Viliama Paulinyho za významnú osobnosť mesta Banská Bystrica a v roku 2015 udelilo ocenenie Cena Mesta Banská Bystrica.

KALISKÝ, Dušan : Viliam Pauliny- osobnosť z histórie Banskej Bystrice. – In: Bystrický Permon : Banskobystrická revue pre popularizovanie vedy, umenia a cestovného ruchu. – Roč.11, č.3 (september 2013), s.15-16. – obr.

VILIAM PAULINY - OSOBNOSŤ Z HISTÓRIE BANSKEJ BYSTRICE

Mladí osobnosti, ktoré sa významnou mierou zapliali do histórie nášho mesta, patria nepopulárne aj Viliam Pauliny. Rodák so slovenského Pravna našiel svoju profesiu druhú ako bankový úradník a zavŕzil ju ako člen revolučnej Slovenskej národnej rady vo funkcii poverenia pre financie.

Bo štúdiách na Československej obchodnej akadémii v Prahe 1896 – 1899 pôsobil v Tatra banke v Martine, Zvolenskej ľudovej banke, kde viedol Národnú banku, od roku 1900 v Banskej Bystrici, kde sa v roku 1903 stal riaditeľom. V Banskej Bystrici zrealizoval najväčšie a najdlhšie jeho povolanie – pôdľahové podnikanie, spojovní a kultúrno-spoločenskú aktivitu pod obchodníctvom.

Po celý svoj život sa zaoberal reálnou hospodárstvom, ako aj kultúro-vedenským životom Slovenska a celou svetovou obchodníctvom sa zaoberal v jeho zmysle. Počas zúčastnenia v Martine organizoval bankovnícky úradník pracoval aj ako administrátor slovenských československých podnikov v kviňanských skladištných spoločnosti. Neskoré začiatky a od roku 1909 do roku 1914 bol zodpovedajúcim manažerom a vyhlasiteľom Slovenského podnikania – prvého slovenského odborného časopisu pre oblasť podnikania a hospodárstva – a potom v rokoch 1923 – 1925 pôsobil tiež ako redaktor finančných novin, ktoré vychádzali v Banskej Bystrici.

Ďalšie počiny v Prahe bol aktívnym členom kultúrno-vedenského spolku. Dvadsať a päť rokov obdobia sa venuje aj jeho osobnosti korunkujúci a M. B. Banská Bystrica, v Bratislave a Bratislava organizujúci. Po svojej svetovej vojne pokračoval v podnikaní a cestovaní. Bol súčasťou významného podnikateľa 20. 10. 1915. Jeho priateľom Matfajka deklarujú slovenského národa.

V rokoch 1918 – 1920 bol poslancom Národného zhromaždenia a jeho poslancom následným tias Krišpína – Zvolen, Čierna Hora – Margaryta v Banskej Bystrici – Dnišky. Venoval veľkú pozornosť kúpom železných a ocelových závodov v okolí Banská Bystrica. V roku 1919 bol členom výboru, ktorý mal na úmysle založiť podnikateľskú spoločnosť v Banskej Bystrici. Jeho priateľom bol aj Viliam Pauliny, ktorý bol v roku 1919 bol členom výboru, ktorý mal na úmysle založiť podnikateľskú spoločnosť v Banskej Bystrici. Jeho priateľom bol aj Viliam Pauliny, ktorý bol v roku 1919 bol členom výboru, ktorý mal na úmysle založiť podnikateľskú spoločnosť v Banskej Bystrici.

VILIAM PAULINY - OSOBNOSŤ Z HISTÓRIE BANSKEJ BYSTRICE

Práve on je ten, ktorý v roku 1903 založil Klub slovenských turistov Lokomotíva v Banskej Bystrici. Jeho iniciatíva a úsilie bolo základom pre vznik Klubu slovenských turistov Lokomotíva v Banskej Bystrici. Jeho iniciatíva a úsilie bolo základom pre vznik Klubu slovenských turistov Lokomotíva v Banskej Bystrici.

Začiatok je významnou funkciou v Klube československých turistov – ako predseda Slovenského ústredného výboru ČKST v Bratislave 1923 na mimoriadnom valnom zhromaždení Klubu československých turistov v Prahe zvolený za 1. podpredsedu ČKST a v rokoch 1928 – 1932 obidvo ako predseda Slovenskej komisie ČKST.

Hneď od začiatku zdôrazňoval, že v turistike musí sa pracovať podľa presne vymedzeného programu a upraveného na obdobie Návratu pre slovenskú turistiku. Podal návrh na vybudovanie turistického ústredia v Novej Bystrici, napríklad pre usporiadanie podniku pre vybudovanie chaty pod Dumbierom a chaty na Chaberni, nashoval tiež vybudovanie turistického ústredia v Novej Bystrici.

Ako zakladateľ a predseda odboru ČKST v Banskej Bystrici bol medzi tými, ktorí 20. júla 1924 podpísali zakladajúci kameň Chaty generála Milana Rastislava Štefánika pod Dumbierom, a keď sa stalo, ktoré sa pod svojím predstavenstvom pripravilo praxkou ústredie, v predstavenstvom turistického ústredia, vybral sa tam 27. augusta 1927 osobne na turistiku. Počas turistického výletu na Dumbier, ktorý sa uskutočnil 27. augusta 1927 osobne na turistiku. Počas turistického výletu na Dumbier, ktorý sa uskutočnil 27. augusta 1927 osobne na turistiku.

Ďalším zameraním Paulinyho bolo organizovanie a uskutočňovanie turistických výletov, ktoré mali vyvolať do obľavy turistov. V roku 1923 organizoval výlet na Dumbier, ktorý sa uskutočnil 27. augusta 1927 osobne na turistiku. Počas turistického výletu na Dumbier, ktorý sa uskutočnil 27. augusta 1927 osobne na turistiku.

Paulinyho iniciatíva a úsilie bolo základom pre vznik Klubu slovenských turistov Lokomotíva v Banskej Bystrici. Jeho iniciatíva a úsilie bolo základom pre vznik Klubu slovenských turistov Lokomotíva v Banskej Bystrici. Jeho iniciatíva a úsilie bolo základom pre vznik Klubu slovenských turistov Lokomotíva v Banskej Bystrici.

Viliam Pauliny (1896 - 1968)

Práve on je ten, ktorý v roku 1903 založil Klub slovenských turistov Lokomotíva v Banskej Bystrici. Jeho iniciatíva a úsilie bolo základom pre vznik Klubu slovenských turistov Lokomotíva v Banskej Bystrici. Jeho iniciatíva a úsilie bolo základom pre vznik Klubu slovenských turistov Lokomotíva v Banskej Bystrici.

Práve on je ten, ktorý v roku 1903 založil Klub slovenských turistov Lokomotíva v Banskej Bystrici. Jeho iniciatíva a úsilie bolo základom pre vznik Klubu slovenských turistov Lokomotíva v Banskej Bystrici. Jeho iniciatíva a úsilie bolo základom pre vznik Klubu slovenských turistov Lokomotíva v Banskej Bystrici.

-In: <http://www.permon.eu/resources/BP2013-03.pdf>

2014

Za Ing. Viliamom Paulinom (20.8.1931 Zvolen-21.9.2013 Levice)- In: Krásy Slovenska.-Roč.90, č.11-12(2014), s.78. + foto. – Spomienka na predsedu Klubu turistov Levice – ktorý bol synom Viliama Paulinyho.

2019

Viliam Pauliny.- In:Pamätihodnosti mesta Banská Bystrica/kolektív.- Banská Bystrica : Mesto Banská Bystrica, 2019.- text o Viliamovi Paulinom na str.138.

2020

KLUB ČESKOSLOVENSKÝCH TURISTOV V BANSKEJ BYSTRICI

1920 – 1938

100. VÝROČIE ZALOŽENIA
ODBORU KLUBU ČESKOSLOVENSKÝCH TURISTOV
V BANSKEJ BYSTRICI

V roku 2020 Klub slovenských turistov Lokomotíva pamätným bulletinom pripomenul 100.výročie založenia Odboru KČST v Banskej Bystrici a v spolupráci s Mestom Banská Bystrica pripravoval aj Potulky mestom, v rámci ktorých by účastníkov oboznámil s históriou turistiky v našom meste a s významnými osobnosťami – Viliamom Paulinom a Jurajom Slávikom. Z dôvodu celostátnych pandemických opatrení, sa podujatie uskutočnilo až 11.júla 2021.

2021

*Spomienkové podujatie Mesta Banská Bystrica a Klubu slovenských turistov Lokomotíva Banská Bystrica
na 100.výročie Odboru KČST v Banskej Bystrici
a na Významné osobnosti mesta JUDr.Juraja Slávika a Viliama Paulinyho*

*Súčasťou podujatia 11.7.2021 bola pietna spomienka
spojená s položením venca k Pamätnej tabuli Viliama Paulinyho*

Fotografie z rodinného archívu Viliama Paulinyho

Viliam Pauliny

Viliam Pauliny na lyžiarskom výlete na Panský diel v roku 1929

Viliam Pauliny na výlete vo Veľkej Fatre - Chata na Kráľovej studni v roku 1929

Suchý vrch 1929

Príhovor Viliama Paulinyho 9.9.1928 na slávnosti otvorenia Chaty M.R.Štefánika pod Ďumbierom

*Originály fotografií sú v rodinnom archíve rodiny Viliama Paulinyho v Banskej Bystrici.
Digitálny záznam originálnych fotografií z rodinného archívu daroval MVDr.Vladimír Pauliny –
vnuk Viliama Paulinyho - pre Archív Klubu slovenských turistov Lokomotíva Banská Bystrica.*

Publikované a archívne dokumenty o pôsobení Viliama Paulinyho v slovenskej politike, finančníctve a v SNP

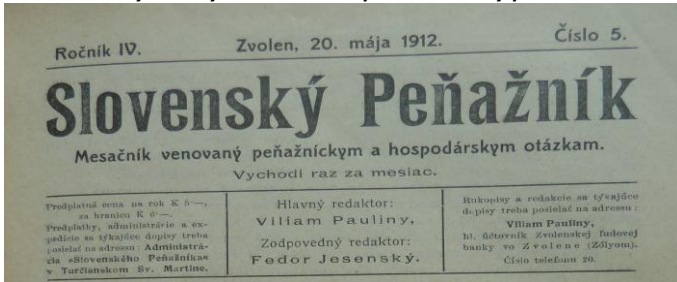
1907

Hor sa za všeobecné volebné právo.-In:Zvolenské noviny. Politicko-spoločenský mesačník.- Roč.4, č.9(25.9.1907).- Viliam Pauliny ako rečník na ľudovom zhromaždení 6.10.1907 v Očovej.

1912

Viliam Pauliny-hlavný redaktor časopisu Slovenský peňažník :

Slovenské ľudové shromaždenie na Dobronivej-Prejav Viliama Paulinyho.-In: Zvolenské noviny.- 1912, č.5, s.5.

Slovenské ľudové shromaždenie na Dobronivej.

V nedeľu, 19. mája, popoludní o 3. hod. bolo na Dobronivej krásne navštvované ľudové shromaždenie, ktoré zvolali — v porozumení s našimi niekto?kým prebudenými roľníkmi — zvolenski naši vodcovia-inteligenti. Na rýnku pred obecným domom sišiel sa veľký zástup národa obojho pohlavia a počas celého dlhého shromaždenia udržoval sám náš statný ľud prikladný poriadok. Shromaždenie otvoril menom svolávateľov Viliam Pauliny a odporučal za vedúceho predsedu dr. Jána Vesela, pravotára zo Zvolena, ku jeho boku do predsedníctva dr. Vladimíra Fajnora, tiež zvolenského pravotára a z popredných gazdov dobronivských Štefana Brzu Polcovie a Jána Kapustíka Zimunovic; za zapisovateľov odporučil pravotára dr. Emila Fábryho, a cand. adv. Juraja Sláviku; uhodnoverníť zápisnicu požiadal Jána Valacha Polčíkovie a Juraja Švarca Gažovie.

1925

Slávnosť otvorenia domu vzdelávacieho spolku remeselníkov vo Zvolene.-In: Hronské noviny. Časopis Čsl.národnej demokracie pre stredné Slovensko.- Roč.7, č.50(Banská Bystrica 11.decembra 1925).- Text slávnostného príhovoru predsedu obch.a priem.komory v Banskej Bystrici Viliama Paulinyho.

Viliam Pauliny

v svojej dôkladnej, poldruhhodinovej prednáške hovoril zvlášť o *národnostnej, školskej a hospodárskej otázke*. Vyzdvihol, že náš ľud ani len výživu nedostáva doma, musí ísť za ňou za more, kde ťažko musí pracovať, aby si nadobudol, o čo obraly ho naše nespravodlivé poriadky.

Rečník poukázal ešte na to, aké blahodarné následky by prinieslo spravodlivé volebné právo pre nás Slovákov na osvetovom a hospodárskom poli. Hovoril rečník obširne o ustanoveniach národnostného zákona a o nepravostiach, ktorými urážajú tento zákon. Nie žeby nám boli dali čo nám patrí, ale vzaii nám aj to, čo sme mali. Na podoprenie svojich tvrdení citoval rečník odsek o národnostnej otázke z reči bývalého ministra Krištoffyyho, povedanej 8. mája 1910. v Orošháze a v Slov. Lupči, kde rodený Maďar, tajný radca jeho veličenstva, uznáva, že politika národnostná u nás je úlisná, nespravodlivá. Rečník napokon predložil shromaždeniu návrh rezolúcie.

Slávnosť otvorenia domu vzdelávajúceho spolku remeselníkov vo Zvolene.

Zvolenský vzdelávajúci spolok remeselníkov otváral minúli nedeľu dňa 6. t. m. slávnostným spôsobom svoj dom. Slávnosť súčasťou sa okrem zvolenských živnostníkov zaslupcovia úradov i samosprávnych inštitúcií a delegát živnostenských organizácií zvl. z Turč. Sv. Martina, Lučenca a B. Bystrice.

Slávnosť zahájala bola zaspievaním národných hymien a touto slávnostnou rečou predsedu obch. a priem. komory v Banskej Bystrici Viliama Paulinyho:

Slávnostné shromaždenie:

16. novembra minulo tomu 12 rokov, ako „Všeobecný priemyselý sbor vo Zvolene“ slávnostnou posviackou prevzal do úžitku a pre svoje spolkové ciele starý remeselnícky dom, postavený na Žubrickovskom pozemku. Kúpený bol tento pozemok, vlastne dom roku 1912, základný kameň ku novoslavbe položený bol 16. júna 1913 a 16. novembra tohože roku bol remeselnícky dom i vysvätený. Pri oboch týchto príležitostiach slávnostnú reč povedal môj predchodca ako predseda obchodnej a priemyselnej komory p. Eudéyvi Rosenauer.

Dnes usporiadal „Podporujúci a vzdelávajúci spolok zvolenských remeselníkov, po odpredaní starého, slávnosť vysviacky nového remeselníckeho domu, ku ktorej poďakovať vážene i prítomné obecenstvo ako i predstaviteľov vlády, župy, mesta, rozličných záujmových korporácií a úradov. Mne sa dostalo toho čestného úkolu, aby som ako terajší predseda obchodnej a priemyselnej komory prehovoril siavnosťou reč na významnej tejto slávnosti. Milerád prichodím medzi Vás a chcem prehovoríť úprimne zo srdca, len neviem, či to bude aj slávnostné. Dovoľte, aby som sa v prvom rade poklonil pamiatke zosnulých Vašich spolubratov-predchodcov, ctihodný a dožobčanov, remeselníkov starobylého mesta Zvo-

lena, ktorí za svojho života spolu s Vami žijúcimi položili základy na založenie priemyselného sboru, slávovskej to vzdelávajúcej, blahobyt, ochranu, právo, podporu pre svojich členov hľadajúcej a vymáhajúcej organizácie. Nemožno nevpomenúť si pri tejto príležitosti na horlivých Vašich predchodcov, akými boli mužovia: Ján Kováčik, Pavel Uhlíar, Ondrej Makovický, Pavel Midriak, Fraňo Spilka, Andrej Kanka, Július Kolár, Fraňo Mužik, Ján Bulla, Ján Markovích, Maxo Schlesinger, Július Nádosy ml., Jozef Poldauf, Vojtech Weiss, Sámuel Bulla st., Vojtech Léner, Fraňo Nádosy, Juraj Furdík, Alexander Mantuán, Juraj Hudec, Sámuel Adamovič, Mikuláš Havaši, Fraňo Jeránek, Alexander Kozáčik, Daniel Bulla, Juraj Slachta, Štefan Bayer, Frigo Fábry, Jozef Hermann — najnovšie Ondrej Hromada.

Tak cítim, že my žijúci pri takýchto príležitostiach zrakom vďačnej svojej duše máme popatriť do minulosti a s láskou spomínať tých, na činnosť ktorých nadväzujeme a ktorých príklad má nám byť vzpruhou v prácach konaných v znamení pokroku za všeobecné dobro.

Do tohoto domu vľahli a svoju činnosť zahájili Živnostenské spoločenstvo, Živnostenská záložna, Meštiansky spolok a Podporujúci a vzdelávajúci spolok zvolenských remeselníkov, ktorému patrí táto budova odkazom starého priemyselného sboru.

Je to vlastne v novej forme pokračovanie činnosti všeobecného priemyselného sboru. Roku 1874 zrušené boli cechy, za ktorými nasledovali priemyselné družstvá, ktoré sa ale neujaly. Trvalejšími a potrebami remeselníctva, obchodu a priemyslu zodpovedajúcejším sa dokázali priemyselné sbory, sväzy, obchodné spolky, remeselnícke jednoty, zakladané koncom 90. rokov minulého a začiatkom tohoto stoletia.

1926

PAULINY, Viliam : Po práci a utrpení prichodí víťazstvo / reč Viliama Paulinyho, ktorú povedal vo Zvolene dňa 19. sept. 1926 za príležitosti slávnostného otvárania novej budovy štátnej ref. reálneho gymnázia Dr. Miloša Štefanoviča. — Banská Bystrica : Nákladom vlastným, 1926. - 15 s. — (Separátny výtlačok textu z Hronských novín)

HOBL, Jozef : Otvorenie novej gymnaziálnej budovy vo Zvolene. — In: Hronské noviny. Časopis Čsl. národnej demokracie pre stredné Slovensko. - Roč. 8, č. 38 (Banská Bystrica 24.9.1926), s. 1-3. — Príhovor Viliama Paulinyho na slávnosti otvorenia novej budovy gymnázia.

Ročník VII. Číslo 38. Banská Bystrica, dňa 24. septembra 1926. Cena 60 hal.

HRONSKÉ NOVINY

Časopis Čsl. národnej demokracie pre stredné Slovensko.

Otvorenie novej gymnaziálnej budovy vo Zvolene.

Slávnosť otvorenia novej gymnaziálnej budovy vo Zvolene, ktorá sa konala dňa 19. septembra 1926, bola veľmi významnou udalosťou. Na slávnosti sa zúčastnili predstavitelia štátnej referácie, miestnej samosprávy a širokého občianstva. Hlavnou rečou sa zaslúžil pán Pauliny, ktorý svojím príspevom vyjadril hlbokú dôveru v budúcnosť našej vlasti a v úlohu vzdelávania v jej rozvoji. Jeho slová boli plné optimizmu a vzbudili veľký záujem poslucháčov. Slávnosť bola nielen kultúrnou, ale aj občianskou udalosťou, ktorá posilnila jednotu a svedomie občanov. Všetci prítomní sa zhodli na tom, že táto budova je veľkým príspevom k vzdelávaniu mládeže a k budovaniu našej spoločnosti. Dôvody na otvorenie novej budovy štátnej referácie reálneho gymnázia Dr. Miloša Štefanoviča v Zvolene, ktoré sa konalo dňa 19. septembra 1926, boli veľmi významné. Táto budova je nielen kultúrnou, ale aj občianskou udalosťou, ktorá posilnila jednotu a svedomie občanov. Všetci prítomní sa zhodli na tom, že táto budova je veľkým príspevom k vzdelávaniu mládeže a k budovaniu našej spoločnosti. Dôvody na otvorenie novej budovy štátnej referácie reálneho gymnázia Dr. Miloša Štefanoviča v Zvolene, ktoré sa konalo dňa 19. septembra 1926, boli veľmi významné. Táto budova je nielen kultúrnou, ale aj občianskou udalosťou, ktorá posilnila jednotu a svedomie občanov. Všetci prítomní sa zhodli na tom, že táto budova je veľkým príspevom k vzdelávaniu mládeže a k budovaniu našej spoločnosti.

Ročník VII. Číslo 38. Banská Bystrica, dňa 24. septembra 1926. Cena 60 hal.

HRONSKÉ NOVINY

Časopis Čsl. národnej demokracie pre stredné Slovensko.

Otvorenie novej gymnaziálnej budovy vo Zvolene.

Slávnosť otvorenia novej gymnaziálnej budovy vo Zvolene, ktorá sa konala dňa 19. septembra 1926, bola veľmi významnou udalosťou. Na slávnosti sa zúčastnili predstavitelia štátnej referácie, miestnej samosprávy a širokého občianstva. Hlavnou rečou sa zaslúžil pán Pauliny, ktorý svojím príspevom vyjadril hlbokú dôveru v budúcnosť našej vlasti a v úlohu vzdelávania v jej rozvoji. Jeho slová boli plné optimizmu a vzbudili veľký záujem poslucháčov. Slávnosť bola nielen kultúrnou, ale aj občianskou udalosťou, ktorá posilnila jednotu a svedomie občanov. Všetci prítomní sa zhodli na tom, že táto budova je veľkým príspevom k vzdelávaniu mládeže a k budovaniu našej spoločnosti. Dôvody na otvorenie novej budovy štátnej referácie reálneho gymnázia Dr. Miloša Štefanoviča v Zvolene, ktoré sa konalo dňa 19. septembra 1926, boli veľmi významné. Táto budova je nielen kultúrnou, ale aj občianskou udalosťou, ktorá posilnila jednotu a svedomie občanov. Všetci prítomní sa zhodli na tom, že táto budova je veľkým príspevom k vzdelávaniu mládeže a k budovaniu našej spoločnosti.

Ročník VII. Číslo 38. Banská Bystrica, dňa 24. septembra 1926. Cena 60 hal.

HRONSKÉ NOVINY

Časopis Čsl. národnej demokracie pre stredné Slovensko.

Otvorenie novej gymnaziálnej budovy vo Zvolene.

Slávnosť otvorenia novej gymnaziálnej budovy vo Zvolene, ktorá sa konala dňa 19. septembra 1926, bola veľmi významnou udalosťou. Na slávnosti sa zúčastnili predstavitelia štátnej referácie, miestnej samosprávy a širokého občianstva. Hlavnou rečou sa zaslúžil pán Pauliny, ktorý svojím príspevom vyjadril hlbokú dôveru v budúcnosť našej vlasti a v úlohu vzdelávania v jej rozvoji. Jeho slová boli plné optimizmu a vzbudili veľký záujem poslucháčov. Slávnosť bola nielen kultúrnou, ale aj občianskou udalosťou, ktorá posilnila jednotu a svedomie občanov. Všetci prítomní sa zhodli na tom, že táto budova je veľkým príspevom k vzdelávaniu mládeže a k budovaniu našej spoločnosti. Dôvody na otvorenie novej budovy štátnej referácie reálneho gymnázia Dr. Miloša Štefanoviča v Zvolene, ktoré sa konalo dňa 19. septembra 1926, boli veľmi významné. Táto budova je nielen kultúrnou, ale aj občianskou udalosťou, ktorá posilnila jednotu a svedomie občanov. Všetci prítomní sa zhodli na tom, že táto budova je veľkým príspevom k vzdelávaniu mládeže a k budovaniu našej spoločnosti.

1928

ŠROBÁR, Vavro : Oslobodené Slovensko. Pamäti z rokov 1918-1920. Sväzok prvý.-Praha : Tiskové a nakladateľské družstvo československých legionárov, 1928. – 470 s. – Uvádza viaceré údaje o V.Paulinym :

s.134 – Slovenský peňažník, redaktor Viliam Pauliny

s.163 – Úradný súpis predprevratových Slovákov (z archívu uhorského kráľovského ministerstva vnútra) – Evidenčná listina Zvolenskej župy zo 16.októbra 1918 obsahuje aj meno Viliam Pauliny bankový direktor Zvolen

s.300 –v časti **Vyjednávanie Dr.M.Hodžu a členov SNR s maďarskou vládou v novembri 1918 v Pešti, uvádza medzi delegovanými členmi SNR aj V.Paulinyho a jeho „jedovatú poznámku – či nám Maďari dovoľia aspoň na Ďumbieri postaviť slovenskú školu?“**

s.309-312 – **keď V.Šrobár zostavoval tieto pamäti, požiadal V.Paulinyho o stručnú správu o vyjednávaniach v Pešti – a podáva tu doslovne jeho odpoveď- list z 3.júla 1928**

s.356 – Menoslov pre ústrednú správu na Slovensku. Župani a županskí sekretári – uvedený aj Vilo Pauliny

s.358 – Menoslov pre ministerstvá v Prahe.Časť 10/Likvidačná komisia : Dr.M.Hodža, Dr.I.Markovič, R.Pilát, V.Pauliny

1930

MEDVECKÝ, Karol A.: Slovenský prevrat. Sväzok II. –Bratislava : Komenský-Vydavateľská a literárna spol.s.r.o., 1930. –

Na str.35 uvádza V.Paulinyho medzi Slovákami kooptovanými do Národného zhromaždenia

Na str.292 uvádza informáciu z júna 1919, keď počas okupácie maďarskými bolševickými vojskami ,V.Pauliny požiadal o evakuáciu víglašského panstva

Na str.302 uvádza V.Paulinyho medzi členmi Slovenskej národnej rady, ktorí v novembri 1918 boli s M.Hodžom pri rokovaní so zástupcami maďarskej vlády v Budapešti

Medzi str.304-305 je vložená obrazová príloha – Kolektívna fotografia Klubu slovenských poslancov prvého Národného zhromaždenia čsl. , medzi nimi aj Juraj Slávik a Viliam Pauliny. –

Klub slovenských poslancov prvého Nár. Shr. čsl.

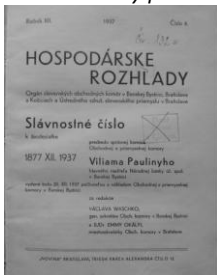

Pauliny Vil.

Viliam Pauliny

1937

VIEST, I. : Úlohy železníc pre hospodárske povznesenie Slovenska. – In: Hospodárske rozhľady.-Roč.12 (1937), s.192. - Viliam Pauliny pôsobil v Ústrednej a riaditeľskej rade železničnej, kde energicky obhajoval záujmy Slovenska.

Hospodárske rozhľady : Slávnostné číslo k šesťdesiatke predsedu správnej komisie Obchodnej a priemyselnej komory Viliama Paulinyho hlavného riaditeľa Národnej banky úč.spol. v Banskej Bystrici.- Roč.12, č.4(1937).

Hospodárske rozhľady. Orgán slovenských ochodných komôr v Banskej Bystrici, Bratislave a Košiciach a Ústredného sdruž. Slovenského priemyslu v Bratislave. **Slávnostné číslo k šesťdesiatke predsedu správnej komisie Obchodnej a priemyselnej komory Viliama Paulinyho hlavného riaditeľa Národnej banky úč.spol. v Banskej Bystrici vydané bolo 20.12.1937** pečlivosťou a nákladom Obchodnej a priemyselnej komory v Banskej Bystrici.(Hospodárske rozhľady.-Roč.12, č.4(1937).

KONĚRZA, J.: Železniční investice na Slovensku po převratu. – In: Hospodárske rozhľady.-Roč.12 (1937), s.147. – Viliam Pauliny bol členom v železničnej, stavebnej, elektrifikačnej, peňažnej a vodohospodárskej štátnej rade a zaslúžil sa o vybudovanie železničných tratí Krupina-Zvolen, Červená Skala-Margecany a Banská Bystrica-Diviaky.

KULÍŠEK, Milan : Viliam Pauliny 60ročný.- – In: **Hospodárske rozhľady** : Orgán slovenských obchodných komôr v Banskej Bystrici, Bratislave a Košiciach a Ústredného združ.slovenského priemyslu v Bratislave. : **Slávnostné číslo k šesdesiatke predsedu správnej komisie Obchodnej a priemyselnej komory Viliama Paulinyho.- Roč.12, č.4(1937)**, s.9-24.

STODOLA, Kornel : K šesdesiatinám Viliama Paulinyho. – In: **Hospodárske rozhľady** : Orgán slovenských obchodných komôr v Banskej Bystrici, Bratislave a Košiciach a Ústredného združ.slovenského priemyslu v Bratislave. : **Slávnostné číslo k šesdesiatke predsedu správnej komisie Obchodnej a priemyselnej komory Viliama Paulinyho.- Roč.12, č.4(1937)**, s.7-8.

PRAŽÁK, L.: Význam lázeňství pro krajinu slovenskou. - In: **Hospodárske rozhľady.-Roč.12 (1937), s.205.** – Viliam Pauliny venoval zvláštnu pozornosť kúpeľom Sliač, zaslúžil sa o to, že sa stali majetkom československého štátu a jeho snahou bolo tiež vyhlásenie termálneho kúpaliska Kováčová za liečebné miesto. Podal návrh na stavbu lanovky na Majerovu skalú a na vybudovanie hrebeňovej cesty Nízkymi Tatrami.

ŠAFAŘÍK, E.: Cudzinecký, cestovný a turistický ruch. - In: **Hospodárske rozhľady.-Roč.12 (1937), s.180.** – Popri hospodárskej problematike sa V.Pauliny zaujímal aj o turistiku a lyžovanie.

Viliam Pauliny, predseda kuratoria šesťdesiatročný. - In : **Ročná zpráva Štátnej československej obchodnej akadémie v Banskej Bystrici. - 1937/38. - s. 12-13.** - Text gratulácie generálnemu riaditeľovi Národnej banky, predsedovi kuratória Štátnej československej obchodnej školy v Banskej Bystrici V. Paulinymu pri príležitosti jeho 60. narodenín.

WASCHKO, V.: Banskobystrická obchodná a priemyselná komora v rokoch 1923-1937. – In: **Hospodárske rozhľady. – Roč.12, (1937), s.41.**

1938

Text strojopisného zápisu zo dňa 30.7.1938 o uvedení Viliama Paulinyho do úradu starostu Mestského úradu v Banskej Bystrici :

Z á p i s n i c a

Napísaná v Banskej Bystrici dňa 30.júla 1938 z príležitosti uvedenia novozvoleného starostu Viliama Paulinyho do úradu.

P r í t o m n í : Dr.Miloš Úlehla, okresný náčelník, Dr.Štefan Malovecký, koncipista politickej správy, Viliam Pauliny, nastupujúci starosta, Rudolf Bojas, II.Námestný starosta a úradnícky sbor mesta Banskej Bystrice.

Dr.Miloš Úlehla, okresný náčelník banskobystrického okresu, uvítal novozvoleného starostu Viliama Paulinyho a odovzdal mu dekret o potvrdení voľby ministrom vnútra nasledovného znenia :

„Ministerstvo vnútra. Čís.59937/1938-9. V Prahe dňa 20.júla 1938. Pánu Viliamovi Paulinyovi, hlavnému riaditeľovi Národnej banky úč.spol. v Banskej Bystrici. Podľa ustanovenia §63 zákona zo dňa 12.júla 1933, č.122 Sb.z.a.n., potvrdzujem Vašu voľbu starostom obce(mesta) Banskej Bystrice.

Očakávam, že budete plniť svedomite a neustranne povinnosti svojho úradu a starať sa zo všetkých síl o blaho a rozkvet obce a že podľa sľubu, ktorý ste zložili pri ustavení obecného zastupiteľstva, zostanete vždy verný Československej republike a budete poslušný jej zákonov. M.P.Ministerstvo vnútra.

Minister: Dr.Černý v.r.“

Po doslovnom prečítaní tohto dekretu okresný náčelník vreľmi slovami uviedol novozvoleného starostu Viliama Paulinyho v úrad a prízvukoval, aby v smysle dekretu mal vždy na zreteli dobro občianstva, vôľa ktorého ho na toto miesto postavila.

V mene úradníckeho sboru mesta Banskej Bystrice pozdravil starostu Viliama Paulinyho Jozef Francz, mest.akt.hl.tajomník nasledovným prívetom :

„Veľavážený pán starosta ! Pripadá mi milá úloha, aby som Vás, pán starosta, v mene úradníckeho sboru čo najvreľšie pozdravil z príležitosti, keď sa ujimate kormidla nášho mesta. Za posledných 10 rokov naše mesto vo svojom vývine neobyčajne postúpilo, takže dostáva priamo veľkomestský ráz. Bolo treba vynaložiť hodne úsilia a práce, ktorú úradníctvo zdolávalo s ochotou a radosťou, veď si bolo vedomé, že každý z nás, či s väčšou alebo menšou hrivnou, prispieva na budovanie nášho krásneho mesta, ktoré obdivuje nielen občianstvo našej vlasti, ale aj cudzina.

Pri tejto príležitosti môžem Vás, veľavážený pán starosta, uistiť a verejne vyhlásiť, že úradníctvo mesta bude v tejto budovateľskej práci i naďalej zo všetkých svojich síl pokračovať a veríme pevne, že našou usilovnou a svedomitou prácou získame si plne Vašej dôvery, ktorá je základom obapolnej spokojnosti a bez ktorej ťažko by bolo plniť povinnosti, ktoré nám ukladá komunálna politika.

V mene úradníckeho sboru dovoľujem si Vás čo najúctivejšie poprosiť, aby ste nás hneď na začiatku svojho pôsobenia touto dôverou láskave poctili, lebo ona bude pre nás najlepšou vzpruhou pre ďalšiu našu prácu. Sme ľudia a iste každý z nás má nejaké slabšie stránky, na ktoré, pán starosta, ráčte hľadieť okom nie prísneho šéfa, ale objektívneho a dobrotivého otca, aby ruka v ruke, ako jedna rodina, mohli sme zdarne pracovať na ďalšom budovaní nášho mesta a prispieť takto i k rozkvetu nášho milého Slovenska a našej drahej vlasti – Československej republiky. Keď Vás, pán starosta, z úprimných našich srdíc vítame, prosíme Všemohúceho Boha, aby v hojnej miere žehnal Vašu ťažkú a zodpovednú prácu pre blaho nášho mesta. Nech Vám a nám dobrotivý Pán Boh pomáha !“

Starosta Viliam Pauliny poďakoval sa okresnému náčelníkovi za vreľé slová uvítania a prehlásil, že pri vykonávaní svojho úradu bude mať vždy na zreteli svoj sľub vernosti Československej republike, ktorej blaho mu je nadovšetko a pod týmto zorným uhlom bude hľadieť čo najlepšie plniť povinnosti, ktoré mu ukladá úrad starostu.

Naväzujúc na prívät Jozefa Francza, mest.akt.hl.tajomníka, na adresu úradníckeho sboru prízvukoval, že základom úspešnej spolupráce je dobrá vôľa, jednotná myseľ, poctivosť, usilovnosť a vernosť štátu. Žiadal prítomné úradníctvo, aby vždy a v každom ohľade obracalo sa na neho otvorene a s dôverou, aby sa vystrihalo našepkávačstva, čo je najväčším zlom a vie zmaříť každú kladnú prácu. Verí, že úradníctvo mesta zachová pri každom svojom počínaní ním naznačený smer a keď tomu bude tak, nebude takej ťažkosti v komunálnej politike, ktorá by sa nedala prekonať, k čomu je-pravda- rozhodne treba pomoci Božej.

Opätovne ďakoval okresnému náčelníkovi za milé a vrelé privítanie a prehlásil, že sa bude usilovať voči svojmu nadriadenému úradu zachovať vždy ten najlepší pomer a ak by snád' v budúcnosti došlo prípadne k neshode názorov, budú si toto vždy vedieť medzi sebou vyriešiť gentlemansky. Za týmto okresný náčelník s nastupujúcim starostom, druhým námestným starostom a vedúcimi úradníkmi mesta preskúmali pokladnicu a to v prvom rade porovnali uzávierky mestskou pokladnicou spravovaných deníkov so škontrom. Potom námatkovou kontrolou dopodrobna bola preskúmaná základina penzijná, ktorej cenné papiere, vkladné knižky a úpisy nájdené boli v úplnom poriadku. Taktiež celkový nález ohľadne súčtu bol číselne preskúmaný a nebola zistená žiadna závada. Spočítaná bola pokladničná hotovosť, ktorá súhlasila so zbytkom deníkového nálezu, ktorý tvorí integrujúcu súčasť tejto zápisnice. Čo sa týka disponovania s bežným účtom, bol prítomný účtovný riaditeľ upravený, aby v dôsledku zmeny v osobe starostu a námestníkov, previedol ihneď príslušné opatrenia. Dôkazom odovzdania, poťažne prevzatiaestskej pokladnice nastupujúcim starostom, boli všetky deníky zodpovednými činiteľmi podpísané, pri čom novouvedený starosta prehlasuje, že morálnu a materiálnu zodpovednosť tak za pokladnicu, ako i za administratívu prejíma dnešným dňom.

Týmto bolo jednanie skončené a zápisnica po prečítaní podpísaná. D.a.h.

Okresný náčelník (podpis Úlehla)

Za ved.notára (podpis...)

Mest.akt.hl.taj.(podpis Francz)

Mest.účt.tajomník (podpis...)

Vybavené na zvláštnom hárku.

Banská Bystrica 6.VIII.1938 Došlo 5.VIII.1938

In: Štátny archív v Banskej Bystrici

nastupujúci starosta (podpis Viliam Pauliny)

II.nám.starosta (podpis Rudolf Bojas)

mest.účt.riaditeľ (podpis Ernest...)

mest.pokl.hl.taj(podpis Adalbert Szilárd)

Mestský úrad Banská Bystrica

802 Číslo: 12291 VI. 938 Predné číslo: 11788/38 Počet príloh: 2

Věstník pro železnice a plavbu(Praha).-Roč.20, č.3(12.1.1938), s.10. – Uvádza sa informácia, že PAULINY, Viliam bol od 1938 na dobu 5 rokov menovaný za člena riaditeľskej rady železničnej v Bratislave, pre obchod a živnosti.

Předsedové Obchodních komor hovoří o hospodářských otázkach.- Praha : Rozhlas pro průmysl, obchod a živnosti , 1938.- 49 s. -Edícia: Knihovna rozhlasu pro průmysl, obchod a živnosti ; zv. 4. – **Aj príspevok Viliama Paulinyho.**

1940

Účastina Stredoslovenskej banky úč.spol. z roku 1940 – s podpisom predsedu Viliama Paulinyho

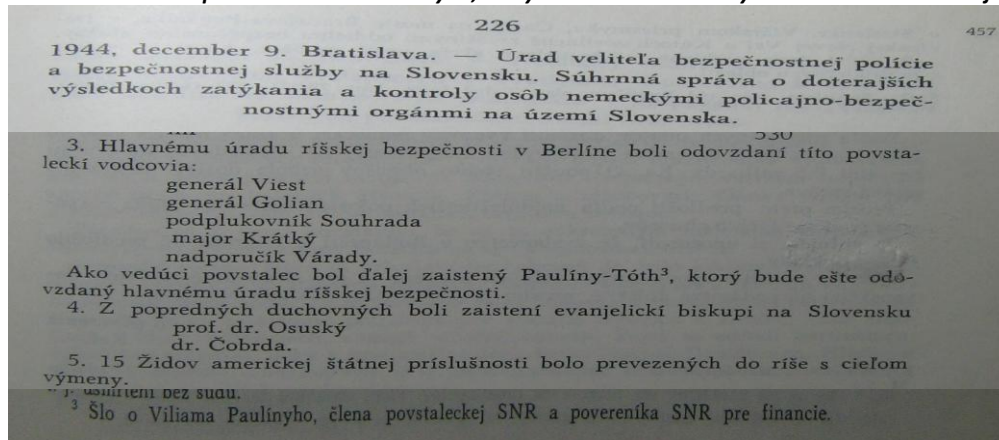
1944

PREČAN, Vilém : Slovenské národné povstanie. Nemci a Slovensko 1944. Dokumenty. –Bratislava : EPOCHA, 1970.

Dokument 226 - Správa z 9.12.1944 uvádza :

odovzdanie generálov Viesta a Goliana Hlavnému úradu ríšskej bezpečnosti v Berlíne

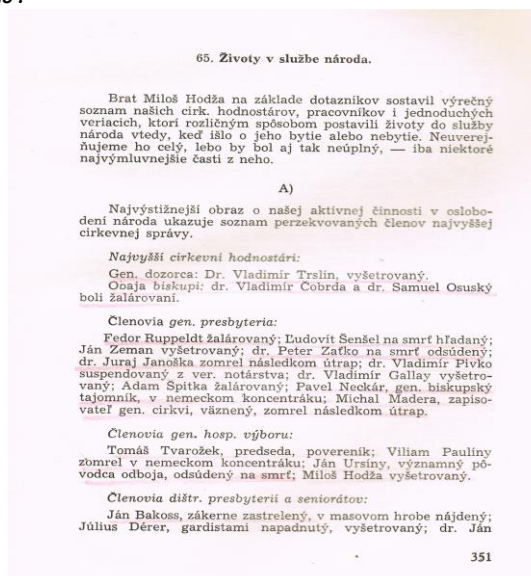
zaistenie vedúceho povstalcu Viliama Paulínyho, ktorý bude ešte odovzdaný Hlavnému úradu ríšskej bezpečnosti

1947

OSUSKÝ, Samuel Štefan : Služba národu. II. – Liptovský Sv.Mikuláš : Tranoscius, 1947. -416 s. – Autor-predseda Štúrovej ev.spoločnosti, na str.351 uvádza zoznam členov najvyššej ev.cirkevnej správy, ktorí boli prenasledovaní, alebo obetovali svoj život v službe národu, medzi nimi aj člen gen.hospodárskeho výboru Viliam Pauliny, ktorý zomrel v nemeckom koncentráku.

– Kópia str.351 na ktorej autor uvádza aj meno Viliama Paulínyho :

1969

Text strojopisného záznamu , ktorý dňa 4.2.1969 zapísal syn Viliama Paulínyho – JUDr.Vladimír Pauliny :

Sokolskí predstavitelia Šrobár a Pauliny v SNP

Keď Adolf Hitler okypčil a rozbil Československú republiku, sokolstvo ako typický predstaviteľ československej ideje, bolo prvé prenasledované. Po zakázaní sokolskej činnosti na Slovensku už v decembri 1938 a neskôr roku 1939 aj v Čechách (v Protektoráte) všetci členovia Sokola prešli do ilegality. Prenasledovanie sokolov na Slovensku malo veľmi rušné momenty. Sokolovne obsadili hlinkové gardy. Tam kde sa pravidelne cvičilo, kde sa udržiaval vzorný poriadok a čistota, kde vždy vládol pokoj a pilná drobná práca, tam sa nastahovali čizmy nemeckých prisluhovačov. Zo sokolovní sa stali krčmy a zábavné miestnosti, skladiská a miesta pre rozličnú činnosť gardistov.

V tom čase sa dr.Vavro Šrobár utiahol ako kúpeľný lekár do Trenčianskych Teplíc. Tam mal relatívne pokoj. Gardisti na šťastie dávno zabudli, že bol ministrom a že bol prvým starostom sokolskej župy bratislavskej-Masarykovej.

Naproti tomu brat Viliam Pauliny bol trňom v očiach banskobystrických gardistov. 18.decembra 1937 pri oslavách jeho 60.narodenín stalo sa neslýchanou vecou to, že všetky banskobystrické spolky aj tie, ktoré sa často stavali proti sebe, sa manifestačne – počtom asi 500 ľudí – zišli uctiť si všetkými uznávaného statočného vlastenca, dobrého a obetavého človeka a pilného pracovníka, v osobe brata Paulínyho, starostu sokolskej župy pohronskej uctili si príslušníci banskobystrických spolkov záslužnú činnosť Sokola. Krátko po tejto oslave mesto Banská Bystrica si zvolilo Viliama Paulínyho za svojho starostu proti kandidátovi ľudovej strany Michalovi Samuhelovi. V kritických dňoch rozbijania československej republiky Viliam

Pauliny tvrdo vzdoroval ľudáckym a gardistickým výčinom. 6.októbra 1938 gardisti ho surovo inzultovali, odstránili ho z miesta starostu Banskej Bystrice. Vyhodili ho ako riaditeľa banky. Ani v súkromí mu nedopriali pokoj. 21.marca 1939 organizujú demonštrácie pred jeho bytom, dožadujú sa jeho zatknutia a píšu hanobiace heslá na dom v ktorom býval. Nebol zatknutý a nebol väznený (poznámka jeho syna Dra Vladimíra Paulinyho).

Podobné osudy stihli viacerých sokolských predstaviteľov. Podobný priebeh malo napríklad aj zatknutie starostu župy podtatranskej-Hviezdoslavovej brata Klimeša. Tak ako sa stupňovali akcie proti príslušníkom Sokola, stupňovala sa ich odbojová činnosť. Čo Sokol, to pevná opora protifašistického boja smerujúceho k obnoveniu slobody a nezávislosti Československa. Ešte v tom čase, keď bol generál Eliáš v Trenčíne a keď Hitler podlamoval základy československej republiky, zoznámil senior Zeman generála Eliáša so Šrobárom, čím vlastne sa začne tvoriť charakter odbojovej činnosti, ktorá smerovala ku slovenskému národnému povstaniu.

Šrobár, ako reálny politik robil aj odboj reálne a vedel, že odboj vo vojne je v prvom rade vec vojenská. Tiež si uvedomoval skutočnosť, že sa môže oprieť o Sokolov, ktorí tvorili civilnú armádu najvernejšiu Československú. Trenčianski sokoli boli u Šrobára v Trenčianskych Tepliciach ako doma. Sprostredkovanie styku vykonával najmä Jaro Kudla, trenčiansky vzdelávateľ a cvičenec. Keď neskôr prišiel Milan Polák do Trenčína tiež jemu sa stala sokolská spoločnosť základom jeho činnosti. Bol dlhoročným starostom Sokola v Čadci a v kruhu trenčianskych sokolov vedel vykonať neuveriteľné, rozsiahle práce pre odboj aj priamych príprav pre odboj Národného Povstania.

Medzi najvýznamnejších spolupracovníkov z radov sokolských bratia Chovanovci, Babiakovci, Kudla, Jakubáci, Trančík. Z armády v tom čase najviac spolupracoval so Šrobárom generál štábu František Urban. Spojenie zriadil br. Viliam Pauliny. Tak ako sa v Trenčíne spojovali sokolskí činitelia s armádnyimi tak tomu bolo aj v Banskej Bystrici. V r.1940 v byte br.starostu Paulinyho zišli sa br.Dr.Petelen (primár v nemocnici), br.inž.Krajčovič riad.priemyslovej školy s dvoma význačnými vojakmi s pplk.štábu Jureckom (veliteľ druhej divízie) a majorom gen.štábu Františkom Urbanom (veliteľ druhej divízie). Osnovali veľmi rozsiahle plány. V krátkom čase dostali sa do styku cestou Paulinyho so Šrobárom, ešte v roku 1940 navštívil Urban Šrobára v Tepliciach. Po niekoľkých návštevách prevzal Urban na seba veľmi ťažkú úlohu : pripraviť vojenské povstanie a zapojiť do neho čím viac vojakov a civilistov. Každý mesiac mal prísť rokovať so Šrobárom. Práca sa darila a do príprav boli zapojovaní dôstojníci z Banskej Bystrice, Martina, Zvolena, Ružomberka, Trenčína a z ďalších posádok. Ale Urbanovi osud neprial, bol často prekladaný a mal čím ďalej menej možností pre pokračovanie v prípravách.

Sokolské kruhy v súčinnosti s armádou neprestajne zvyšovali svoju aktivitu. Milan Polák aj politicky sústreďuje najväčšie sily ilegálnych politikov a vytvára „ústredný národný revolučný výbor“ v roku 1940 spolu s inž.P.Stahlom, Jánom Podhoránym, Jánom Ursínym. Aj v tomto politickom zoskupení s komunistami boli dvaja činníci sokolskí. Aj v ďalšej kombinácii v roku 1942 bol na byte Fr.Krála v Bratislave utvorený nový UNRV, v ktorom vedľa M.Poláka bol Miloš Hrušovský a inž.P.Stál. Milan Polák pod vplyvom trenčianskych sokolov orientoval sa čím ďalej viac na konkrétne prípravy odboja v úzkej spolupráci s armádou. Mnoho porád sme odbavovali len v súvislosti s otázkami konkrétnych odbojových akcií a vždy ku všetkým cestám šla cez armádu. Tieto snahy vyústili napokon v spojení Milana Poláka s J.Golianom prostredníctvom Vladimíra Chovana.

Keď na dôkaz nášho spojenia s vládou v Londýne vysielali Golianom navrhnuté heslo : „Od Šumavy k Tatrám“, začína nová etapa v prípravách na SNP. Golian sa dostáva do styku so Šrobárom a v krátkom čase prijíma do Trenčína oznámenie, že jeho koncepcia pre povstanie je Londýnom schválená a treba na nej plne pracovať. Veľký počet sokolských pracovníkov ako civilistov vedľa armády má plné ruky práce.

Keď je veliteľstvo pozemného vojska preložené do Banskej Bystrice a Golian tam prechádza ako náčelník štábu, celé prípravy vrcholia. Milan Polák je povolán do armády a pracuje ako pobočník Golianov. Šrobár a Pauliny rozširujú prácu na ďalšie oblasti Slovenska. V apríli 1944 je Golian oficiálne poverený prípravou povstania a dostáva styčného z Londýna Zdena Krátkeho. Začiatkom augusta zoskakuje na Ploskej styčný zo ZSSR Michal Pavlovič a je za dramatických okolností privádzaný do Banskej Bystrice dr.Júliusom Chovanom.

Ešte dňa 24.8.1944 bol br.Pauliny za dr.Vavrom Šrobárom v Trenčianskych Tepliciach. Robili súvahu organizovania národných výborov, ktorých už v ilegalite mali pripravených okolo 900. Rozmiestňovali a určovali peniaze pre partizánske skupiny a koncipovali politické príkazy. Na druhý deň musel však Šrobár Teplice opustiť, lebo dostal varovanie, že UŠB a gestapo ho majú zatknúť. Varovanie v zápätí bolo z Trenčína dané aj z Bratislavy. Šrobára do Banskej Bystrice doviezol na aute prof.inž.Miloš Marko, ktorý bol už v tom čase narukovaný. Cestou sa zastavovali v posádkach, aby zisťovali stav a náladu vojska.

Spojenie medzi Šrobárom a Golianom v tom čase sprostredkoval Pavel Hronec, tiež už narukovaný. Šrobár krátko pobudol u Paulinyho. Gestapo a gardisti patrolovali pred ich bytom a preto sa presťahovali do chaty br.dr.L.Nábělka na Donovaly.

Rozhodujúci deň prepuknutia povstania, ktorý bol kľúčovým pre zdar všetkých doterajších príprav boli vedľa pplk.Jána Goliana a kpt.Milana Poláka, mjr.Marko, bratia Veselovci, celé spravodajské oddelenie na čele s npr.Ludom Kubom, štkp.Zdenom Krátkym. Menovaní vykonali tu odvážny a hrdinský prelom prechodu z ilegality do otvoreného boja proti zapredaneckým dôstojníkom na čele pplk.Kanákom a pplk.Zverinom.

Z Bratislavy sa v ten istý večer ozvaly hlasy z rádia o tom, že Nemci prekročili Dunaj a tiahnu cez Bratislavu potlačiť vzbúrencov. Na veliteľstve sa zišli v kancelárii mjr.Marku pplk.J.Golian, kpt.Milan Polák, pplk.Mirko Vesel za armádu a Ján Ursiny a inž.Jozef Styk za SNR. Po uvážení situácie rozhodli sa postaviť sa na odpor nemeckým vojskám, ktoré prichádzali s úmyslom zlikvidovať búriace sa slovenské vojská a partizánov. Toto rozhodnutie z 29.augusta 1944 vošlo ako historické dátum. Všetci, ktorí toto rozhodnutie vykonali boli Sokoli.

V tú istú noc bratia Veselovci s dr.inž.Markom navštívili ministra V.Šrobára u dr.Nábělka na Donovaloch a spolu zosnovali do rána dve výzvy do povstania - vojenskú a politickú slovenskému ľudu. Väčšiu časť povolania k vojsku písal Dr.Šrobár. Ďalšiu časť k vojsku a celé povolanie k národu písal Dr.Nábělek.

Veľmi dôležitú úlohu pri vyhlásení Slovenského Národného povstania na verejnosť mal slovenský slobodný vysielateľ B.Bystrica. Jeho prípravou bol poverený Gabo Rapoš a pod jeho vedením bola uskutočnená prvá porada, na ktorej boli prítomní za armádu pplk.Mírko Vesel, npr.Pavel Hronec, Peter Karvaš a dr.Július Chovan. Vesel, Hronec a Chovan boli cvičenci Sokola. Takéto zloženie dalo prvému slobodnému slovenskému vysielaniu z povstaleckej B.Bystrice charakter československej línie, z výberom knihy vojenskej a civilnej, v ktorej nechýbali sokolské pochody a piesne. Naším pozdravom vedľa „Mor ho“ bolo sokolské „Nazdar“ ! Dňa 1.septembra prehovoril do rozhlasu br.Viliam Pauliny a po jeho prejave zaradili sme Sukov sokolský pochod „V nový život“.

Sokolská idea viedla mnohých našich do otvoreného boja proti Nemcom a za obnovu československej republiky. Pravda v čase bojov nebolo pomyslenie na sokolovanie. Všetko úsilie sme sústreďovali na boj. Za celé dva mesiace trval kritický stav, v ktorom sme považovali akékoľvek odbočovanie od základného cieľa povstania za jeho oslabovanie. Niekoľkokrát sme o Sokole a o jeho oživení hovorili so Šrobárom, Paulinym, Polákom a v kruhu jednotky VSO, v ktorej jadro tvorili sokoli, ale konštatovali sme, že vec oživenia Sokola je vecou života v mieri a v slobode.

Dr.Vavro Šrobár zastával najvyššiu funkciu v slov.národnom povstaní. Bol predsedom Slovenskej národnej rady. Viliam Pauliny zastával najvyššiu funkciu v svojom odbore. Bol povereníkom pre financie. Neboli ako sokol jedinými predstaviteľmi, napríklad aj hlavný veliteľ I.ČSL gen.Rudolf Viest bol sokolským cvičencom. Z 11 členov sboru povereníkov boli 6 činovníci a príslušníci Sokola.Po ústupe do hôr Šrobár prechádza lietadlom na územie oslobodené sovietskymi vojskami, do Ľvova, do Chustu, do Trebišova a do Košíc. V Moskve sa stretáva s Benešom prezidentom ČSR, s vládou a nadväzuje srdečné priateľstvo so Stalinom.

Za slovenského štátu Šrobár a Pauliny boli gardistami označovaní za židobolševikov a čechoslovákov v zlom slova zmysle. Historické faktá dokazujú, že boli politicky na výške svojej doby, predovšetkým ako Slováci jednoznačne orientovaní k bratom Čechom a československej republike, tak, aby národná svojbytnosť, sociálna spravodlivosť a ľudskosť boli základné piliere, na ktorom má budúci štát stáť. Pretože sa trajújú o Šrobárovi vo veci československých názorov mýlne tvrdenia a pretože som osobne často problémy Slovenska, najmä mládeže s ním podrobne prediskutoval, môžem konštatovať, že len zlomyselníci stavali Šrobára a jeho názory do svetla „čechoslovakizmu“ v zlom slova zmysle. Na potvrdenie dovoľujem si uviesť citát zo zápisnice rokovania čl.vlády s predstaviteľmi slov.národnej rady koncom marca 1945 na čl.velvyslanectve v Moskve.

Šrobár vo veci pomere Slovákov a Čechov povedal : „...Prikláňam sa preto dnes k tomu, aby sme sa dohodli o pevných zárukách. Len tak môžeme predstúpiť pred svoj národ a Vy pred svoj...Chceme len, aby sme žili ako rovný s rovným a nežiadame nijaké výnimky proti českým krajinám.“

Stanovisko slov.národnej rady nielen obhájil, ale bol spolutvorcom dohody vyjadrenej v košickom vládnom programe. V novej vláde stal sa ministrom financií a ťažkým srdcom sa pozeral na prekážky kladené na oživovanie Sokola ako aj na neplnenie košického vládneho programu.

Viliam Pauliny sa nedožil oslobodenej vlasti. Išiel osamotený do hôr po obsadení Banskej Bystrice Nemcami. Svedčivé biele fúzy, ktoré tak harmonovali s priateľskou, srdečnou a bratstvom naplnenou šľachetnou dušou, dal dole, aby sa stal nenápadným na ceste ku Prašivej. Precenil svoje sily. Útrapy v horách a ťažké boje boli mimoriadne náročné pre mladých. Už v prvých dňoch ťažko ochorel a v zúfalom stave sa musel vrátiť do Banskej Bystrice. Tam ho Nemci zatkli a odviekli do Berlína, kde miznú všetky stopy.

30.augusta 1947 mu bystričania vystrojili symbolický pohrab. V nasledujúci deň pri príležitosti 3.výročia SNP odhalili na jeho byte pamätnú tabuľu. Pauliny bol človek priamy, poctivý, národovec dušou i telom. V poslednej vôli napísanej 5.4.1939 čítame odkaz z jeho životného kréda : „Slováci a Česi spojte sa, svorne pracujte a razte cestu pre slávnú pochodeň Slovanstva.“

Sokolskú župu pohronskú pomenovali po ňom. Na tento akt mu z očakávaných 6 oživených jednôt prišlo 20, ktoré sa oživilo.Šrobár a Pauliny sami ako sokoli za spolupráce sokolského členstva vykonali kus zaslúženej práce pre národ. V nebezpečí a v boji o vydobitie slobody dali celý svoj život a všetky sily do služieb vlasti.

DODATOK :

Predvolanie k národu, pravdepodobne koncipovali viacerí. Predpokladám, že menovite Viliam Pauliny mal na jeho obsahu značnú účasť, lebo deň a noc pred vypuknutím povstania t.j. 28.8.1944 bol spolu s Dr.Vavrom Šrobárom na Donovaloch. Do dňa 27.8.1944 Dr.Šrobár asi 2 týždne býval v byte Viliama Paulinyho, Banská Bystrica, Námestie Slov.Národného Povstania č.23 v bývalej budove Stredoslovenskej banky, na II.poschodí – kde sa ukrýval pred UŠB.

U Viliama Paulinyho dňa 26.8.1944 bola posledná porada zástupcov vojenského odboja s politickým vedením odboja na ktorej sa konečnoplátne rozhodlo, že sa ide do povstania proti obsadeniu našej vlasti nemeckou armádou.

Na tejto porade boli u Viliama Paulinyho prítomní : 1./ Dr.Šrobár 2./ Viliam Pauliny 3./ Dr.Ludovít Nábělek 4./ pplk.Ján Golian. Ďalej neviem určite či bol prítomný mjr.Julo Nosko, ale s Golianom bol ešte jeden dôstojník a stot.justície Dr.Vladimír Pauliny. Dňa 29.8.1944 asi o 14 hodine bol som spolu so svojim otcom Viliamom Paulinym na veliteľstve pozemného vojska gratulovať pplk.Golianovi k úspešnému prevedeniu započatia povstania.

4.2.1969

JUDr. Vladimír Pauliny v.r.-podpísaný

In: Originál záznamu vo fonde Múzea SNP v Banskej Bystrici - Fond VI, príř.č.SNR.– Spomienka JUDr.Vladimíra Paulinyho.

1970

PREČAN, Vilém : Slovenské národné povstanie. Nemci a Slovensko 1944. Dokumenty. – Bratislava : EPOCHA, 1970. – na str.457, v dokumente č.226 je Súhrnná správa Úradu veliteľa bezpečnostnej polície a bezpečnostnej služby na Slovensku o doterajších výsledkoch zatýkania a kontroly osôb nemeckými policajno-bezpečnostnými orgánmi na území Slovenska. Pod bodom 3. sa uvádza, že Hlavnému úradu ríšskej bezpečnosti v Berlíne boli odovzdaní povstaleckí vodcovia generáli Viest a Golian a ako vedúci povstalec bol zaistený aj Viliam Pauliny, ktorý bude ešte odovzdaný Hlavnému úradu ríšskej bezpečnosti. Uvedený dokument je datovaný 9.decembra 1944 v Bratislave. (Kópia textu – pozri pod rokom 1944)

1976

Archív Národnej banky Slovenska v Bratislave : Fond VŠ-6/44, príř.č.619/76.- Spomienka Mateja Chmelku. – Časť z textu :

„Na financovanie odboja dostávala Slovenská národná banka záruky vo forme zmeniek Povereníctva SNR pre financie na špeciálnom bankovom papieri, ktoré podpisoval povereník Viliam Pauliny. Dňa 27.októbra predpoludním Pauliny podpísal poslednú zmenku na 300 miliónov korún na financovanie ďalšieho odboja v horách, boli odvezené autobusom na Staré Hory. Časť z nich bola použitá, ostatné boli spálené, aby sa nedostali do rúk Nemcom.“

1978

HOLOŤÍK, Ľ. : Sociálne a národné hnutie na Slovensku od Októbrovej revolúcie po vznik československého štátu. – Bratislava , 1978. – 336 s. – Viliam Pauliny spolupracoval s českou inteligenciou na pôde Československej jednoty. Bol prirúčencom Slovenskej národnej strany a bol účastníkom porady jej vedenia 12.9.1918, na ktorej sa rozhodlo o vytvorení Slovenskej národnej rady. Bol tiež účastníkom zhromaždenia 30.10.1918, kde bola prijatá Martinská deklarácia.

1984

Banská Bystrica v národnooslobodzovacom boji proti fašizmu v rokoch 1938-1945 /zostavil Karol Fremal. – Banská Bystrica : OV KSS-ONV-MsNV, 1984. – 294 s. – Uvádza aj nasledovné údaje aj o Viliamovi Paulinym :

s.94 – vedúci činitelia občianskeho odboja MUDr.D.Petelen, G.Zeman a V.Pauliny

s.97 – banskobystrickí antifašisti prostredníctvom P.Majlinga, M.Balku, V.Paulinyho, MUDr.L.Nábělka a npor.Š.Hanusa spolupracovali s členmi Vojenského ústredia ilegálnej SNR.

s.101 – Dostatok finančných prostriedkov zabezpečil I.Karvaš v spolupráci s V.Paulinym a K.Markovičom v Banskej Bystrici, kde do tamjšej filiálky SNB presunuli tri miliardy slovenských korún....Vďaka nim sa povstalecké územie neočitlo hneď v prvých dňoch v ťažkej ekonomickej, finančnej a zásobovacej situácii.

s.119-120 – Predsedníctvo SNR bolo najvyšším orgánom Povstania a súčasne viedlo vládne orgány-povereníctva SNR...Povereníctvo financií viedol V.Pauliny (DS), jeho zástupcom bol K.Markovič(KSS).

s.244 – S generálmi Viestom a Golianom vypočúvali aj čs.dôstojníkov J.Krátkeho, H.Souhradu, M.Petra a povereníka SNR V.Paulinyho z Banskej Bystrice. Všetkých popravili v koncentračných táborech.

1994

FREMAL, K.: Slovenská spoločnosť, odboj a SNP. – In: SNP v pamäti národa. Materiály z vedeckej konferencie k 50.výročiu SNP. Donovaly 26.-28.apríla 1994. – Bratislava: NVK International, 1994.- 392 s. – Spolupráca Viliama Paulinyho s náčelníkom štábu veliteľa pozemného vojska v Ban.Bystrici pplk.g.š.Urbanom na príprave plánov odboja.

VYDROVÁ, A.: Viliam Pauliny povstalecká osobnosť. –In: Bojovník.- Roč. 39, č. 20 (1994), s. 8 .- Fotogr. 1. –

Celý text :

Viliam Pauliny-povstalecká osobnosť.

Narodil sa 20.decembra 1877 v Slovenskom Pravne, kde bol jeho otec váženým roľníkom, farbiarom i starostom obce. Pochádzal z pätnástich detí. V šiestej triede musel odísť zo štúdií na maďarskej škole v Kremnici pre slovenské národné povedomie a v rokoch 1896-1898 absolvoval obchodnú akadémiu v Prahe. Tu bol aktívnym členom Detvana a z tohto obdobia sa datujú jeho osobné kontakty s Vavrom Šrobárom, M.R.Štefánikom a ďalšími významnými dejateľmi. Od 1.novembra 1899 bol praktikantom Tatra banky v Turčianskom Svätom Martine a pracoval ako administrátor slovenských časopisov vydávaných v Kníhtlačiarском účastinárskom spolku a tu sa aj oženil. S manželkou Oľgou Izákovou vychovali päť detí.

Roku 1902 založili Zvolenskú ľudovú banku a Viliam Pauliny prešiel do jej služieb ako účtovník a vypracoval sa až na riaditeľa. Založil odborný časopis Slovenský peňažník, ktorý vychádzal vo Zvolene od roku 1909 a redigoval ho až do roku 1914. Presadzoval poskytovanie úverov slovenským roľníkom, za spoluúčasti slovenských národovcov zakladal peňažné ústavy, hlásal a presadil fúziu malých peňažných ústavov. Výsledkom týchto snáh bol roku 1920 vznik Národnej banky úč.spol. v Banskej Bystrici. Roku 1923 sa stal predsedom jej správnej rady.

Bol účastníkom pamätného zhromaždenia 30.októbra 1918 v Martine, na ktorom prijali Deklaráciu slovenského národa. Stal sa členom štátneho branného, rozpočtového a národohospodárskeho výboru a vystupoval ako zástupca Klubu slovenských poslancov. Celou silou svojej osobnosti sa usiloval o hospodársky rozvoj Slovenska.

V júni 1938 sa stal mešťanostom v Banskej Bystrici, ale už 12.októbra ho z tejto funkcie odvolali s okamžitou platnosťou. Sklamany politickým vývojom odišiel z verejného a politického života a roku 1940 ho penzionovali z funkcie generálneho riaditeľa banky.

Pri demonštrácii výtržníkov pod jeho oknami 14.marca 1939 bolo počuť aj hrozbu smrti. To ho nezastrašilo, ba naopak, akôr vzpružilo do boja proti násiliu, teroru a fašizmu. Patril k iniciátorom odboja na Pohroní. Mal priame styky s pplk.gen.št.Urbanom, navštevovali ho aj dôstojníci Ferjenčík, Kováč, Korbel, Milan Vesel, Mirko Vesel a iní. Občas sa stretli u farára P.Hronca v Hronseku. Ako spolupracovník a priateľ dr.Vavra Šrobára spolupracoval aj s jeho ilegálnou skupinou.

Niekoľko dní pred SNP prišiel spolu s farárom P.Hroncom do Trenčianskych Teplic za Šrobárom po posledné politické správy. Nasledujúceho dňa – 25.augusta - pricestoval Šrobár k Dr.Paulinymu do Bystrice v sprievode pplk.M.Marku a ešte toho istého dňa ubytovali Šrobára v chate Dr.Nábělka. Už 31.augusta večer sa V.Pauliny cez Slobodný slovenský vysielateľ prihovril poslucháčom a opäť nasledujúceho dňa, kedy sa konštituovala povstalecká SNR. Stal sa členom jej predsedníctva za demokratický blok.

Poverili ho vedením Povereníctva SNR pre financie. Zabezpečoval finančne odboj, personálne náklady pre 60 000 vojakov, vojenských operácií a občianskeho života na povstaleckom území. Pred odchodom do hôr strávil na Donovaloch posledný večer v spoločnosti najvyšších predstaviteľov SNR a vojenských veliteľov. Aby ho nepoznali, oholil si svoje charakteristické fúzy. Nevydržal nepriazeň novembrového počasia, veď mal už 67 rokov. Zmorený hladom a chladom sa vyčerpaný vrátil domov a o niekoľko hodín neskôr si ho 14.novembra odvádzalo gestapo. Posledný záznam o Viliamovi Paulinym v Základnej knihe zaistencov gestapom v Banskej Bystrici uvádza, že bol „zaistený 14.11.1944, odovzdaný 21.11.1944 SD bez priepustného listu.“ Vtedy ho previezli do Bratislavy a odtiaľ spolu s generálmi Viestom a Golianom 26.decembra odtransportovali do Berlína. V Nemecku sa životný osud Viliama Paulinyho naplnil neznámeho dňa a mesiaca roku 1945.

Po neúspešnom pátraní po osude V.Paulinyho a jeho vyhlásení za mŕtveho konal sa 30.augusta 1947 v evanjelickom kostole v Banskej Bystrici symbolický pohreb za účasti predsedu SNR J.Lettricha, povereníka vnútra gen.M.Ferjenčíka, povereníka financií M.Josku, povereníka spravodlivosti I.Štefánika, generálov Korbela, Lichnera, Vesela a viacerých poslancov Ústavodarného Národného zhromaždenia a členov SNR, starostu ČOS A.Hřebíka. O deň neskôr mu na budove bývalej Stredoslovenskej banky v Banskej Bystrici odhalili pamätnú tabuľu, ktorá hlása, že v tomto dome žil a pôsobil Viliam Pauliny, člen SNR a povereník SNR pre financie počas SNP v roku 1944. V tú istú augustovú nedeľu odhalili aj pamätné tabule generálom Viestovi a Golianovi a profesorovi Ladislavovi Sárovi.

1996

TKÁČ, Marián : Mali sme bankárov ? Po stopách osobností / Marián Tkáč, Rudolf Návrat, Ján Valach. – Bratislava : Prúdy, 1996. – 216 s. - (**Edícia: Peniaze a ľudia**) – **Na str.121-128 stať „Múdry dôverčivý muž“ o Viliamovi Paulinym.**

Časť textu z tejto knihy:

Pražské orgány chceli pôvodne Ľudovú banku zrušiť. Veci sa však ujal **Viliam Paulíny**, intervenciami v Prahe dosiahol, že v záujme vyriešenia krízy vstúpila Ľudová banka do užšieho spojenia s banksobystrickou Národnou bankou na základe afilačnej zmluvy, ktorá trvala do roku 1927. Obidva ústavy si vymenili zastúpenie v správnych a dozorných orgánoch (Ľudovej banke osobne pomáhal Viliam Paulíny, budúci prvý povstalecký povereník financií).

Politický život a boj sa prenášal aj na bankové pole. 15.marca 1927 vzniesol agrárnik Ján Bečka (spolupracovník Ivana Déreera a tiež neskorší povereník financií) “a jeho súdruhovia” neliehavú interpeláciu v parlamente vo veci “poskytovania neoprávnených výhod na úkor štátu pre hospodárske podniky vodcu Slovenskej ľudovej strany, poslanca Andreja Hlinku”. Zaujímavé: Paulíny Hlinkovi pomáhal a predsa bol počas vojny na druhej strane barikády, tam, kde aj Bečka, ktorý však Hlinku nemal rád. Išlo o pokrytie povojnových strát, ktoré utrpela Ľudová banka vo výške 22 miliónov korún. V odpovedi ministra financií Engliša sa uvádza, že banka na úhradu týchto strát odpísala všetky rezervy a tri štvrtiny akciového kapitálu. “Vláda, chcúc zabrániť úpadku banky, ktorým by bol poškodený veľký počet chudobného ľudu slovenského, povolila uznesením zo dňa 28.novembra 1924 na úhradu uvedených strát Ľudovej banky v Ružomberku trojpercentný vklad desať miliónov korún na pätnásť rokov pod tou podmienkou, že táto banka vstúpi v afilačný pomer k Národnej banke v Banskej Bystrici, ktorá bude bdieť nad vykonávaním sanácie a nad účelným použitím uvedeného štátneho vkladu”. V januári 1927 vláda, do ktorej vstúpili aj hlinkovci, predĺžila lehotu splatnosti vkladu na 40 rokov. Jedno s druhým súvisí, isteže.

Hlinka na to reagoval niekoľkými článkami v Slováku. 8.mája 1927 napísal: “Dobre povedal jeden pohlavár agrárny v Bratislave: na Hlinku sme sa už toľko nalúhali, že sme viac nenašli žiadnej lži. Pohanili sme ho po čiernu zem. Ľud nám neuveril. Čím väčšími sme ho špinili, tým úprimnejšie sa ľud vinul k nemu”. Slováci najprv zvyknú pomáhať “udúpať” obeť do prachu a potom im jej príde ľúto a pomáhajú jej.

Text uverejnený - In : <http://rodoabrana.wordpress.com/2012/12/21/hovorili-mu-otec-naroda/>

KORIM, V.: Opozičné a odbojové prúdy do roku 1943. – In: Nezodpovedané otázky. K spochybňovaniu odboja a SNP v našich národných dejinách. – Bratislava : Peter Juriga, 1996. – 211 s.

BARANOVÁ, Daniela : Pred bránami pekla. – Banská Bystrica : Vidas, 1996. – s.83.- Publikácia pracovníčky Múzea SNP v Banskej Bystrici sústredila údaje o obetiach od začiatku SNP po oslobodenie.

s.78-...Väzenská kniha prehovorila...Banksobystrické príčne na púti do koncentračných táborov okúsili pracovníci Povereníctva SNR, členovia vojenských misíí pre veliteľstvo I.ČSA na Slovensku, pracovníci Slobodného slovenského vysielateľa, podporovatelia a sympatizanti SNP....**Pauliny Viliam(p.č.600, I.zv.)**, narodený 20.12.1877, Bytom Banská Bystrica, ev.a.av, bankový riaditeľ. Dňa 14.11.1944 zaistený SD v Banskej Bystrici bez priepustného listu. Zahynul v koncentračnom tábore za neznámych okolností a na neznámom mieste. Člen odbojovej skupiny Dr.Vavra Šrobára. Podieľal sa na prípravách SNP po stránke finančnej. Počas SNP povereník pre financie....“

1997

TKÁČ, Marián : Slovenské banky v Uhorsku .Tak vznikala Hornouhorská banka Tatra. – 1997. –

Úryvky z textu uvedenej štúdie, v ktorých sa spomína Viliam Paulíny :

„...Ako sa ponosoval Viliam Paulíny v 1. čísle prvého odborného časopisu písaného po slovensky, Slovenského peňažníka z roku 1909, z celkového počtu 130 bánk a sporiteľní pôsobiacich na Slovensku roku 1907, vlastnili slovenskí podnikatelia len 34 peňažných ústavov, ktoré nazval "našími, ľudomilnými", lebo ich cieľom bolo "oslobodiť ľud spod úžery cudzích, výlučne na veľký zisk pracujúcich ústavov" a pokračoval: "Nachodíme v ústavoch cudzích dnes už vyše 300 miliónov korún majetku a v našich bolo koncom roku 1907 len 52 miliónov korún. Číslice hovoria najlepšie a my s nimi i chceme zobrazit smutný hospodársky stav nášho národa s tou intenciou, aby sme vyvolali čím rýchlejšiu nápravu v tomto ohľade."

... Problémy mal aj iný bankovník, Viliam Paulíny, zakladateľ Slovenského peňažníka, neskôr správca zvolenskej banky. Keď vypukla prvá svetová vojna, "najatá luza ohrozovala životy našich ľudí, v noci i za bieleho dňa vybíjané boli obloky na domoch slovenských rodín a na banke i počas úradovania, depešami na obce bolo oznamované, že Zvolenská ľudová banka účastinárska spoločnosť skrachovala, aby si ľudia prišli vybrať vklady", píše sa v Kalendári Národnej banky na rok 1929. Našťastie, slovenskí vkladatelia banku vtedy neopustili, uverili jej predstaviteľom.

Aj Paulínymu, a tak ho vládne miesta označili za nebezpečného "pansláva" a prenasledovali ho. Panslavizmus mal vždy blízko k peniazom - z tej druhej strany. S útrapami však slovenskí bankovníci ráťali. Veď Viliam Paulíny to napísal v januári 1909 celkom otvorene: "Vieme, že chytili sme sa do ťažkej a zodpovednej práce... Robíme to v záujme a z lásky k veci, z lásky k svojmu národu, v tej pevnej nádeji, že nás bude podporovať každý, kto si želá hmotné zosilnenie národa nášho a kto s nami prijíma pamätný odkaz Riegerov: =Slováci, hľadte zbohatnúť!=""

Už len podobné slová však vyvolali na druhej strane zdvihnutý prst. Magyar Pénzügy reagoval promptne: "Aby časopis pod rúškom propagovania hospodárskych záujmov viedol nebezpečnú agitáciu, proti tomu áno, máme vôľnu námietku a majú ju iste aj druhí."

Viliam Paulíny mal problémy aj po prvej svetovej vojne. Chcel pokračovať, kde začal. Vo svojej osvetovej a politickej činnosti (stal sa poslancom Národného zhromaždenia v rokoch 1918-1920), ale angažoval sa najmä v národohospodárskej a bankovej práci. V júni 1919 však časť Slovenska, vrátane Zvolena obsadili maďarskí červení revolucionári a ustanovili takzvanú Slovenskú republiku rád. Zvolenská ľudová banka evakuovala i s úradníkmi až do Prahy(!), do miestností Mestskej sporiteľne pražskej. Do Prahy sa načas odsťahovala aj Paulínyho rodina, veď áno, pre Paulínyho bola Praha istotou, mestom jeho študentského rozletu.

O koordinovanosti úradného postupu proti slovenským bankovníkom svedčí i taký malý fakt, že na tretej porade slovenských bankovníkov v Liptovskom Sv.Mikuláši mal na tému odborného vzdelávania referovať Milan Frič. Bol však "zavolaný na vojenské cvičenie, a tak na poradu nemohol prísť" (Slovenský peňažník 15.októbra 1910).

Slovenskí peňažníci bojovali so šovinistickou uhorskou vládou mocou, ako sa len dalo. Vedeli, že musia byť jednotní, že rozdrobené slovenské peňažníctvo je ešte slabšie, ako v skutočnosti. Bánk bolo málo a boli kapitálovo slabé, začali si aj nezdravo konkurovať z typicky "našských" dôvodov: delili ich rozdielne partikulárne, stranické i konfesijné záujmy...

Predovšetkým však písali. Slovenský peňažník z rokov 1909-1914 je svedectvom o tom, aké to boli boje a ako sme boli handicapovaní: ani len otvorene písať sa nedalo! A krivda volala do neba. Vo februárovom čísle roku 1914 nachádzame článok "Naše banky a kultúrne ciele", z ktorého čítame: "Maďarská vláda uložila do =Pesti Hazai Első takarékpénztár egyesületu= 2.000.000 korún s úpravou, aby úroky od tejto istiny, ročne 80.000 korún, dávané boli na podporu maďarských kultúrnych spolkov. Pokračovanie vlády je ukrutne stranické, nespravodlivé. Štátne peniaze, a teda i naše slovenské, dala na podporovanie i tak všetkými výsadami obhacovaného maďarského kmeňa na úkor ostatných kultúrne zaostálych národností. Komentáru k takémuto pokračovaniu vlády netreba, ale i toto by nás malo primäť, že nám treba všetko možné obetovať na kultúrne ciele nášho národa."

Slovenskí bankovníci chápali, že liekom je účinná spolupráca slovenských bánk. Spolupráca, ktorej motívom boli spoločné záujmy a tiež potreba koordinovať úsilie v prospech národnej veci, nadväzovala na staršie, viac-menej sporadicky pestované kontakty. Od roku 1908 konali sa porady slovenských bánk, na ktorých ako najprofilovanejšie postavy vystupovali Július Markovič, Viliam Paulíny, Ivan Dérer, Pavol Mudroň, Ľudovít Vanovič, Matúš Dula, Milan Hodža a ďalší.

Na májovom zjazde úradníkov slovenských akciových a kupeckých podnikov v Turčianskom Svätom Martine roku 1908 Viliam Paulíny povedal: "Ak stojí, že keď bohaté, politicky slobodné národy cieľom udržania sa na úrovni istej dokonalosti vo svetovej konkurencii delia medzi sebou prácu, organizujú sa podľa stavu, o koľko potrebnéjšie je robiť tak u národov chudobných, politicky odvislých." A ďalej: "My neorganizujeme sa proti nikomu a vystríhať sa chceme i budeme každého triedneho boja dotiaľ, kým by nám ho nevnútili dané okolnosti, pripravené asnáď druhými... Avšak keď bude treba, postavíme sa rázne proti každému, kto by našu prácu a náš stav znevažoval a podceňoval." Teda nie útok, ale obrana.

Celý text tejto štúdie Mariána Tkáča je uverejnený na webovej stránke : <http://www.tkac.sk>

1998

HALAJ, Dušan : Bankár a povstalec : Slovensko XX.storočia : Ľudia a osudy : Viliam Paulíny.- In: Pravda. - (25.4.1998), s.14.- Celý text :

Čo je zlého, chybného, chorého v našom hospodárskom snažení, opravme, zreorganizujeme v zmysle požiadaviek súčasnej doby. Tieto slová napísal ešte v roku 1920 významný predstaviteľ slovenského peňažníctva a hospodárstva v prvých štyroch deceniách nášho storočia Viliam Paulíny. Človek, ktorý sa svojou činnosťou natrvalo zapísal aj do protifašistického národnooslobodzovacieho boja po vzniku novej Slovenskej republiky ako priamy účastník hospodárskych príprav ozbrojeného povstania a popredný predstaviteľ najvyšších politických orgánov SNP.

Narodil sa v Slovenskom Pravne 20.decembra 1877 v živnostensko-roľníckej uvedomelej slovenskej rodine. Ľudovú školu vychodil vo svojom rodisku, potom študoval na maďarsko reálnom gymnáziu v Kremnici (vyslúžil si tam prezývku pansláv)

a v rokoch 1896-98 na Československej obchodnej akadémii v Prahe, kde sa podieľal na národnobuditeľskej práci spolku Detvan. V roku 1898 začal pracovať v Tatrabanke a v Kníhtlačiarstvom úč.spolku v Turčianskom Svätom Martine. Od roku 1902 bol účtovníkom Zvolenskej ľudovej banky a v roku 1920 sa stal jej riaditeľom.

Ako mladý bankový úradník sa usiloval o kultúrne povznesenie a národné uvedomenie prostredia, v ktorom žil. Bol presvedčený, že sila slovenského národa je v hospodárskej samostatnosti. Preto sa zúčastnil na aktivitách, ktoré smerovali k hospodárskemu posilneniu Slovenska. Bol napríklad pri zrode Zväzu peňažných ústavov ako družstva v Martine a ako vedúci sanačný riaditeľ prispel k záchrane Tatra banky. V roku 1910 založil úč.spol.Lipa, ktorý mal zachrániť slovenský ľudový priemysel. Z ďalších aktivít V.Paulinyho treba spomenúť apoluzakladateľstvo Zvolenských novín (1904).

Zrod nového štátu.

Vedenie Slovenskej národnej strany ho v roku 1918 vyslalo do revolučného Národného zhromaždenia za poslanca (1918-1920). Jeho starosťou bolo, aby sa po prevrate roku 1918 výrobné a obchodné podnikanie na Slovensku dostalo do slovenských rúk. Pomáhal upevňovať a zracionalizovať jestvujúce priemyselné podniky a usiloval sa, aby v novovznikajúcich podnikoch bol aj slovenský kapitál. Zdôrazňoval nevyhnutnosť konsolidácie slovenského peňažníctva zlučovaním drobných bánk a vytvorením silnejších peňažných ústavov. Docielil, že sa Zvolenská ľudová banka spojila s 8 inými ústavmi na strednom Slovensku a v roku 1920 vytvoril Národnú banku, úč.spol. v Banskej Bystrici. V roku 1923 sa stal predsedom jej správnej rady. Bol aj propagátorom elektrifikácie Slovenska a prvým predsedom správnej rady Stredoslovenských elektrární a od roku 1923 predsedom Obchodnej a priemyselnej komory v Banskej Bystrici.

Viliam Pauliny vyzýval svojich spolupracovníkov, aby sa starali o vytvorenie lepších podmienok hospodárskeho života na strednom Slovensku, hlásal sociálnu a majetkovú spravodlivosť, ktorá predpokladá „rozumnú súčinnosť všetkých tried a stavov“. Žiadal širšiu koncepciu pre rozvoj podnikania, potrebnú daňovú morálku, ako aj kooperáciu poľnohospodárstva s priemyslom a obchodom. Pracoval vo viacerých celoštátnych poradných zboroch (člen predsedníctva Národohospodárskej župy stredoslovenskej, členstvo v železničnej, stavebnej, elektrifikačnej, peňažnej a vodohospodárskej štátnej rade), zaslúžil sa o výstavbu železničných tratí Krupina-Zvolen, Červená skala-Margecany a Banská Bystrica-Diviaky.

Človek so zlatým srdcom

Na mimoriadnom slávnostnom zhromaždení správnej komisie obchodnej a priemyselnej komory v Banskej Bystrici v decembri 1937 pri príležitosti jeho 60.narodenín ho charakterizovali ako „muža mravne ušľachtileho, pevného charakteru, poctivého programu, statočnej práce, čistých rúk, rozumnej hlavy a zlatého srdca, človeka dobrého a národohospodára znalosti mimoriadnych“ s vždy čistým národným presvedčením a veľkou húževnatosťou a energiou.

Viliam Pauliny sa angažoval aj v kultúrno-spoločenskom živote. Bol horlivým propagátorom a organizátorom sokolstva (od roku 1919 starosta Pohronskej župy a v druhej polovici tridsiatych rokov aj člen predsedníctva Čs.oibce sokolskej), organizátorom turistických podujatí, cestovného ruchu a pracoval aj na úseku územnej a cirkevnej samosprávy, prispieval do politických, cirkevných a iných periodík a v rokoch 1925-28 redigoval Hronské noviny.

V odboji

Osobitnú, žiaľ, však aj poslednú etapu svojho života prežíval Viliam Pauliny po vzniku slovenského štátu v marci 1939. Po vyše 40 rokoch práce v slovenskom bankovníctve ho penzionovali z politických dôvodov.

Do súkromia sa však utiahol iba zdanlivo. V skutočnosti bol ešte ohnivejším bojovníkom za práva slovenského národa ako predtým. V jeho banskobystrickom byte sa schádzali verní priatelia a prítomní s nádejou počúvali londýnske i moskovské vysielanie rozhlasu. V.Pauliny sa už v tomto období radí k iniciátorom odboja na Pohroní. Chápe, že len s armádou je možné niečo rozhodné podniknúť. Hľadá preto kontakty s antifašisticky zmýšľajúcimi dôstojníkmi slovenskej armády a zúčastňuje sa na prípravách povstania. Na jar 1943 nadväzuje priamy styk s náčelnikom štábu na Veliteľstve pozemného vojska (VPV) v Banskej Bystrici pplk.gšt.Františkom Urbanom, ktorý spolupracoval s odbojovou skupinou Vavra Šrobára. Sám Pauliny sa zapája do činnosti tejto skupiny. Na Vianoce sa zúčastnil na poradách zástupcov ilegálnych odbojových skupín v Bratislave a bol pri zrode Vianočnej dohody o vzniku ilegálnej SNR-vrcholného politického orgánu príprav ozbrojeného povstania.

Cieľavedomá aktivita

V tom čase zohral významnú úlohu pri organizovaní a udržiavaní spolupráce politickej odbojovej reprezentácie s vojenským vedením odboja. Umožnili mu to už prv nadviazané styky s vedúcimi dôstojníkmi na VPV. Bol v úzkom styku aj s pplk.gšt.Jánom Golianom, ktorý stál na čele ilegálneho vojenského ústredia príprav povstania v slovenskej armáde.

Asi dva týždne pred začiatkom povstania prišiel do Banskej Bystrice Vavro Šrobár a ubytoval sa u Paulinyho. Tam sa schádzali predstavitelia politického odboja s vedúcimi osobnosťami vojenského odboja, aby dohodli posledné kroky, ktoré mali vyústiť do ozbrojeného povstania. Porady vojenských predstaviteľov odboja s politikmi sa v súvislosti s priostrojujúcou sa situáciou pred povstaním konali u Paulinyovcov každodenne až do neskorej noci. Viliam Pauliny na nich prejavoval nielen tvrdosť a odhodlanie, ale aj pevnú vieru v to, že slovenské povstanie uspeje a zamýšľaný plán spojenia povstalcov s Červenou armádou sa vydarí. Každého pochybovača zahriakol.

Povereník SNR

Keď sa správa o incidente v Martine 28.augusta 1944 dostala do Banskej Bystrice, vojenské vedenie príprav povstania sa zišlo s vedúcimi predstaviteľmi politického odboja v byte V.Paulinyho a prijalo historické rozhodnutie prejsť do boja proti nemeckým jednotkám ihneď, ako začnú obsadzovať Slovensko. Pauliny blahoželal pplk.Golianovi k vyhláseniu SNP a prejavil radosť nad touto skutočnosťou. Keď sa 1.septembra 1944 ujala SNR zákonodarnej a výkonnej moci, zvolili V.Paulinyho do jej predsedníctva a následne ho vymenovali za povereníka SNR pre financie.

V tejto funkcii sa V.Pauliny osvedčil ako muž na pravom mieste. Pomohli mu k tomu aj skúsenosti z ilegálnej práce pri prípravách povstania. S jemu vlastnou húževnatosťou pustil sa do neľahkej úlohy zorganizovať hladký chod najvyššieho finančného úradu. Hneď v prvých dňoch SNP bolo treba zabezpečiť vyplácanie služobných plátov úradníkov na povstaleckom území, vyplácanie dôchodkov, zabezpečiť príjmové prostriedky a výdajový štandard za tých najťažších podmienok.

Poverenie financii sa muselo postarať aj o financovanie personálnych nákladov pre 60-tisíc vojakov a takmer 20-tisíc partizánov. Aj v tomto smere uplatnil Pauliny svoj široký rozhľad a skúsenosti. Neodradili ho ani hanlivé relácie bratislavského rozhlasu, v ktorých ho označili za karieristu a zradcu. Bol povstalcem telom aj dušou, zapálený za národnú vec bez ohľadu na vlastný prospech. Pohotovo reagoval na neustále sa meniacu situáciu na povstaleckom fronte i oslobodenom území. Tak napríklad už 4.septembra 1944 nariadil previesť a deponovať vo filiálke Slovenskej národnej banky v Banskej Bystrici väčšiu finančnú hotovosť z knižtlačiarne Neografia v Martine. 8.septembra 1944 splnil neodkladne uznesenie Predsedníctva SNR vyplatiť poškodencom z vypálenej obce Telgárt stotisíc korún zo štátnych prostriedkov.

Ani počas generálnej ofenzívy okupačných vojsk neprepadol V.Pauliny pesimizmu. Viacerí jeho priatelia a spolupracovníci využili možnosť odletieť z povstaleckého letiska Tri Duby do ZSSR, on však zostal. Ako sa sám vyslovil, „nemohol a nechcel nechať národ vtedy, keď tento sa chystal na najväčšie svoje utrpenie“. Nemohol opustiť manželku, 5 detí a vnúčatá a nechať ich napospas okupantom.

Posledné dni

Napriek svojmu vyššiemu veku (mal vtedy takmer 67 rokov) ustúpil spolu s povstaleckými vojakmi do hôr, kde musel prekonať všetky útrapy. Ešte pred odchodom z Bystrice povedal svojim deťom, že nedovolí, aby sa jeho rodine niečo stalo, a keď bude treba, sám sa vydá nepriateľovi, aby zachránil svojich blízkych. Zlé zprávy o strašnej situácii na území obsadenom nemeckými okupačnými jednotkami, ako aj o represáliách fašistov voči povstalcem i civilnému obyvateľstvu donútili Paulinyho po hladovaní a chorobe vrátiť sa z hôr v polovici novembra 1944 do Bystrice (rodina Paulinyovcov sa už predtým skrýla na vidieku v podhorských obciach). Nemecká bezpečnostná polícia SD mu prišla na stopu a zatkla ho. Po týždni ho previezli do Bratislavy a vtedy zhodou okolností zazrel na zvolenskej železničnej stanici posledný raz svojho štvorročného vnuka Vladka Paulinyho, s ktorým bola jeho matka na úteku do Pliešoviec. To bol jeho posledný kontakt s rodinou. Nasledovalo väznenie v Bratislave a 26.decembra 1944 ho odviezli do Berlína. Tam zmizla jeho stopa.

O skončení životnej púte Viliama Paulinyho (pravdepodobne začiatkom roku 1945) máme dodnes len chabú obligátnu informáciu : zahynul za bližšie nezistených okolností. V roku 1945 ho vyznamenali in memoriam Radom SNP I. triedy a o rok neskôr mu na dome č.23 na Námestí SNP v Banskej Bystrici odhalili pamätnú tabuľu. Symbolický pohreb V.Paulinyho sa konal 30.augusta 1947 v evanjelickom a.v. chráme v Banskej Bystrici. Na parte je uvedené, že „ako jeden z hlavných účastníkov príprav a vedenia Slovenského národného povstania umrel mučeníckou smrťou za vlasť, neznámeho dňa a mesiaca, roku 1945 v Berlíne.“

Súčasťou tohto textu sú 3 fotografie : Portrét V.Paulinyho z roku 1937 • V.Pauliny s manželkou a vnúčatami, rok 1940 • V.Pauliny s A.Štefánkom v Luhačoviaciach, rok 1938.

1999

TKÁČ, Marián : Viliam Pauliny 1877-1945. – In: Biatec . - Roč. 7, č. 1 (1999), s. 25.-Obr. - Celý text :

VILIAM PAULÍNÝ 1877 - 1945

Meno Viliama Paulinyho, ktorý od 5. septembra až do zániku povstaleckých orgánov na konci októbra 1944 bol prvým poverenikom financií, nájdeme už na prvej strane prvého čísla Slovenského peňažníka z 15. januára 1909. Vtedy mal 22 rokov a bol zodpovedným redaktorom a vydavateľom (od roku 1909 do roku 1914) jediného slovenského odborného časopisu pre otázky peňažníctva a hospodárstva. V prvom úvodníku Slovenského peňažníka okrem iného uviedol: „Už dávno je tomu, čo privolať nám slávny, zvečnelý už vodca českého národa, barón František Rieger: Slováci, hľadte zbohatnúť, a v dozvukoch tejto jeho výpovede akoby sme počuli ešte: inej pomoci vám niet. Vtedy nechápali sme dobre mienené jeho slová, ba snád' aj pohoršovali sme sa nad nimi. Ťažké časy, do ktorých upadlo živobytie naše, naučili nás rozumieť im. A skutočne, taký je život, že mravné dokonalosti zdobia síce každého jednotlivca, ale materiálne prostriedky dodávajú mu váhy, urýchľujú jeho ďalší vývin v každom smere“.

Toto bolo zároveň akési životné krédo V. Paulinyho, ktorý sa narodil 20. decembra 1887 v Slovenskom Pravne a zomrel za záhadných okolností (pravdepodobne v Nemecku), a ktorý patrí medzi najvšestrannejších a najschopnejších slovenských bankovníkov. V Slovenskom biografickom slovníku je uvedený ako rok jeho smrti rok 1945.

Vyštudoval gymnázium v Kremnici a Obchodnú akadémiu v Prahe. Začal pracovať v Tatra banke, a o štyri roky sa stal účtovníkom Zvolenskej ľudovej banky, ktorú v tom čase (1. mája 1902) so 100tisícovým kapitálom založili národovci Dr. Vladimír Fajnor, Dr. Ján Veselý, Dr. Ivan Turzo a ďalší, akoby na príkaz Dr. Miloša Štefanoviča. Štefanovič v Slovenských listoch propagoval sústreďovanie slovenského kultúrneho, hospodárskeho i politického života do Zvolena ako budúceho centra Slovenska.

Ako bankový úradník bol Paulíny uznávaným odborníkom v rokoch 1912 -1913 úspešne uskutočnil sanáciu Tatra banky, ktorá sa ocitla v zlej situácii vinou neprezeravého obchodovania s americkou Rovniankovou spoločnosťou (pol roka ju viedol vo funkcii „direktora“ po Ivanovi Daxnerovi). V dvadsiatych rokoch tohto storočia potom rovnako intenzívne pracoval na sanácii ružomerskej Ľudovej banky, bol členom jej správy.

Roku 1920 sa stal riaditeľom Zvolenskej ľudovej banky, vlastne jej pokračovateľky Národnej banky, ktorá sa v čase prvého slovenského štátu, aby menom nekonkurovala Slovenskej národnej banke, premenovala na Stredoslovenskú banku. Bol členom správnych a dozorných rád aj v iných bankách. Staral sa o rozvoj slovenského bankovníctva ako celku, mal to v krvi ešte z čias Markovičovho organizovania porád slovenských pčadžníkov, bol to muž s dobrou pamäťou. Ako konzervatívec prijal s nevôľou, že práve v čase hospodárskej krízy na sklonku dvadsiatych rokov, keď bolo podľa neho potrebné prostriedky nie trieštiť, ale zjednocovať, sa zakladali záložne, sporiteľne, pokladnice, teda ľudové peňažníctvo. Nebol proti ľudovému peňažníctvu, len celkom správne žiadal, že „treba zaviesť medzi tzv. ľudovým peňažníctvom a našimi bankami súlad pre spoločnú prácu v prospech celku“.

Keď vypukla prvá svetová vojna, „najatá luza ohrozovala životy našich ľudí, v noci i za bieleho dňa vybíjané boli obloky na domoch slovenských rodín a na banke i počas úradovania, depešami na obce bolo oznamované, že Zvolenská ľudová banka

účastinárska spoločnosť skrachovala, aby si ľudia prišli vyberať vklady", píše sa v Kalendári Národnej banky na rok 1929. Našťastie, slovenskí vkladatelia banku vtedy neopustili, uverili jej predstaviteľom, aj Paulinymu. A tak ho vládne miesta označili za nebezpečného pansláva a prenasledovali ho.

Po skončení prvej svetovej vojny mohol Paulíny pokračovať vo svojej bankovej, osvetovej a politickej činnosti (stal sa poslancom Národného zhromaždenia v rokoch 1918-1920). V r. 1919 počas tzv. Slovenskej republiky rád, Zvolenská ľudová banka evakuovala i s úradníkmi až do Prahy, do priestorov Mestskej sporiteľne pražskej. Do Prahy sa načas odsťahovala aj Paulinyho rodina.

Po návrate Paulinyho do srdca Slovenska sa na konci roku 1920 zlúčila Zvolenská ľudová banka s viacerými menšími bankami, zvýšila svoje základné imanie a premenovala sa na Národnú banku. Keďže prevzatím banksobystrickej sporiteľne získala „vkusné úradné priestory“, 3. novembra 1921 presídlila už pod Paulinyho vedením do Banskej Bystrice.

V septembri 1944 mal Paulíny za sebou celých 45 rokov práce v slovenskom bankovníctve. Od roku 1940 už bol dokonca na dôchodku. Zapojil sa však do ozbrojeného protifašistického povstania, vymenovali ho za prvého poverenika pre financie. Podliehal vplyvu československy orientovaného Vavra Šrobára, pomáhal mu zakladať revolučné národné výbory a zabezpečoval finančné prostriedky na odboj.

Aj vďaka Viliamovi Paulinymu je v našej minulosti nevyčerpatelný prameň poučení i pre súčasnosť. Prečítajte si napríklad jeho slová, ktoré napísal 20. januára 1920: „Peňažné ústavy patria národu a nie klikám. Sme rozhodne proti rodinkárstvu pri našich ústavoch. Ako odstrašujúci príklad nech slúži v tomto ohľade skrachovaná Sporiteľňa vo Veľkých Topolčanoch, ktorej správa pozostávala z jednej rodiny. Brat, švagor, kmotor, ujec, strýc nemôžu spravovať nestranne. Za úradníkov žiadame aplikovať v prvom rade dobrých odborníkov, od ktorých požadujeme, aby boli usilovní, svedomití, o vec zaujatí. Ideálne, na mravných princípoch spočívajúce pokračovanie dopomohlo nám ku značným výsledkom v minulosti, teda pridržujeme sa ho i v budúcnosti. Čo je zlého, chybného, chorého v našom hospodárskom snažení, opravme, zreorganizujeme v zmysle tu hlásaných zásad a požiadaviek súčasnej doby“.

Text uverejnený In: http://www.nbs.sk/img/Documents/PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok1999/BIATEC_1_1999.pdf

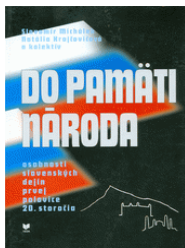
SCHMÖGNEROVÁ, Brigita: Príklady odvahy a statočnosti : slovenskí národohospodári tiež pripravovali Povstanie. - In: Slovo : Politicko-spoločenský týždenník . - Roč. 1, č. 22 (1999), s. 10 . – Aj o Viliamovi Pauliny.

HALAJ, Dušan: Podiel slovenských národohospodárov v SNP. – In: Bojovník . - Roč. 44, č. 18 (1999), s. 6.- Fotogr.- Aj o Viliamovi Pauliny.

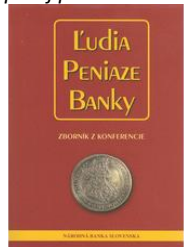
HALAJ, Dušan: Viliam Pauliny – slovenský bankár a povstalec (1877-1945).- In: Podiel slovenských národohospodárov na príprave SNP. Materiály z odborného historického seminára. Múzeum SNP Banská Bystrica 18.júna 1999. – Banská Bystrica: Múzeum SNP, 1999. – S.78-83.

Podiel slovenských národohospodárov na príprave SNP. Materiály z odborného historického seminára. Múzeum SNP Banská Bystrica 18.júna 1999 / Zost.Dezider Tóth. – Banská Bystrica: Múzeum SNP, 1999..

2003

HALAJ, Dušan : Viliam Pauliny. Bankár a povstalec. - In: Do pamäti národa. Osobnosti slovenských dejín prvej polovice 20.storočia.- Bratislava : Veda vydavateľstvo SAV, 2003.

Ľudia Peniaze Banky. Zborník z konferencie 6.-8.novembra 2002. - Bratislava : Národná banka Slovenska - Academic Electronic Press, 2003.-525 s.

KUBINSKÝ, Marek : Viliam Pauliny bankár a bojovník proti fašizmu. Diplomová práca / Vedúci diplomovej práce prof.PhDr.Pavol Martuliak,CSc. – Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela : Fakulta humanitných vied : Katedra histórie, 2003. – 57 s. - Obsah diplomovej práce :

- 1.Kto vlastne bol Viliam Pauliny . Detstvo a mladosť V.Paulinyho. Prehľad najvýznamnejších aktivít v živote V.Paulinyho
2. V.Pauliny a jeho hospodárske aktivity. Práca V.Paulinyho na bankárskom poli do vzniku ČSR. Činnosť V.Paulinyho na hosp. úseku v prvej ČSR. V.Pauliny, predseda Banskobystrickej obchodnej a priemyselnej komory v rokoch 1923 až 1937
- 3.Ostatné aktivity V.Paulinyho. V.Pauliny a telových.jednota Sokol. Aktivity V.Paulinyho na cirkevnom poli. V. Pauliny a SNP.

Pramene, ktoré cituje M.Kubinský vo svojej diplomovej práci

„Viliam Pauliny bankár a bojovník proti fašizmu“ :

- BIMA, K.: Hospodársky význam sokolstva na Slovensku. - In: Hospodárske rozhľady.-Roč.12 (1937), s.97. – V.P. bol propagátorom a organizátorom spolku Sokol, od roku 1919 bol spolkovým starostom Pohronskej župy sokolskej.**
- CABLK, J.: Úryvky zo života slovenského peňažníctva do prevratu. - In: Hospodárske rozhľady.-Roč.12 (1937), s.102.**
- DIENEŠ, E.: Banskobystrická obchodná a priemyselná komora v rokoch 1890-1923. - In: Hospodárske rozhľady.-...s.27.**
- FREMAL, K.: Slovenská spoločnosť, odboj a SNP. – In: SNP v pamäti národa. Materiály z vedeckej konferencie k 50.výročiu SNP. Donovaly 26.28.apríla 1994. – Bratislava: NVK International, 1994.- 392 s. – Spolupráca V.P. s náčelníkom štábu veliteľstva pozemného vojska v Ban.Bystrici pplk.g.š.Urbanom na príprave plánov odboja.**
- HALAJ, Dušan: Podiel slovenských národohospodárov v SNP / Dušan Halaj. – In: Bojovník . - Roč. 44, č. 18 (1999), s. 6.- Fotogr.- Aj o Viliamovi Paulinym.**
- HALAJ, D. : Bankár a povstalec. – In: Pravda. – Roč.8, ...(1998), s.14.**
- HOLOTÍK, L. : Sociálne a národné hnutie na Slovensku od Októbrovej revolúcie po vznik československého štátu. – Bratislava , 1978. – 336 s. – Viliam Pauliny spolupracoval s českou inteligenciou na pôde Československej jednoty. Bol prívržencom Slovenskej národnej strany a bol účastníkom porady jej vedenia 12.9.1918, na ktorej sa rozhodlo o vytvorení Slovenskej národnej rady. Bol tiež účastníkom zhromaždenia 30.10.1918, kde bola prijatá Martinská deklarácia.**
- IZÁK, L. : Tajný spolok „Mor Ho“. – Praha : L.Mazáč, 1929. - 129 s.**
- KONĚRZA, J.: Železniční investice na Slovensku po převratu. – In: Hospodárske rozhľady.-Roč.12 (1937), s.147. – V.P. bol členom v železničnej, stavebnej, elektrifikačnej, peňažnej a vodohospodárskej štátnej rade a zaslúžil sa o vybudovanie železničných tratí Krupina-Zvolen, Červená Skala-Margecany a Banská Bystrica-Diviaky.**
- KORIM, V.: Opozičné a odbojové prúdy do roku 1943. – In: Nezodpovedané otázky. K spochybňovaniu odboja a SNP v našich národných dejinách. – Bratislava : Peter Juriga, 1996. – 211 s.**
- KULÍŠEK, M.: Viliam Pauliny 60 ročný. – In: Hospodárske rozhľady. – Roč.12, č.4(1937) – (Slávnostné číslo k šesťdesiatke predsedu správnej komisie Obchodnej a priemyselnej komory Viliama Paulinyho hlavného riaditeľa Národnej banky úč.spol. v Banskej Bystrici).**
- PRAŽÁK, L.: Význam lázeňstvá pro krajinu slovenskou. - In: Hospodárske rozhľady.-Roč.12 (1937), s.205. – Viliam Pauliny venoval zvláštnu pozornosť kúpeľom Sliač, zaslúžil sa o to, že sa stali majetkom československého štátu a jeho snahou bolo tiež vyhlásenie termálneho kúpaliska Kováčová za liečebné miesto. Podal návrh na stavbu lanovky na Majerovu skalú a na vybudovanie hrebeňovej cesty Nízkymi Tatrami.**
- ROSENAUER, O.: Cudzinecký ruch a jeho predpoklady na Slovensku. - In: Hospodárske rozhľady.-...s.178. –Obchodná komora systematicky podporovala budovanie turistických chát a hotelov. V r.1933 vydala vlastným nákladom propagačnú brož. „Navštívte stredné Slovensko“. Prvé vydanie bolo v jaz.slovenskom, maďarskom a nemeckom, druhé vydanie v r.1938 len v jazyku slovenskom.**
- SLÁVIK,Ján : Dejiny zvolenského a.v.bratstva a seniorátu. – Banská Štiavnica : Anton Joerges, 1921. -837 s. – V.P. pracoval aj v územnej a cirkevnej samospráve. Po roku 1918 bol vymenovaný za dozorcú seniorátu v Očovej a neskôr vo Zvolene.**
- STODOLA, K. : K šesťdesiatinám Viliama Paulinyho. - In: Hospodárske rozhľady. – Roč.12, č.4(1937), s.7. – (Slávnostné číslo k šesťdesiatke predsedu správnej komisie Obchodnej a priemyselnej komory Viliama Paulinyho hlavného riaditeľa Národnej banky úč.spol. v Banskej Bystrici)**
- ŠAFAŘÍK, E.: Cudzinecký, cestovný a turistický ruch. - In: Hospodárske rozhľady.-Roč.12 (1937), s.180. – Popri hospodárskej problematike sa V.Pauliny zaujímal aj o turistiku a lyžovanie.**
- TKÁČ, Marián : Viliam Pauliny 1877-1945 / Marián Tkáč. – In: Biatic . - Roč. 7, č. 1 (1999), s. 25.-Obr.**
- VIEST. I. : Úlohy železníc pre hospodárske povznesenie Slovenska. – In: Hospodárske rozhľady.-Roč.12 (1937), s.192. - V.P. pôsobil v Ústrednej a riaditeľskej rade železničnej, kde energicky obhajoval záujmy Slovenska.**
- Viliam Pauliny šesťdesiatročný. – In: Hronské noviny. – (1937), s.4.**
- WASCHKO, V.: Banskobystrická obchodná a priemyselná komora v rokoch 1923-1937. – In: Hospodárske rozhľady. – Roč.12, (1937), s.41.**
- Kronika mesta Banskej Bystrice. – s.12. – v krátkom období od 1.8.1938 do 6.10.1938 vykonával funkciu starostu mesta, vzhľadom na svoje zmýšľanie a politickú príslušnosť sa musel úradu vzdať.**
- Štátny okresný archív v Banskej Bystrici (ŠOKA) : Fond Okresný úrad – krabica č.95. - Viliam Pauliny – vyhlásenie za nezvestného.**
- Štátny okresný archív v Banskej Bystrici (ŠOKA) : Fond Hronské noviny 1925-1928.**
- Slovenský národný archív v Bratislave : Fond Povereníctvo financií : Štátny dozor nad činnosťou bánk – krabica č.62.**
- Slovenský národný archív v Bratislave : Fond Stredoslovenská banka – Penzionovanie riaditeľa Stredoslovenskej banky Viliama Paulinyho. – krabica č.631.**

Slovenský národný archív v Bratislave : Fond Stredoslovenská banka – Prehľad vývinu Stredoslovenskej bynky úč.spol. v Banskej Bystrici za roky 1902-1941. – krabica č.302.

Slovenský národný archív v Bratislave : Fond Banskobystrická obchodná komora. Záznam z ustanovujúcej plenárnej schôdze z 12.apríla 1923. – krabica č.606. + Ďalšie časti tohto fondu – krabica č. 255, 321, 441, 874, 695, 36, 145,39,211,458,

Slovenský národný archív v Bratislave : Fond Banskobystrická obchodná komora.-Materiály k vydaniu jubilejného čísla Hospodárskych rozhľadov, pri príležitosti šesťdesiateho výročia narodenia Viliama Paulinyho. – k.č.606.

Slovenský národný archív v Bratislave : Fond Banskobystrická obchodná komora.-

Archív Národnej banky Slovenska v Bratislave : Fond Finančné časopisy – Slovenský peňažník.

Archív Národnej banky Slovenska v Bratislave : Fond Zvolenská Ľudová banka : Zápisnice zo zasadnutí správnej rady z rokov 1902-1923.

Archív Národnej banky Slovenska v Bratislave : Fond VŠ-6/44, príř.č.619/76.- Spomienka Mateja Chmelku. –Na financovanie odboja dostávala Slovenská národná banka záruky vo forme zmienek Povereníctva SNR pre financie na špeciálnom bankovom papieri, ktoré podpisoval povereník Viliam Pauliny. Dňa 27.októbra predpoludním Pauliny podpísal poslednú zmenku na 300 miliónov korún na financovanie ďalšieho odbja v horách, boli odvezené autobusom na Staré Hory. Časť z nich bola použitá, ostatné boli spálené, aby sa nedostali do rúk Nemcom.

Archív Múzea SNP v Banskej Bystrici : Fond XV, príř.č.531/58 – Deklarácia SNR.

Archív Múzea SNP v Banskej Bystrici : Fond VI, príř.č. A83/77. – V.Pauliny bol zvolený do predsedníctva SNR a za povereníka pre financie

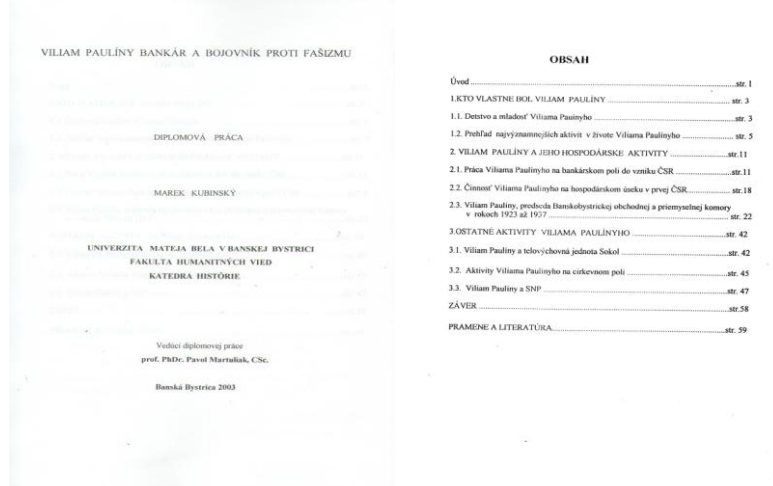
Archív Múzea SNP v Banskej Bystrici : Fond VI, príř.č.SNR. – Spomienka JUDr.Vladimíra Paulinyho.

Archív Múzea SNP v Banskej Bystrici : Fond XI, príř.č.S8/76. – Národohospodár Peter Zaťko spomína.

Archív Múzea SNP v Banskej Bystrici : Fond XII, príř.č.S 30/77. – Spomienka Karola Markoviča. – Dňa 23.decembra 1944 bol V.Pauliny prevezený vlakom z Banskej Bystrice do Bratislavskej väznice Sicherheitsdienstu a 26.decembra 1944 do Berlína, kde mizne po ňom stopa.

Archív Múzea SNP v Banskej Bystrici : Fond VI, príř.č.A 18/91. – Uznesenie Okresného súdu o vyhlásení Viliama Paulinyho za mŕtveho.

Kópia titulnej strany a obsahu diplomovej práce M.Kubinského z roku 2003 :

In: Archív UMB v Banskej Bystrici

2004

MARTULIAK, Pavol : Podiel Evanjelického a.v. cirkevného zboru v Banskej Bystrici na protifašistickom odboji a SNP. – In: Bystrický Permon. Banskobystrická revue pre históriu, literatúru a popularizovanie vedy. - Roč.2, č.3(2004),s.8. – Autor uvádza informáciu o Výročnej správe banskobystrického ev.a.v. cirkevného zboru za rok 1944, ktorú po skončení vojny, dňa 24.6.1945 na cirkevnom konvente predniesol farár Juraj Holčík. V časti správy pod názvom Veľké obete, sa v informácii o účastníkoch odboja uvádza „dosiaľ je nezvestný náš cirkevný dozorca Viliam Pauliny“. Autor príspevku P.Martuliak však túto informáciu dopĺňa nasledovnou poznámkou : (Menovaný sa po vojne vrátil neskôr z nemeckého zajatia....) ?

2007

SUK, Pavel : Výsledky generálů Rudolfa Viesta a Jána Goliana při poslední kampani německé propagandy v protektorátním tisku. 3. Část. – In : Paginae historiae. Sborník Národního archivu 15. – Praha : Národní archiv, 2007.

Třetí část edice přináší zpracování výpovědi zajatých generálů Rudolfa Viesta a Jána Goliana, Hynka Souhrady, Michala Petra a Viliama Paulinyho. První dokument obsahuje příkazy, které dostali čeští a němečtí protektorátní novináři na pravidelné poradě 6. 4. 1945. Dále jsou v této edici jsou publikovány komentáře dvou nejvýznamnějších aktivistických šéfredaktorů Karla Wernera a Antonína Jaromila Kožíška. Oba společně navštívili povstalecké území po porážce SNP v listopadu 1944 a nepodepsaný rozsáhlý článek (snad Karla Wernera) komentující tuto kauzu. Třetí část edice završuje původní impuls nalézt výpovědi generálů Viesta a Goliana před německými nacistickými orgány.

Text uveřejněný - In: http://www.nacr.cz/E-publ/paginae/resume17/p17_suk.pdf

2009

Pamätná tabuľa Viliamovi Paulinyemu. – In: Pamätníky a pamätné tabule Banská Bystrica / Katarína Donovalová. – Banská Bystrica : Verejná knižnica M.Kováča, 2009. – 150 s.

Pamätná tabuľa Viliamovi Paulinyemu na Námestí SNP č. 23, bola odhalená v roku 1947.

Text na tabuli znie : „Slováci a Česi, spojte sa. Svoje pracujte a razte si cestu pre slávnú pochodeň slavianstva !“ V tomto dome žil a pôsobil Viliam Pauliny člen Slovenskej národnej rady a povereník SNR pre financie za Slovenského národného povstania v roku 1944. Venované pri oslave tretieho výročia Povstania.“

MIČEV, Stanislav : Slovenské národné povstanie 1944 / Stanislav Mičev a kol. -Banská Bystrica : Múzeum SNP, 2009. - 207 s. : fotogr., reg., lit. - Slov. republika 1939/45 - odboj protifašistický-slovenský - SNP - odboj vojenský - hnutie partizánske - zásobovanie - hospodárstvo vojnové - represálie fašistické - oslobodzovanie Slovenska - chronológia

2011

KIŠŠIMON, Michal : Obchodná a priemyselná komora v Banskej Bystrici po prvej svetovej vojne. –

In: Bystrický Permon. Banskobystrická revue pre históriu, literatúru a popularizovanie vedy. - Roč.9, č.3(2011), s.8. – Fotogr. portréty V.Pauliny, V.Vaško, J.Balko. Článok je zameraný na činnosť Obchodnej a priemyselnej komory (OPK) v Banskej Bystrici po skončení prvej svetovej vojny. Uvádza aj informáciu : Na základe výnosu z februára 1923 vymenoval minister obchodu správnu komisiu OPK v Banskej Bystrici. **Predsedom sa na dlhých pätnásť rokov stal hlavný riaditeľ Národnej banky v Banskej Bystrici Viliam Pauliny, rozhladený ekonóm a finančník. Pracoval v mnohých komisiách a zaslúžil sa o výstavbu niekoľkých železničných tratí, ako napr. Krupina – Zvolen, Červená skala – Margecany a Banská Bystrica – Diviaky. Bol veľmi všestranný, angažoval sa v športe, turistike, cestovnom ruchu, redigoval Hronské noviny. V odboji bol pri zrode Vianočnej dohody, cez Povstanie bol povereníkom SNR pre financie. Bol priamym účastníkom SNP a po zatknutí Nemcami v decembri 1944 sa z Berlína už nikdy nevrátil. Bol vyznamenaný Radom SNP 1. triedy in memoriam a bola mu odhalená pamätná tabuľa.**

2012

Politik a bankár Viliam Pauliny sa narodil pred 135 rokmi (TASR, 19. decembra 2012)

Po vypuknutí 2. sv. vojny sa zúčastnil protifašistického odboja. Počas SNP pôsobil ako člen Revolučného národného výboru aj člen povstaleckej Slovenskej národnej rady (SNR). Slovenské Pravno/Bratislava 19. decembra (TASR) - Politik a bankár Viliam Pauliny sa narodil v Slovenskom Pravne 20. decembra 1877. Vo štvrtok uplynie 135 rokov od jeho narodenia. Viliam Pauliny študoval na gymnáziu v Kremnici, potom na Československej obchodnej akadémii v Prahe. Od roku 1898 bol bankovým úradníkom v Martine a vo Zvolene. Po roku 1918 fúziou viacerých peňažných ústavov založil v Banskej Bystrici Národnú banku, jej riaditeľom sa stal v roku 1920 a predsedom jej správnej rady bol od roku 1923. Zakladal účasťinnú spoločnosť Stredoslovenské elektrárne a predsedal jej správnej rade, od roku 1923 bol aj predsedom Obchodnej a priemyselnej komory v Banskej Bystrici. Pracoval v predsedníctve Národohospodárskej župy stredoslovenskej, organizoval sokolské hnutie a turistické podujatia. Stal sa predsedom Klubu česko-slovenských turistov a členom čestného výboru SKI-klubu v Banskej Bystrici. Redigoval Hronské noviny (1925-1928). Starostom Banskej Bystrice bol v roku 1938. Spolupracoval s predstaviteľmi českého hospodárskeho života.

Ako funkcionár pôsobil v Republikánskej strane poľnohospodárskeho a maloroľníckeho ľudu, v rokoch 1918 až 1920 bol poslancom Národného zhromaždenia ČSR. Prispieval do politických, cirkevných a iných periodík.

Po vypuknutí druhej svetovej vojny sa zúčastnil protifašistického odboja. Počas Slovenského národného povstania (SNP) pôsobil ako člen Revolučného národného výboru aj člen povstaleckej Slovenskej národnej rady (SNR). Stal sa povereníkom financií v Banskej Bystrici. Po ústupe SNP ho v Banskej Bystrici zatkla nemecká bezpečnostná polícia, odviekli ho do Nemecka, kde v roku 1945 za nevyjasnených okolností zahynul. Dožil sa 68 rokov.

zdroj: Slovenský geografický slovník, IV. zväzok M-Q, MATICA SLOVENSKÁ, Martin 1990

Text uverejnený - In: <http://www.teraz.sk/slovensko/politik-a-bankar-viliam-pauliny-sa-naro/32164-clanok.html>

2013

Mail od hlavného archívára NBS zo dňa 2.8.2013- adresovaný Archívu KST Lokomotíva Banská Bystrica :

Dobrý deň, na základe Vašej žiadosti zo dňa 2. 8. 2013 týkajúcej sa podkladov k osobnosti Viliama Paulinyho, poskytujeme Vám nasledujúce informácie. **V archíve Národnej banky Slovenska nie je uložený osobný fond Viliama Paulinyho ani zbierka dokumentov o jeho činnosti.** Máme však zachované archívne fondy peňažných ústavov, v ktorých pôsobil. Ide najmä o Zvolenskú ľudovú banku 1902 – 1919, Národnú banku v Banskej Bystrici 1920 – 1940 a Stredoslovenskú banku v Banskej Bystrici 1940 -1948. Tieto fondy využívali aj viacerí bádatelia pri príprave svojich prác o Viliamovi Paulinym. V prílohe Vám zasielame zoznam literatúry o Viliamovi Paulinym, ako aj kópiu článku Dušana Halaja.

Upozorňujeme Vás aj na veľmi dobre spracovanú biografiu o Viliamovi Paulinym. Ide o diplomovú prácu Mareka Kubinského, ktorá by mala byť uložená v knižnici Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Uvedený autor vo svojom diele využil všetky dostupné pramene a venoval sa okrem iného aj pôsobeniu Viliama Paulinyho v telovýchovnej jednote Sokol. V prípade Vášho záujmu o štúdium archívnych dokumentov uložených v Archíve NBS, je potrebné Vašu návštevu vopred ohlásiť na telefónnom čísle 02/5787 4503, 4502 alebo na adrese: archiv@nbs.sk

S pozdravom PhDr. František Chudják, PhD.- Hlavný archívár

Oddelenie správy archívu Národná banka Slovenska, Imricha Karvaša 1, 813 25 Bratislava, Tel: 00421 2 5787 4503

FAJČÍKOVÁ, Kveta : Rodina pátranie po V.Paulínym nevzdala. – (11.11.2013).-

Dom, v ktorom žil V.Paulíny je dnes župným sídlom

Život národohospodára a demokratického politika Viliama Paulínyho bol neodmysliteľne spojený s Banskou Bystricou. Miesto jeho posledného odpočinku dodnes nie je známe, rodina pátranie nevzdala.

Patril k najvýznamnejším osobnostiam Banskej Bystrice, no dlhé roky sa na jeho prínos pre mesto i pre našu krajinu zabúdalo. Ako nebolo meno tohto demokratického politika a bankára pohodlné fašistom, tak ho neskôr aj komunisti radi nechali upadnúť do zabudnutia.

Až v posledných rokoch si opäť získava rešpekt a úctu. Zajtrajšie mestské zastupiteľstvo bude rokovať aj o zápise nových návrhov do zoznamu pamätihodností mesta. Medzi nehmotnými návrhmi z radov osobností je aj Viliam Paulíny, ktorého si ľudia niekedy zamieňajú s inou významnou osobnosťou – Viliamom Paulínym Tóthom

„Meno bankára, národohospodára a demokratického politika Viliama Paulínyho nespravodlivo vymizlo v posledných desaťročiach z pamäti. A pritom Banská Bystrica je vynikajúcim miestom pre život práve vďaka ľuďom, ako bol on. Pripomínajme si to napríklad aj vtedy, keď prechádzame okolo jeho pamätnej tabule, osadenej na budove VÚC na námestí,“ hovorí člen komisie pre pamätihodnosti mesta a mestský poslanec Vladimír Pirošík.

Stopa mizne v Berlíne

Život tejto významnej osobnosti sa skončil tragicky - počas 2. svetovej vojny sa zapojil do odboja a stál pri zrode Vianočnej dohody o vzniku ilegálnej SNR. Keď sa 1. septembra 1944 ujala národná rada zákonodarnej a výkonnej moci, vymenovali ho za poverenika pre financie.

Po ústupe povstania ho nemecká bezpečnostná polícia v Banskej Bystrici zatkla a neskôr previezla do Bratislavy. Odtiaľ ho spolu s generálmi Viestom a Golianom v decembri transportovali do Berlína. Po tomto dátume už nie sú dostupné overené fakty o jeho ďalšom osude.

Chcú poznať pravdu

V Banskej Bystrici dodnes žijú potomkovia Viliama Paulínyho a pátranie po posledných okamihoch života nevzdávajú. Pravnučka Barbora Paulínyová, ktorá je galerijnou pedagogičkou Stredoslovenskej galérie nám potvrdila, že prostredníctvom archívov v zahraničí sa stále pokúšajú zistiť, ako tragicky sa završila jeho životná púť. „Naša generácia už hrôzy vojny nezažila a tak sa dokážeme od všetkého čiastočne odosobniť. Chceli by sme však poznať pravdu,“ dodala.

Jej otec Ján Paulíny mal iba dva roky, keď videl svojho starého otca naposledy. „Samozrejme, že som bol ešte príliš malý na to, aby som si ho pamätal. Moji rodičia nám však o ňom veľmi radi rozprávali – rovnako úspešne, ako sa dokázal pohybovať vo svete bankovníctva a politiky, tak mal veľké slovo aj v rodine. Každý hovoril, že to bol taký nestor našej rodiny a hlavne svoje vnúcatá veľmi miloval,“ povedal nám.

Inšpirovaný Masarykom

Jeho ďalšia právnicka, architektka Hana Kasová v návrhu na zápis tejto osobnosti medzi pamätihodnosti mesta, priniesla podrobné informácie o živote a tvorivom úsilí V. Paulinyho.

Rodák zo Slovenského Pravna už v mladosti chápal, že cesta k politickej slobode musí byť budovaná vzdelanosťou a hospodárskou nezávislosťou. Vyštudoval Obchodnú akadémiu v Prahe, a patril medzi Hlasistov, ideovo inšpirovaných Masarykom.

Svoju prax v bankovníctve začal ako bankový úradník v Tatra banke v Martine a neskôr sa stal účtovníkom Zvolenskej ľudovej banky. „Bol vodcovskou osobnosťou s nezlomnou vôľou zachraňovať pre národ duchovné i hmotné hodnoty.

Po neúspešnom zámorskom obchode Tatra banky mal v roku 1913 na starosti jej sanáciu. Bol tiež členom správnych a dozorných rád aj v iných bankách,“ píše sa v návrhu.

Všetky svoje sily a vlohy obetoval prvej Československej republiky. Zastával mnohé vysoké funkcie v štátnych a verejných hospodárskych inštitúciách. Založil a predsedal správnej rade účastinnej spoločnosti Stredoslovenské elektrárne, od roku 1923 bol dlhé roky predsedom Obchodnej a priemyselnej komory v Banskej Bystrici.

Pre lepší život stredného Slovenska

„Presadzoval tiež vytvorenie lepších podmienok hospodárskeho života na strednom Slovensku, žiadal širšiu koncepciu pre rozvoj podnikania, daňovú morálku, ako aj spoluprácu poľnohospodárstva s priemyslom a obchodom. Pracoval ako člen predsedníctva Národohospodárskej župy stredoslovenskej, člen železničnej, stavebnej, elektrifikačnej, peňažnej a vodohospodárskej štátnej rady.“

Zaslúžil sa o výstavbu železničných tratí Krupina – Zvolen, Červená Skala – Margecany a Banská Bystrica – Diviaky. Bol starostom Sokolskej pohronskej župy "Detvan", organizátorom turistických podujatí, predsedom Klubu česko-slovenských turistov a členom čestného výboru SKI-klubu v Banskej Bystrici.

Keďže verejne prezentoval nesúhlas s rozdelením republiky, odvolali ho zo všetkých verejných funkcií. Po vypuknutí druhej svetovej vojny sa zapojil do odboja a ako sme spomínali už v úvode článku, jeho tragický osud sa naplnil po jeho transportovaní do Berlína spoločne s generálmi Golianom a Viestom.

Text uverejnený In: <http://bystrica.sme.sk/c/7001521/rodina-patranie-po-vpauliny-nevzdala.html#ixzz2kR3oO2Xi>

2016

FAJČÍKOVÁ, Kveta : Odvliekli ho spolu s Golianom a Viestom. Stopa po Viliamovi Paulinym sa stráca v Nemecku.

(7.2.2016) – In: <http://nasabystrica.sme.sk/c/20088464/odvliekli-ho-spolu-s-golianom-a-viestom-stopa-po-viliamovi-paulinym-sa-straca-v-nemecku.html#ixzz4DNdesRTm>

Cenu mesta Banská Bystrica in memoriam udelia už o pár dní národohospodárovi, demokratickému politikovi a krátky čas aj starostovi Banskej Bystrice Viliamovi Paulinymu.

Z denníka V.Paulinyho. Rodina si ho chráni ako oko v hlave. (Zdroj: Rodinný archív)

BANSKÁ BYSTRICA. „Čím ďalej, tým horšie to vyzerá s nami. Autoritatívny režim Hlinkovej ľudovej strany odkopnutím Čechov a československej idey vháňa národ do náručia Hitlera, ktorý za cenu odtrhnutia sa Slovákov od Čechov dáva Slovákom samostatný Slovenský štát a vzal ho pod ochranu nemeckej ríše,“ napísal 6. apríla 1939 vo svojom testamente popredný národohospodár, bankár, demokratický politik a krátku dobu aj starosta Banskej Bystrice Viliam Pauliny.

Osobnosť, na ktorú sa dlho a neprávom zabúdalo. Tak, ako nebol po chuti ľudákom a tí ho veľmi rýchlo po svojom nástupe k moci zbavili starostovskej stoličky v Banskej Bystrici, tak neskôr za socializmu nebol po chuti kvôli svojej demokratickej orientácii ani vtedajšej ideológii.

V.Pauliny (zdroj: Rodinný archív)

Tri strany bolesti

Trojstranový Paulinyho testament je viac duchovnou svedčnosťou, ako starostou o to, ako zabezpečiť svoje potomstvo. Po Viliamovi Paulinym totiž žiadne veľké majetky nezostali napriek tomu, že bol bankárom a v rokoch spoločného štátu Čechov a Slovákov aj vážnou a vysokopostavenou osobnosťou. „To je práve to, čo si na ňom ako jeho potomkovia veľmi vážime

a čím by mohol ísť príkladom aj dnešným politikom. Prakticky všetko, čo zarobil, venoval na dobročinné účely, podporu študentov, či budovanie horských chát v okolí Banskej Bystrice,“ hovorí jeho pravnučka, banskobystrická architektka a mestská poslankyňa Hana Kasová.

Odíť do Prahy, židobolševik!

Testament písal Viliam Paulíny v čase, ktorý bol pre neho mimoriadne bolestný. Sám v ňom priznáva, že pod dojemom zlých a zhoršujúcich sa pomerov chradne na tele i duši. Rok predtým, v auguste 1938 sa stal starostom Banskej Bystrice, ale už 12. októbra ho z postu odvolali. Za všetkým bola politika hlinkovcov, ale aj neúspešného kandidáta na starostu Banskej Bystrice. Po vyhlásení autonómie 6. októbra 1938 v Žiline konala sa aj v Banskej Bystrici verejná manifestácia na oslavu tejto udalosti. Paulíny sa jej odmietol zúčastniť a prehovoril k jej účastníkom. Predseda autonómnej vlády Tiso vydal dekréty, ktoré splnomocňovali poverené osoby urobiť opatrenia vo verejnej správe. Medzi prvými tak odstavili „čechoslovakistu“ Paulínyho, ktorého suspendovali.

A v roku 1940 ho dokonca penzionovali aj z funkcie generálneho riaditeľa banky.

Krátko po vzniku Slovenského štátu sa pred jeho domom dokonca zišla skupinka študentov, vedených gardistami. Vykrikovali a „židobolševika Paulínyho“ posielali do Prahy, Ilavy, alebo najlepšie – rovno na šibenicu. Nezlakol sa. „Nebojím sa nikoho a nedám sa zastrašiť nikým a ničím, nech sa stane čokoľvek,“ píše v testamente.

A ani sa nezlakol. V nasledujúcich rokoch sa aktívne zapojil do odboja a ako priateľ a spolupracovník Vavra Šrobára spolupracoval s jeho ilegálnou skupinou. Jeho vnútorné presvedčenie a nenávisť k fašizmu vyvrcholili v Slovenskom národnom povstaní. Štyri dni pred jeho vypuknutím prišiel Vavro Šrobár do Bystrice a ubytovali ho v chate doktora Nábělka na Donovaloch. 31. augusta sa Paulíny cez Slobodný slovenský vysielač prihovára poslucháčom. Stáva sa členom predsedníctva povstaleckej národnej rady za demokratický blok a poverenikom pre financie.

Paulíny (vpravo dolu) s vtedajšou politickou špičkou. Vavrom Šrobárom, Veselovcami, generálom Viestom. (zdroj: Rodinný archív)

Kto bol V. Paulíny

Rodák zo Slovenského Pravna už v mladosti chápal, že cesta k politickej slobode musí byť budovaná vzdelanosťou a hospodárskou nezávislosťou. Pre svoje národné presvedčenie bol vyhodnený zo všetkých škôl Uhorska. Preto vyštudoval Obchodnú akadémiu v Prahe a patril medzi Hlasistov, ideovo inšpirovaných Masarykom.

Svoju prax v bankovníctve začal ako bankový úradník v Tatra banke v Martine a neskôr sa stal účtovníkom Zvolenskej ľudovej banky, kde sa postupne vypracoval na riaditeľa. Bol tiež členom správnych a dozorných rád aj v iných bankách. Po roku 1918 fúziou viacerých peňažných ústavov založil v Banskej Bystrici Národnú banku, kde pôsobil od roku 1920 ako jej

riadiť a od roku 1923 ako predseda správnej rady. Bol dôležitou osobou pri konsolidácii Čsl. republiky a slovenského peňažníctva.

Všetky svoje sily obetoval prvej Československej republike. Zastával mnohé vysoké funkcie v štátnych a verejných hospodárskych inštitúciách. Založil a predsedal správnej rade účastinnej spoločnosti Stredoslovenské elektrárne, od roku 1923 bol až do prevratu v 1938 predsedom Obchodnej a priemyselnej komory v Banskej Bystrici.

Zaslúžil sa o výstavbu železničných tratí Krupina – Zvolen, Červená Skala – Margecany a Banská Bystrica – Diviaky. Bol starostom Sokolskej pohronskej župy Detvan, organizátorom turistických podujatí, predsedom Klubu česko-slovenských turistov a členom čestného výboru SKI-klubu v Banskej Bystrici.

Posledné dejstvo života. Pátranie rodiny pokračuje

Vráťme sa však k pohnutým týždňom Povstania. Viliam Pauliny mal v čase jeho vypuknutia už 67 rokov a ústup do hôr po jeho potlačení ťažko znášal. Vyčerpaný hladom, chladom a chorobami sa v novembri vracia do Bystrice, kde ho už o pár dní zatkla nemecká bezpečnostná polícia a neskôr previezla do Bratislavy. Odtiaľ ho spolu s generálmi Viestom a Golianom v decembri transportovali do Berlína. Po tomto dátume už nie sú dostupné overené fakty o jeho ďalšom osude. S veľkou pravdepodobnosťou sa jeho osud naplnil v niektorom z nemeckých koncentračných táborov v prvých mesiacoch roku 1945.

Volali ho „Apatala“

Potomkovia Viliama Paulinyho, ktorý mal s manželkou Oľgou päť detí, na neho spomínajú aj dnes s láskou. Hoci bol pracovne veľmi vyťažенý a hlavná starostlivosť o rodinu ležala na pleciah manželky, svoje potomstvo veľmi miloval. „Celkove nás je dnes 44, z toho desiat žijeme v Banskej Bystrici,“ hovorí Hana Kasová. A tak ako kedysi jeho deti, aj oni mu dnes láskyplne hovoria „Apatala“. Pátranie po posledných dňoch jeho života dodnes nevzdali. „Pátrali sme cez archívy, Slovenský červený kríž, písali sme do archívov v Sachsenhausene a Flossenburgu, no zatiaľ bez výsledku. Nevzdávame sa. Chceme to ešte skúsiť cez pražský vojenský archív, cez archívy Múzea SNP, či americké veľvyslanectvo,“ hovorí pravnúčka.

Odkladajú si po ňom každú cennosť. Rukou písaný denník s úhladným krasopisom aj bohatú fotodokumentáciu, na ktorej je s Vavrom Šrobárom, či bratmi Veselovcami.

„Od našich rodičov a starých rodičov vieme, že to bol veľký milovník hôr a propagátor turistiky. Stál pri zrode takých známych chát ako Trangoška, Suchý vrch či Štefánikova chata,“ hovorí Hana Kasová. A so zaniatením podnikal dlhé hrebeňovky v Nízkych Tatrách, Veľkej Fatre a blízkyh Starohorských a Kremnických vrchoch.

So svojou rodinou. So smutným koncom jeho života sa nikdy nezmierili, pátranie nevzdávajú ani vnuci a pravnuci. (zdroj: Rodinný archív)

Smútok pretavila do básní

Iba ťažko si dokáže človek predstaviť smútok a bolesť ženy, ktorá príde o manžela za podobných tragických udalostí. A nepozná ani miesto, na ktorom by mohla zapáliť manželovi sviečku. Oľga Paulinyová pretavila svoj smútok do básní. Po neúspešnom pátraní po manželovi ho vyhlásili za mŕtveho a v roku 1947 sa v evanjelickom kostole v Banskej Bystrici uskutočnila symbolická rozlúčka, ktorej sa zúčastnil aj vtedajší predseda SNR Ján Lettrich. A každý verš jeho manželky, ktorá svoj žiaľ utápala v básňach, je akoby symbolickým plameňom sviečky.

„Raz dočkám sa ho. Príde, ohlási, pohladí moje zbelené vlasy a povedie ma sebou v diaľ, kde nepocítim viacej žiaľ. Len smutný pokoj, temnú tiš, v hlbokú čiernu zemi skrýš,“ vyznala sa z lásky k manželovi v básni s názvom Z doby utrpenia. So svojim manželom sa stretla Oľga Paulinyová vo večnosti v júli roku 1960.

Paradoxy doby

História prináša aj paradoxy. V tomto prípade dokonca viac ako zreteľné. Na dome, v ktorom Viliam Pauliny roky žil a pôsobil je umiestnená pamätná tabuľa s jeho menom. V súčasnosti je budova sídlom BBSK so županom Mariánom Kotlebom. Viliam Pauliny ako tvrdý odporca fašizmu by ťažko niesol fakt, že počas posledného výročia SNP na nej viali čierne vlajky

V radnici udeľovali mestské ocenenia. (16.2.2016). – In: <http://bbonline.sk/v-radnici-udelovali-mestske-ocenenia-ziskali-ich-aj-znAMY-fotograf-ci-brankar-dukly/> - Slávnostná atmosféra udeľovania Čestného občianstva a oceňovania laureátov Ceny mesta a Ceny primátora v utorok podvečer po roku opäť zaplnila priestory Cikkerovej siene historickej radnice.... Významné ocenenie bude laureátom pripomínať plaketa symbolizujúca Banskú Bystricu ako historické banské mesto Autorom plakety je akad. sochár, dekan Fakulty výtvarných umení Akadémie umení, Juraj Sapara.

Ocenenie in memoriam za celoživotné úsilie, pri presadzovaní základných princípov demokratického a morálne vyspelého slovenského národa, získal niekdajší predseda Slovenskej obchodnej komory v Banskej Bystrici, Viliam Pauliny.

Ocenenie prevzal vnuk Viliama Paulinyho – MVDr. Vladimír Pauliny a pravnučka Hana Kasová
2017

Na Radnici sa udeľovali Ceny mesta a primátora za rok 2016. Vlnajší laureáti – (23.2.2017) – in:
<https://www.bystricoviny.sk/spravy/foto-radnici-sa-udelovali-ceny-mesta-primatora-za-rok-2016/>
Cenu mesta za rok 2016 získal i niekdajší predseda Slovenskej obchodnej komory Viliam Pauliny.

2018

Ludvík Nábělek: JUDr. Ján Vesel – slovenský národovec.- (7. novembra 2018)- In: <https://www.bystricoviny.sk/historia-2/ludvik-nabelek-judr-jan-vesel-slovensky-narodovec/>

V rámci osláv 100. výročia vzniku Česko – Slovenska sa v pondelok 5. novembra 2018 z iniciatívy tamajšieho Lesníckeho a drevárskeho múzea konalo vo Zvolene spomienkové popoludnie venované osobnostiam, ktoré stáli pri vzniku a rozvoji prvého slovenského peňažného ústavu na území vtedajšej Zvolenskej župy – Zvolenskej ľudovej banky.

Jeho súčasťou bolo odhalenie pamätnej tabule na fasáde bývalej Zvolenskej ľudovej banky (dnes v nej sídli hotel Academic) na Hviezdoslavovej ulici ako aj pomenovanie lipového stromoradia na Námestí SNP vo Zvolene názvom „Lipy slobody“.

Vzácné stromy boli venované významným osobnostiam, ktoré sa zaslúžili o vznik a rozvoj banky, ktorá sa v dobe silnejúceho národnostného útlaku stala centrom hospodárskeho povznesenia a politickej aktivity slovenského obyvateľstva Zvolena a širokého okolia: Jánovi Veselovi, **Viliamovi Paulínymu**, Emilovi Rothovi, Ľudovítovi Medveckému a Vladimírovi Fajnorovi.

Zmienky o Viliamovi Paulinym v rôznych príspevkoch publikovaných na webových stránkach

TKÁČ, Marián : Slovenské banky v Uhorsku. – V časti O útrapách slovenských bankovníkov, uvádza informácie o Viliamovi Paulinym, zakladateľovi a zodpovednom redaktorovi časopisu Slovenský peňažník, na stránkach ktorého zvädzali zápas o existenciu slovenských bankovníkov v rokoch 1909-1914.

Po prvej svetovej vojne pokračoval v osvetovej a politickej činnosti, stal sa poslancom Národného zhromaždenia v rokoch 1918-1920, angažoval sa najmä v národohospodárskej a bankovej práci. V júni 1919 keď časť Slovenska, vrátane Zvolena obsadili maďarskí červení revolucionári, a Zvolenská ľudová banka evakovala aj s úradníkmi do Prahy, do miestnosti Mestskej sporiteľne pražskej tak sa do Prahy načas odsťahovala aj Paulinyho rodina.

Text uverejnený - In: <http://www.tkac.sk>

Slovenské Pravo – Kultúrne dedičstvo. Významné osobnosti : Viliam Paulíny (1877 – 1944), člen povstaleckej Slovenskej národnej rady (SNR), zavraždený Nemcami .- Informácia na webovej stránke obce Slovenské Pravo – http://www.e-obce.sk/obec/slovenskepravno/4-kulturne_dedicstvo.html

Zvolen. Oficiálne stránky mesta. - Historický kalendár. 20. storočie.

Pred rozpadom Rakúsko-uhorskej monarchie sa Slováci Martinskou deklaráciou 30. októbra 1918 prihlásili k spoločnému štátnemu útvaru s Čechmi. Zvolenčanov v Martine zastupoval Dr. L. Medvecký a **Viliam Paulíny**, obaja neskôr zvolení do Národného zhromaždenia.- Informácia uvedená in: http://navstevnik.zvolen.sk/?id_menu=34119

Gymnázium L. Štúra. Školský časopis Gymnázia Ľudovíta Štúra vo Zvolene.

Dňa 19. septembra 1926 bola škola slávnostne odovzdaná svojmu účelu. Z rúk zástupcov Ministerstva školstva a národnej osvety a Ministerstva verejných prác ju prevzal so sľubom riaditeľ školy Stanislav Kovanda. **Hlavným rečníkom bol Viliam Paulíny - poslanec a riaditeľ Národnej banky v Banskej Bystrici** a minister Dr. Vavro Šrobár. Po nich prehovorili ešte mnohí rečníci, medzi ktorými bol aj tajomník Matice slovenskej Štefan Krčméry.

Informácia in: <http://www.gymzv.sk/~casopis/archiv.php?action=select&after=cisla&idcisla=20&id=279>

BIELIK, Peter : Zednáři a Československo. Zednáři na Slovensku, po válce a po Listopadu 89. – (2.6.2012)

Časť textu príspevku :

Po vojne sa slobodomurárstvo v Česko- Slovensku obnovovalo s finančnou pomocou slobodomurárstva USA. Jeho vplyv bol stále značný, aj keď klesol oproti predvojnovému obdobiu. Členmi vlád boli napr. slobodomurári J. Masaryk, syn T. G. Masaryka, minister zahraničných vecí v r. 1945- 1948, P. Drtina, minister spravodlivosti v r. 1945- 1948, H. Ripka, minister zahraničného obchodu v r. 1945- 1948, J. Stránský, minister spravodlivosti v r. 1945 a minister školstva v r. 1946- 1948. Zástupcom Česko- Slovenska v OSN bol slovenský slobodomurár Ján Papánek.

Podobne ako inde vo svete, aj na Slovensku sa slobodomurári snažili vytlačiť praktizujúcich katolíkov z verejných funkcií. Prejavilo sa to už od počiatku vytvorenia Česko- Slovenska, keď neboli katolícki Slováci menovaní v príslušnom pomere do verejnej správy po prepustených uhorských úradníkoch, ani do revolučného národného zhromaždenia. Hoci vyše tri štvrtiny Slovákov boli katolíkmí, spočiatku v národnom zhromaždení zástupcovia Slovákov pozostávali len z jednej štvrtiny z katolíkov, aj to zväčša z nepraktizujúcich. Vtedy mal na personálnu politiku veľký vplyv slobodomurár Vavro Šrobár. Šrobár, podobne ako Štefánik, bol bývalým Masarykovým žiakom a v tom období bol najvplyvnejším slovenským politikom. Pritom sa neopieral o podporu slovenského obyvateľstva. V r. 1918- 1920 bol ministrom s plnou mocou pre správu Slovenska a zároveň i ministrom zdravotníctva a v r. 1921- 1922 bol ministrom školstva a národnej osvety. Ďalším významnejším slovenským slobodomurárom v tom období bol Ivan Dérer. Ten v r. 1921- 1922 pôsobil ako minister pre zjednotenie zákonov, v r. 1925- 1926 bol poverený riadením tohto ministerstva, v r. 1929- 1934 zastával funkciu ministra školstva a národnej osvety, v r. 1934- 1938 bol ministrom spravodlivosti, v r. 1938 bol poverený riadením ministerstva zdravotníctva a telesnej výchovy. Ako minister školstva chcel v r. 1932 zrušiť cirkevné školy, čo sa mu však nepodarilo. Snažil odlákať deti od náboženstva, najmä od katolíckeho aspoň tak, že nariadil nerobiť prekážky pri zapožičiavaní školských miestností pre zábavné detské besiedky, ktoré organizovala Unie socialistických svobodných mysliteľů. Slobodomurár Vladimír Fajnor bol v r. 1920- 1921 ministrom pre zjednotenie zákonov, v r. 1931- 1939 prezidentom Najvyššieho súdu, ministrom spravodlivosti a ministrom pre zjednotenie zákonov v r. 1938. Slobodomurár Milan Hodža bol v r. 1919- 1920 ministrom pre zjednotenie zákonov a poverený riadením tohto ministerstva v r. 1926- 1927, v r. 1922- 1926 a 1932- 1935 ministrom poľnohospodárstva, v r. 1926- 1929 ministrom školstva a národnej osvety, v r. 1935- 1936 bol poverený riadením ministerstva zahraničných vecí, v r. 1935- 1938 bol predsedom vlády. Slobodomurár Imrich Karvaš bol v r. 1938 ministrom bez kresla, ministrom priemyslu, obchodu a živností. Slobodomurár Ivan Markovič bol v r. 1920 poverený riadením ministerstva národnej obrany, v r. 1922- 1925 bol ministrom pre zjednotenie zákonov, v r. 1924- 1925 bol poverený riadením ministerstva školstva. Slobodomurár Anton Štefánek bol v r. 1929 minister školstva a národnej osvety a poverený riadením ministerstva pre zjednotenie zákonov. Slobodomurár Ján Jesenský bol viceprezidentom krajského úradu v Bratislave. Bol aj spisovateľom a počas 1. Slovenskej republiky sa prejavil ilegálnou, mimoriadne dekadentnou tvorbou. Slobodomurár,

spisovateľ Elo Sándor, bol riaditeľom banky v Bratislave, **slobodomurár Viliam Paulíny bol riaditeľom Národnej banky v Banskej Bystrici**, slobodomurár Gustav Krno bol prednostom Národnej banky v Košiciach. Títo aj iní slovenskí slobodomurári boli proti samospráve Slovenska.

...Po ohrození Česko-Slovenska Nemeckom sa vedenie NVLČs 10. 10. 1938 rozhodlo ukončiť bežnú lôžovú činnosť. Krátko potom tak urobili aj lôže patriace do veľkolôže Lessing k trom kruhom. Skôr než toto rozhodnutie lôže na Slovensku stihli uskutočniť, slovenský Krajský úrad 14. 10. 1938 nariadil ich rozpustenie. Vzápätí Hlinkova garda uskutočnila prehladku lôžových miestností v Bratislave a činnosť lôží sa úradne vyšetřovala.

...Uzatvorenie lôží nemalo za následok postihov členov. Dokonca Jozef Tiso, predseda autonómnej slovenskej vlády a zároveň zbožný katolícky kňaz, ponúkol významné funkcie Karvašovi, hoci zo zisteného zoznamu členov danej lôže vedel, že aj Karvaš bol ich členom. Tiso si ho totiž vážil ako odborníka a dúfal, že svoje schopnosti použije v prospech obyvateľov Slovenska. Karvaš ponuku prijal a dokonca neskôr sa stal aj členom vlády.

Značná časť slobodomurárov sa zúčastnila odboja. Na Slovensku to bol najmä Šrobár, ktorý viedol jednu z odbojových skupín a v r. 1944 sa stal spolupredsedom samozvanej Slovenskej národnej rady. S jeho odbojovou skupinou spolupracovali slobodomurári: Karvaš- ktorý materiálne zabezpečil prípravu povstania, prednosta justičnej služby Ministerstva národnej obrany Samuel Korbel- počas banskobystrického povstania prednosta justičnej správy a hlavný vojenský prokurátor 1. č. armády na Slovensku, **Viliam Paulíny- ktorý zabezpečoval financie pre odboja počas povstania bol poverením financií**, primár nemocnice Daniel Petelen, na začiatku povstania poverením zdravotníctva, právnik Ivan Pietor- počas povstania člen SNR a na začiatku povstania poverením pravosúdia, A. Štefánek. Gen. Viest bol v októbri 1944 veliteľom povstaleckého vojska, Ivan Viest- prednosta prezídia ministerstva dopravy a verejných prác pôsobil v tej istej funkcii na povereníctve dopravy, V. Žuffa podporoval partizánov v Liptove atď.

Prinajmenšom časť slobodomurárov sa zapojila do povstania na základe pokynov svojich slobodomurárskych vodcov, k čomu sa pripravovali od svojej schôdzy na Sliači v r. 1943. Na prevrat chceli získať vojsko a podporovali komunistov. Nevadilo im, že tak porušili svoju prísahu. Toto zbytočné povstanie prebehlo inak ako plánovali, lebo sa doň zapojili aj iné opozičné skupiny. Časť slobodomurárov počas 2. sv. vojny emigrovala. Mali významné zastúpenie v Benešových exilových vládoch. Asi 80 emigranti v Londýne vytvorili osobitnú lôžu Jan Amos Komenský v exilu, ďalší sa v zahraničí zapojili do činnosti už jestvujúcich lôží.

Z knihy Petra Bieliky "Slobodomurárstvo. Nešťastie našej doby", kapitola "Slobodomurárstvo na Slovensku a v štátoch, ktorých súčasťou bolo Slovensko"

Text uverejnený - In : <http://freeglobe.parlamentnilisty.cz/PrintArticle/1841-serial-o-zednarich-konci-27-zednari-a-ceskoslovensko-3-3-zednari-na-slovensku-po-valce-a-po-listopadu-89.aspx>

FUKSA, Aleš : Mezi botami z pochodu smrti je i obuv zavražděných vůdců slovenského povstání. – (1.11.2013) –

Celý text :

Jen pramálo informací mají vojenští historikové o skutečném skonu dvojice vůdců Slovenského národního povstání, československých brigádních generálů Jánů Golianovi a Rudolfa Viestovi. Podle jedné z verzí měli strávit poslední dny svého života v německém koncentračním táboře pro prominentní vězně ve Flossenbürgu, kde měli být ke konci druhé světové války popraveni. Nikdy však nebyly objeveny jejich ostatky. Nyní je ale možné, že shoda náhod přivedla partu odborníků na novodobou archeologii k významnému objevu.

Koncentrační tábor Flossenbürg byl nejen místem pro prominentní vězně německých nacistů, ale v závěru války rovněž jedním z posledních táborů, kam Němci směřovali nechvalně proslulé pochody smrti, které jen na území Česka absolvovala minimálně osmdesát tisíc vězňů.

Podle zjištění skupiny plzeňských archeologů, kteří mapují jednotlivé pochody, je nyní pravděpodobné, že jeden z pochodů může do jisté míry souviset i s dvojicí elitních brigádních důstojníků.

Archeologové před časem odkryli jámu po hromadném hrobu v lokalitě Stará knížecí huť u Tachova, kde již v roce 1946 došlo k exhumaci 37 obětí jednoho ze sedmi tachovských pochodů smrti. Všechny ostatky byly poté převezeny na pietní místo do nedalekého města. V jámách, které byly po exhumování těl opět zasypany, však zůstala řada důležitých artefaktů, především obuv vězňů.

Mezi botami z pochodu smrti je i luxusní obuv

Archeologům se nyní podařilo vyzdvihnout patnáct párů obuvi vězňů z pochodu smrti. Zlínského vědce a světznámého odborníka na historii obuvi Petra Hlaváčka, který začíná tyto boty zkoumat, však zarazil fakt, že mezi klasickou obuví vězňů se objevila i luxusní obuv, která mohla patřit vysoce postavenému československému armádnímu důstojníkovi. „Znamenalo by to, že v pochodu mohl být i některý vězeň s dřívějším výjimečným postavením. Existovala totiž vojenská konvence, která od určité hodnosti vojákům povolovala nosit i ve vězení uniformy,“ přiblížil Hlaváček.

Jiří Nenutil z právnické fakulty plzeňské univerzity, který se zaměřuje na pochody smrti a znovuodhalil hrob ve Staré knížecí huti při hranicích s Německem, však Právu potvrdil, že vězeň, jehož luxusní obuv objevil, nemusel pochod smrti absolvovat.

„Od našich německých přátel jsme získali informaci, že do této lokality k místu, kde lidé z pochodu smrti přespávali, přijel v dubnu 1945 od koncentračního tábora nákladní automobil s mrtvými těly a četa pracovních vězňů z tábora vykopala hluboký hrob, to nebylo pro pochody smrti obvyklé. Je proto možné, že se Němci snažili zakrýt stopy po popravených vojenských důstojnících uvězněných ve Flossenbürgu tím, že těla přihodili k vězňům pochodu smrti,“ naznačil Nenutil.

Tento badatel se domnívá, že pár této vycházkové obuvi by mohl patřit jednomu ze dvou vůdců Slovenského národního povstání. „Je možné, že zastřelené generály jen Němci naložili na korbu a převezli je k místu hromadného hrobu, které bylo jen deset kilometrů od tábora,“ uvedl Nenutil.

V dochované obuvi je zřejmě i část kosti. Od úterního večera zkoumá nejen tento pár, ale i dalších čtrnáct párů obuvi vězňů zlínský vědec Petr Hlaváček. „Obuv je nyní ve zmrzlém stavu a pokryta hlinou. Vypadá to, že by tam mohly být ještě zbytky kostí. Pokud se to potvrdí, bude snažit dohledat osud a osobnost daného člověka podle DNA,“ potvrdil světově uznávaný vědec. V první fázi však bude zkoumat délku bot a další parametry. „Pak se pokusíme zjistit ergonomické proporce jedince. Existuje vztah mezi tělesnou výškou a délkou nohy, což se dá poměrně přesně určit. Tam je tolerance plus minus dva a půl centimetru. Tato zjištění pak můžeme porovnat ve vojenském archivu s osobními kartami konkrétních vojenských důstojníků,“ dodal Hlaváček.

Pokud by se podařilo zlínskému vědci a skupině archeologů potvrdit, že se jedná o jednoho z dvojice vůdců Slovenského národního povstání, mělo by to pro vojenské historiky obrovský význam.

„Když se podaří dohledat vzorek DNA, je možné jej porovnat s příbuznými obou generálů. Jsem v tomto skeptický, ale na druhou stranu by bylo zajímavé, pokud by se potvrdilo, že tento pár obuvi patřil Golianovi nebo Viestovi. A k tomu v době, kdy budeme slavit sedmdesáté výročí Slovenského národního povstání,“ poznamenal Peter Šumichrast, zástupce ředitele Vojenského historického ústavu Slovenské republiky.

Poznámka : V koncentračnom tábore Flossenbug bol pravdepodobne zavraždený aj Viliam Pauliny.

Text uverejnený - In: <http://www.novinky.cz/domaci/317785-mezi-botami-z-pochodu-smrti-je-i-obuv-zavrazdenych-vudcu-slovenskeho-povstani.html>

ARCHÍVNE FONDY

v ktorých sa dajú predpokladať záznamy súvisiace aj s Viliamom Paulinym

Slovenský národný archív Bratislava

<http://www.minv.sk/?slovensky-narodny-archiv-1>

Fond Poverenictvo financií

Fond Stredoslovenská banka

Fond Obchodná a priemyselná komora v Banskej Bystrici (1890-1949)

Fond : Pozostalosť Vavra Šrobára (1900-1948) (možné zmienky o V.Paulinym, ktorý s ním spolupracoval)

Fond : Zbierka dokumentov o Slovenskom národnom povstaní (1944-1945)

Národní archiv Praha

<http://nacr.cz>

Zborníky vydávané Národním archivem Praha (15/ 2007, 16/ 2008 a 17/2009) **uverejnili príspevky Pavla Suka pod názvom „ Výsledky generálů Rudolfa Viesta a Jána Goliana při poslední kampani německé propagandy v protektorátním tisku“.** **Anotácia na webe Národního archivu Praha uvádza, že v týchto príspevkoch sú spracované výpovede zajatých generálov Rudolfa Viesta, Jána Goliana, Hynka Souhradu, Michala Petra a Viliama Paulinyho.** „První dokument obsahuje příkazy, které dostali čeští a němečtí protektorátní novináři na pravidelné poradě 6. 4. 1945. Dále jsou v této edici publikovány komentáře dvou nejvýznamnějších aktivistických šéfredaktorů Karla Wernera a Antonína Jaromila Kožíška. Oba společně navštívili povstalecké území po porážce SNP v listopadu 1944 a nepodepsaný rozsáhlý článek (snad Karla Wernera) komentující tuto kauzu. Třetí část edice završuje původní impuls nalézt výpovědi generálů Viesta a Goliana před německými nacistickými orgány.“

Paginae historiae. Sborník Národního archivu 15. – Praha : Národní archiv, 2007.- na str.377-428.

Informácia uvedená in: http://www.nacr.cz/e-publ/PH_15_2007.aspx

Paginae historiae. Sborník Národního archivu 16.- Praha : Národní archiv, 2008.-na str.381-435.

Informácia uvedená in: http://www.nacr.cz/e-publ/PH_16_2008.aspx

Paginae historiae. Sborník Národního archivu 17. – Praha : Národní archiv 2009.-na str.157-221.

Informácia uvedená in: http://www.nacr.cz/e-publ/PH_17_2009.aspx

Archív Národnej banky Slovenska v Bratislave

<http://www.nbs.sk/oddelenie-spravy-archivu>

archívne fondy peňažných ústavov, v ktorých pôsobil Viliam Pauliny : Zvolenská ľudová banka 1902–1919, Národná banka v Banskej Bystrici 1920–1940, Stredoslovenská banka v Banskej Bystrici 1940 -1948.

Fond Finančné časopisy – Slovenský peňažník.

Fond VŠ-6/44, príř.č.619/76.- Spomienka Mateja Chmelku.

Múzeum SNP Banská Bystrica

<http://www.muzeumsnp.sk/index.php?a0=muzeum-snp> Archív M SNP

Fond XV, príř.č.531/58 – Deklarácia SNR.

Fond VI, príř.č. A83/77. – V.Pauliny bol zvolený do predsedníctva SNR a za povereníka pre financie

Fond VI, príř.č.SNR. – Spomienka JUDr.Vladimíra Paulinyho.

Fond XI, príř.č.S8/76. – Národohospodár Peter Zaťko spomína.

Fond XII, príř.č.S 30/77. – Spomienka Karola Markoviča.

Fond VI, príř.č.A 18/91. – Uznesenie Okresného súdu o vyhlásení Viliama Paulinyho za mŕtveho.

Vojenský historický archív Bratislava

<http://www.vhu.sk/index.php?ID=19>

V jednotlivých dokumentoch je možný aj výskyt informácií o V.Paulinym (?)

Zbierka č. 2 – Zbierka Slovensko 1938 – 1945;

Zbierka č. 7 – Slovenské národné povstanie, SNR a národné výbory 1944 – 1945;

Zbierka č. 10 – Zbierka Slovenské národné povstanie 1944;

Štátny archív v Banskej Bystrici

Štátny oblastný archív v Banskej Bystrici

Fond : Pohronská župa I. 1923-1928.

Štátny okresný archív v Banskej Bystrici

Fond: Odbor KČST v Banskej Bystrici 1920-1938

Fond : Mesto Banská Bystrica 1850-1922

Fond : Mestský úrad v Banskej Bystrici 1923-1945

Fond : Hronské noviny 1920-1928

Fond : Pohronský Hlásnik 1926-1938

Fond : Banskobystrické noviny 1934

Fond : Naše noviny 1935-1938.

Fond : Okresný úrad – krabica č.95. - Viliam Pauliny – vyhlásenie za nezvestného.

Archív Evanjelickej cirkvi a.v. v Banskej Bystrici

Zápisnice z rokovania zboru z roku 1936.

Zápisnica cirkevného zboru za rok 1937 z 27.marca 1938.

Správa o evanjelickom a.v.cirkevnom zbore banskobystrickom za rok 1939 z 31.marca 1940

Správa o evanjelickom a.v.cirkevnom zbore banskobystrickom za rok 1941, z 26.apríla 1942

Výročná správa konventu ev.a.v.zboru za rok 1943, z dňa 26.marca 1943.

Poznámky k výročnej správe za rok 1944, z dňa 24.júna 1945

Poriadok obradov pri pohrebnej počestnosti pána Viliama Paulinyho

Štátny okresný archív v Martine

Fondy o Slovenskom Pravne – rodisku Viliama Paulinyho:

Obvodný notársky úrad v Slovenskom Pravne, 1878 – 1945 (1955), 5,64 bm, I.

Obec Slovenské Pravno, 1643 – 1931, 1 bm, I.

Odpovede na mailové dotazy – z oslovených archívov :

●1.8.2013 Národná banka Slovenska Bratislava

Vyžiadanie informácie - Pauliny Viliam

Pozdravujem a prosím o informáciu k nasledovnej téme :

Klub slovenských turistov Lokomotíva Banská Bystrica sa už po niekoľko rokov venuje histórii turistiky a vo svojom archíve zbiera aj podklady o osobnostiach, ktoré prispeli k rozvoju turistického hnutia a turistických chat v našom regióne a na Slovensku. Medzi osobnosti, ktoré v predvojnových rokoch aktívne prispeli k rozvoju turistického hnutia, patril aj **bankový riaditeľ Viliam Pauliny**.

V snahe čo najkompletnejšie zdokumentovať dobové podklady o ňom, aj o jeho profesnom pôsobení, dovoľujeme si Vás požiadať o informáciu, aké dokumenty (dobové resp. novšie) máte vo Vašich archívnych fondoch o Viliamovi Paulinym. Vopred ďakujeme za Vaše pochopenie a ochotu

Mgr.Oľga Kaliská, archívárka KST Lokomotíva Banská Bystrica

Odpovede z knižnice a archívu NBS :

Národná banka - Centralna kniznica <centralna_kniznica@nbs.sk>

Vyžiadaná informácia - Pauliny Viliam

Dobrý deň, na základe vašej žiadosti, sme v knižničnom online katalógu našli jeden článok o V. Paulinym. Súčasťou bibliografického záznamu je aj link na číslo časopisu, v ktorom si článok nájdete.

TKÁČ, Marián: Viliam Pauliny (1877-1945). - Biatic, roč. 07, 1999, č. 01, s. 25.

http://www.nbs.sk/img/Documents/PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok1999/BIATEC_1_1999.pdf

Vašu žiadosť zasielame aj do Archívu NBS.

S pozdravom PhDr. Zita Mušutová Dokumentačné stredisko NBS

Národná banka Slovenska Bratislava - Oddelenie správy archívu

Vyžiadaná informácia - Pauliny Viliam

Frantisek Chudjak <frantisek_chudjak@nbs.sk>

Dobrý deň,

na základe Vašej žiadosti zo dňa 2. 8. 2013 týkajúcej sa podkladov k osobnosti Viliama Paulinyho, poskytujeme Vám nasledujúce informácie.

V archíve Národnej banky Slovenska nie je uložený osobný fond Viliama Paulinyho ani zbierka dokumentov o jeho činnosti. Máme však zachované archívne fondy peňažných ústavov, v ktorých pôsobil. Ide najmä o Zvolenskú ľudovú banku 1902 – 1919, Národnú banku v Banskej Bystrici 1920 – 1940 a Stredoslovenskú banku v Banskej Bystrici 1940 -1948. Tieto fondy využívali aj viacerí bádatelia pri príprave svojich prác o Viliamovi Paulinym. V prílohe Vám zasielame zoznam literatúry o Viliamovi Paulinym, ako aj kópiu článku Dušana Halaja. Upozorňujeme Vás aj na veľmi dobre spracovanú biografiiu o Viliamovi Paulinym. Ide o diplomovú prácu Mareka Kubinského, ktorá by mala byť uložená v knižnici Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Uvedený autor vo svojom diele využil všetky dostupné pramene a venoval sa okrem iného aj pôsobeniu Viliama Paulinyho v telovýchovnej jednote Sokol.

V prípade Vášho záujmu o štúdium archívnych dokumentov uložených v Archíve NBS, je potrebné Vašu návštevu vopred ohlásiť na telefónnom čísle 02/5787 4503, 4502 alebo na adrese: archiv@nbs.sk

S pozdravom

PhDr. František Chudják, PhD.

Hlavný archívár - Oddelenie správy archívu

Národná banka Slovenska Imricha Karvaša 1, 813 25 Bratislava, Tel: 00421 2 5787 4503

zoznam literatúry o Viliamovi Paulinym:

HALAJ, Dušan: Viliam Pauliny - slovenský bankár a povstalec, (1877-1945).- In: Podiel slovenských národohospodárov na príprave SNP. Materiály z odborného historického seminára. Múzeum SNP, Banská Bystrica, 18. jún 1999. Zost.: D.Tóth.- Banská Bystrica, Adade pre Múzeum Banská Bystrica, 1999. s. 78 – 83.

Kubinský, Marek: Viliam Pauliny. Bankár a bojovník proti fašizmu. Diplomová práca.- Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Fakulta humanitných vied, Katedra histórie, 2003, 57 strán.

Tkáč, Marián: Viliam Pauliny (1877-1945). -In: Biatic, roč. 7, 1999, č. 1, s. 25.

Tkáč, Marián - Návrat, Rudolf - Valach, Ján: Mali sme bankárov? Po stopách osobností. -In:Prúdy 1996. 216 s.

● 7.8.2013 Štátny archív Banská Bystrica

Štátny archív v Banskej Bystrici Verejná správa - Vaša správa bola odoslaná. – 7.8.2013

Pozdravujem a prosím o informáciu, či sa v archíve nachádza osobný fond Viliama Paulinyho (20.12.1877-1945). Zaujímajú nás najmä jeho aktivity v Klube čs.turistov a v prospech výstavby chát na hrebeni Nízkych Tatier (pod Ďumbierom a na Chabenci).

O.Kaliská - archivárka Klubu slovenských turistov Lokomotiva BB

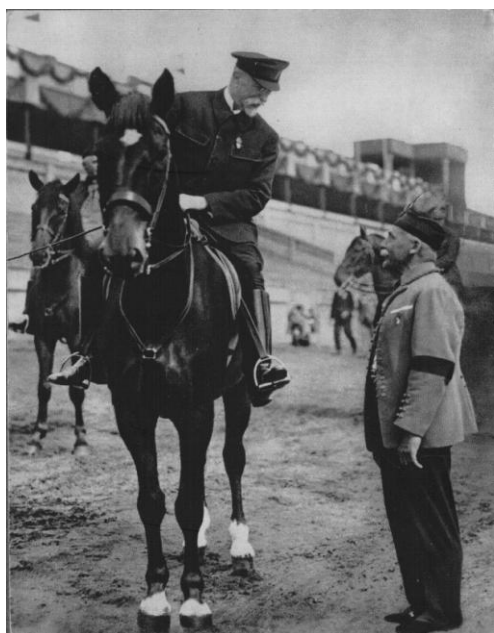
(Bez odpovede)

Fotografie z rodinného archívu Viliama Paulinyho

Viliam Pauliny

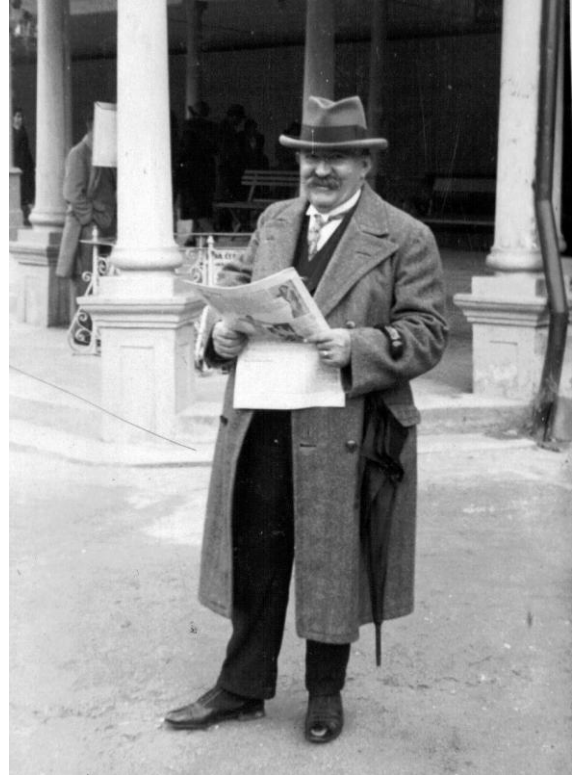
Viliam Pauliny s prezidentom T.G.Masarykom

Viliam Pauliny s prezidentom T.G.Masarykom

Viliam Pauliny s Igorom Beniačom

Viliam Pauliny v Luhačoviach v roku 1938

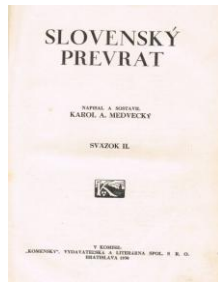
Viliam Pauliny na Kováčovej v máji roku 1931

Viliam Pauliny pri Dobšinskej ľadovej jaskyni v roku 1931

Originály fotografií sú v rodinnom archíve rodiny Viliama Paulinyho v Banskej Bystrici. Digitálny záznam originálnych fotografií z rodinného archívu daroval MVDr. Vladimír Pauliny – vnuk Viliama Paulinyho - pre Archív Klubu slovenských turistov Lokomotíva Banská Bystrica.

Portréty Viliama Paulinyho publikované v tlači a na webe

Fotografia Viliama Paulinyho - poslanca Národného zhromaždenia z roku 1918, uverejnená v publikácii - Medvecký, K.: Slovenský prevrat. - Bratislava, 1930.

Fotografia Viliama Paulinyho - In : https://www.google.sk/search?q=Pauliny+Viliam&ie=utf-8&oe=utf-8&rls=org.mozilla:sk:official&client=firefox-a&channel=np&source=hp&qws_rd=cr

Fotografia Viliama Paulinyho uverejnená v príspevku Mariána Tkáča v časopise Biatec č.1(1999). - In : http://www.nbs.sk/img/Documents/PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok1999/BIATEC_1_1999.pdf

Portrét publikovaný v Krásach Slovenska v roku 1937 (s.220)

<http://www.langhans.cz/cz/archiv/online-archiv/name/a/>

Foto 06.06.1920 © Langhans Archiv Praha

Zmienky o významných príbuzných Viliama Paulinyho publikované v tlači a na webových stránkach

Za Ing. Viliamom Paulinom (20.8.1931 Zvolen-21.9.2013 Levice)- In: *Krásy Slovenska*.-Roč.90, č.11-12(2014), s.78. + foto. – Spomienka na predsedu Klubu turistov Levice – ktorý bol synom Viliama Paulinyho.

Marína Paulíniová (* 28. marec 1897, Slovenské Pravno, Rakúsko-Uhorsko – † 5. október 1945, Blackbushe, Anglicko) bola slovenská diplomatka, žurnalistka, zdravotníčka a propagátorka Slovenska, podpredsedníčka Česko-slovenského červeného kríža, tlmočníčka.

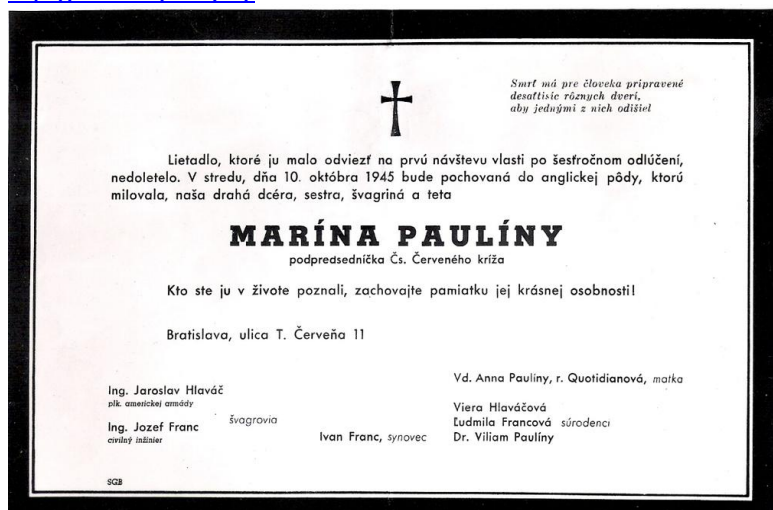
<http://www.muzeum.bratislava.sk/marina-pauliny-zena-s-nevsednym-osudom/d-7678>

https://sk.wikipedia.org/wiki/Mar%C3%ADna_Paul%C3%ADnyov%C3%A1

<https://myturiec.sme.sk/c/22398377/zo-slovenskeho-pravna-pochadza-vyznamna-osobnost-maria-paulinyova.html>

<https://www.fronta.cz/kalendar/tragicka-havarie-dopravniho-liberatoru>

<https://sobola.sk/2020/03/>

Gabriel Viliam Pauliny (* 3. október 1897, Kremnica – † 8. september 1959, Praha) bol slovenský huslista a učiteľ hry na husle na Hudobnej a dramatickej akadémii a na Štátnom konzervatóriu v Bratislave. Bol prvý slovenský husľový pedagóg a prvý pedagóg violy na Hudobnej škole pre Slovensko. V roku 1944 sa zúčastnil na Slovenskom národnom povstaní aj so synom Milanom avšak v októbri ich v bojoch pod Prašivou nemecké vojská obkolesili, zajali a uväznili. Nebezpečie ich osudu v zajatí rástlo keď zistili, že nebohý verejný činiteľ, politik a bankár **Viliam Pauliny** z Banskej Bystrice bol ich strýkom, a **Marína Paulíniová** miestopredsedkyňa Československého červeného kríža v Londýne jeho sesternicou. -https://www.wikiwand.com/sk/Gabriel_Paul%C3%ADny

Výročné dátumy Viliama Paulinyho

2013 = 75 rokov od zvolenia za starostu mesta Banská Bystrica (30.8.1938)

2017 = 140 rokov od narodenia (* 20.12.1877)

2020 = 75 rokov od predpokladaného úmrtia († 1.3.1945)

Súpis dokumentov o Viliamovi Paulinym a jeho pôsobení v československej turistike sme odovzdali :

2015 - Biografickému ústavu Slovenskej národnej knižnice v Martine

2015 – Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici

2015 – Mestu Banská Bystrica (pre ocenenie Cena Mesta Banská Bystrica)

2019- Klubu slovenských turistov - Sekcia histórie turistiky Bratislava

Súpis dokumentov o Viliamovi Paulinym a jeho pôsobení v československej turistike

spracovala archivárka Klubu slovenských turistov Lokomotíva Banská Bystrica Mgr.Oľga Kaliská.

Doplňujúce údaje a fotografie poskytla rodina Viliama Paulinyho z Banskej Bystrice.

Téma súpisu si vyžaduje ešte ďalší prieskum dobových dokumentov, ktoré sme zatiaľ nemali k dispozícii.

Banská Bystrica : Dom turistiky - Archív KST Lokomotíva, 2021. - 72 s.

Táto verzia súpisu bola 20.7.2021 doplnená o záznamy, ktoré neboli zahrnuté v predchádzajúcich súpisoch.